

Δ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ

1169

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Διὰ τὴν Ἑκτὴν τάξιν τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:

ΔΗΜ. ΤΣΑΜΑΣΦΥΡΟΥ

Τέως Ἑκπαιδευτικοῦ Συμβούλου

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α. Ε. ΑΘΗΝΑΙ

1934

α.ρ. 17107

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Τὰ γνήσια ἀντίτυπα φέρουν τὴν κατωτέρω ὑπογραφήν

Δ. Δημητράκου

PRINTED IN GREECE — 1934

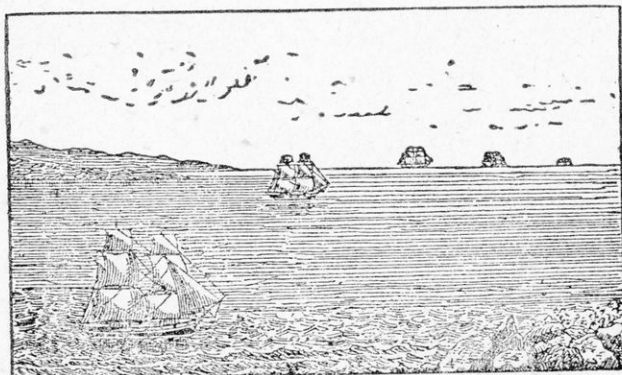
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α.Ε.

ΤΑ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΕΡΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗΝ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΗΝ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΝ

Η Γ Η

1. Σχῆμα τῆς γῆς. Ἡ γῆ εἶναι στρογγύλη ὡς μία μεγάλη σφαῖρα. Διὰ τὸ σχῆμα τῆς αὐτῆς ἔχομεν τὰς ἑξῆς ἀποδείξεις :

1. Ἀπὸ τὰ πλοῖα, πού ἀπομακρύνονται, χάνομεν πρῶτον τὰ χαμηλότερα μέρη των, ἤτοι τὸ σκάφος, πού εἶναι καὶ τὸ μεγαλύτερον, καὶ κατόπιν τὰ ὑψηλότερα, πού εἶναι καὶ λεπτότερα (τοὺς ἰστούς). Κανονικῶς ἔπρεπε πρῶτον νὰ χάνωνται ἀπὸ τὸ βλέμμα μας τὰ λεπτότερα μέρη τοῦ πλοίου καὶ κατόπιν τὰ ὀγκωδέστερα. Πρέπει λοιπὸν νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι

1. Μία ἀπόδειξις τῆς σφαιρικότητος τῆς γῆς.

μεταξὺ τῶν ὀφθαλμῶν μας καὶ τῶν χαμηλοτέρων μερῶν τῶν πλοίων μεσολαβεῖ κάποιο ἐμπόδιον· τοῦτο εἶναι ἡ κυρτότης τῆς γῆς. Ἐπειδὴ ὁμως παρατηρεῖται αὐτὸ εἰς ὅλας τὰς θάλασσας, συμπεραίνομεν, ὅτι ὅλαι αἱ θάλασσαι παρουσιάζουν κυρτότητα· μὲ ἄλλους λόγους ἀπὸ παντοῦ ἡ γῆ εἶναι κυρτή, ἔπομένως σφαῖρα

2. Ὅσον ἀναβαίνομεν ὑψηλότερον, ὁ ὀρίζων εὐρύνεται· καὶ

τοῦτο πάλιν παρατηρεῖται εἰς κάθε σημεῖον τῆς γῆς. Τοῦτο δὲν θὰ ἐγίνετο, ἂν ἡ γῆ ἦτο ἐπίπεδος. Ἄρα εἶναι σφαῖρα.

3. Εἰς τὰς ἐκλείψεις τῆς σελήνης βλέπομεν τὸ σχῆμα τῆς σκιάς τῆς γῆς κυκλικόν πάντοτε, ὅσῃν ὥραν καὶ ἂν τηρηθῆ ἡ ἐκλείψις. Μόνον ὅμως τῆς σφαίρας ἡ σκιά εἶναι πάντοτε κύκλος, ἀπὸ οἰονδήποτε σημεῖον καὶ ἂν φωτίζεται ἡ σφαῖρα, καὶ

4. Οἱ περίπλοι τῆς γῆς.

Σήμερον ἠξεύρομεν καλά, ὅτι, ἂν ταξιδεύσωμε μὲ πλοῖον προχωροῦντες πάντοτε πρὸς τὴν ἰδίαν διεύθυνσιν, θὰ φθάσωμεν εἰς τὸ μέρος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἤρχισαμεν τὸ ταξίδιον μας. Π.χ. ἂν ταξιδεύσωμεν ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ πρὸς Δ. θὰ περάσωμεν τὸ Γιβραλτάρ, τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν, τὴν διώρυγα τοῦ Παναμᾶ, τὸν Εἰρηνικόν, θὰ φθάσωμεν εἰς τὴν Κίνα, θὰ εἰσέλθωμεν κατόπιν εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν, τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν καὶ τὴν Μεσόγειον καὶ θὰ ἐπιστρέψωμεν πάλιν ἀπὸ Ἀνατολὰς εἰς τὸν Πειραιᾶ.

Μὲ τὸ ἀεροπλᾶνον θὰ ἀκολουθήσωμεν τὴν ἐξῆς γραμμὴν: Πειραιᾶ—Γιβραλτάρ—Νέαν Ὑόρκην—Ἀγ. Φραγκίσκου—Πεκίνον—Τεχεράνην—Ἀγκυραν—Σμύρνην—Πειραιᾶ. (Δείξατέ το εἰς τὴν ὑδρόγειον σφαῖραν).

2. **Ὁγκος τῆς γῆς.** Ὅπως ἠμποροῦμεν νὰ μετρήσωμεν τὸ μῆκος, τὸ πλάτος, τὸ βάθος, τὴν χωρητικότητά μιᾶς δεξαμενῆς, μιᾶς οἰκίας, ἑνὸς βαρελίου, οὕτω ἠμποροῦμεν νὰ μετρήσωμεν καὶ κάθε σφαῖραν μικρὰν ἢ μεγάλην, κατὰ συνέπειαν καὶ τὴν γῆν.

Ἐμέτρησαν τὸ μῆκος ἑνὸς τόξου ἀπὸ ἓνα μεσημβρινόν, καὶ εὔρον, ὅτι ὅλος ὁ μεσημβρινὸς ἔχει μῆκος 40.000 χιλιομ.

Γνωρίζομεν ὅτι ἡ ἀκτίς εἶναι τὸ 1)6 τῆς περιφερείας του, ἦτοι 6.366 χιλιομέτρα. Καὶ ἡ ἐπιφάνειά της 510 ἑκατομμύρια τετραγωνικὰ χιλιομέτρα.

Ἄν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀναχωρήσωμεν τὴν 1 Σεπτεμβρίου ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς καὶ νὰ βαδίζωμεν πρὸς τὸ κέντρον της 12 ὥρας κάθε ἡμέραν, θὰ ἦτο ἀνάγκη νὰ βαδίζωμεν 3 1)2 μῆνας, διὰ νὰ φθάσωμεν ἐκεῖ· δηλαδή μόλις τὰ Χριστούγεννα θὰ ἐφθάναμεν εἰς τὸ κέντρον της!

3. **Τὰ ὄρη δὲν ἀλλάσσουν τὸ σχῆμα τῆς γῆς.** Ἡ ἀκτίς τῆς γῆς εἶναι 6.366 χιλιομέτρα, τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς γῆς δὲν φθάνει οὔτε τὰ 9 ἀκριβῶς χιλιομέτρα, τὸ 9 χωρεῖ εἰς τὰ

χλμ. περισσότερο από 700 φορές· ήτοι τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς γῆς, δὲν εἶναι οὔτε τὸ 1)700 τῆς ἀκτίνος τῆς.

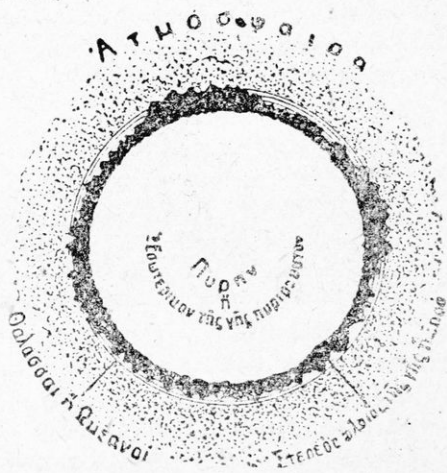
Ἄν λοιπὸν ἠθέλωμεν νὰ παραστήσωμεν εἰς μίαν σφαῖραν τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς γῆς μὲ ὕψος ἑνὸς μόνου ἑκατοστοῦ τοῦ μέτρου, θὰ ἔπρεπε νὰ δώσωμεν εἰς τὴν σφαῖραν ἀκτῖνα 700 ἑκατοστά, δηλαδή 7 μέτρα καὶ διάμετρον 14 μέτρα. Χρειαζόμεθα δηλαδή σφαῖραν, ἡ ὁποία δὲν χωρεῖ εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ σχολείου! καὶ τὸ ὄρος θὰ ἦτο μόνον 1 ἑκατοστὸν!

4. Ἡ λιθόσφαιρα. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς ξηρᾶς συνεχίζεται καὶ ὑπὸ τὴν θάλασσαν, καὶ ἂν ἦτο δυνατὸν νὰ χαθῆ διὰ μίαν στιγμὴν τὸ νερὸ τῶν θαλασσῶν, ἡ σφαῖρα τῆς γῆς θὰ ἦτο ἀπὸ τῆς μιᾶς ἕως τὴν ἄλλην ἄκραν ξηρά. Ἄλλὰ τί ὑπάρχει ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτὴν τῆς ξηρᾶς καὶ τῶν θαλασσῶν;

Δὲν ἠμπορέσαμεν νὰ φθάσωμεν μέσα εἰς τὰ σπλάχνα τῆς γῆς, διὰ νὰ γνωρίσωμεν ἀκριβῶς πῶς εἶναι τὸ ἐσωτερικὸν τῆς γῆς, ἐκ ποίων ὑλικῶν ἀποτελεῖται καὶ εἰς ποίαν κατάστασιν εὐρίσκονται τὰ ὑλικά αὐτά. Ἐν τούτοις ἕνα εἶναι βέβαιον, ὅτι εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς γῆς ὑπάρχει μεγάλη θερμότης, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν ἀντέχει τίποτε καὶ ὅλα ἐκεῖ, ἀπὸ τῆς θερμότητος αὐτῆς, εἶναι λυωμένα, ὅπως ὁ λυωμένος σίδηρος εἰς τὴν κάμινον τῶν ἐργοστασίων.

Τὸ ἐξωτερικὸν λοιπὸν μόνον τῆς γῆς εἶναι στερεὸν καὶ σχηματίζει τὰς ἠπείρους καὶ τὸν πυθμὲνα τῶν θαλασσῶν· σχηματίζει δηλαδή ἕνα φλοιόν, ὅπως τὸ κέλυφος τοῦ αὐγοῦ, ποῦ λέγεται στερεὸς φλοιὸς τῆς γῆς ἢ λιθόσφαιρα· τὸ πάχος τῆς λιθοσφαίρας δὲν τὸ γνωρίζομεν ἀκριβῶς, ὑπολογίζεται ὅμως εἰς 50 χιλιόμετρα.

5. Πετρώματα. Γενικῶς τὸ ἔδαφος ἔχει εἰς τὴν ἐπιφάνειαν λεπτὸν χῶμα ἀναμεμιγμένον εἰς πολλὰ μέρη μὲ ἄμμον καὶ μικρὰ χαλίκια. Εἰς τὸ ἔδαφος αὐτὸ βλαστάνουν τὰ φυτά.

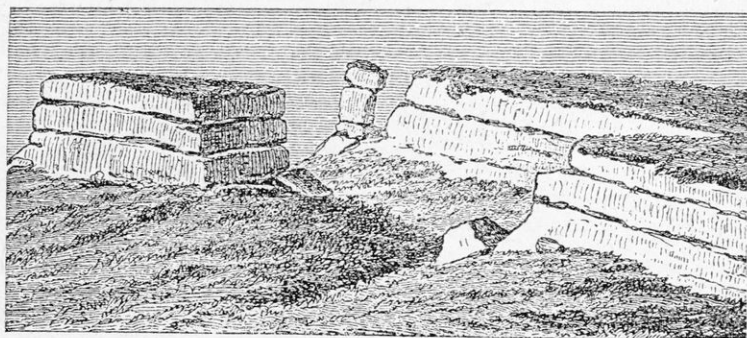

2. Τὰ διάφορα μέρη, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀποτελεῖται ἡ σφαῖρα τῆς γῆς.

Κάτωθεν αὐτοῦ ὅμως εἶναι ὁ σκληρὸς βράχος· τὸν συναντῶμεν παντοῦ, ὅταν σκάσωμεν εἰς μεγαλύτερον βάθος, εἰς τὰ ὄρη μάλιστα φαίνεται πολλάκις ὁ βράχος τελείως γυμνός. Βράχοι σκληροί, χῶμα μαλακόν, ἄμμος, χαλίκια, καὶ γενικῶς ὅλα τὰ ὑλικά, πού σχηματίζουν τὸν στερεὸν φλοιὸν τῆς γῆς, λέγονται πετρώματα.

Ἵδατογενῆ πετρώματα. Τὰ πετρώματα δὲν ἔγιναν ὅλα ἐκ τῆς ἰδίας ἀφορμῆς.

Μερικὰ ἐξ αὐτῶν εὐκόλως διακρίνομεν ὅτι ἀποτελοῦνται ἀπὸ τρίμματα, πού κατέφαγε τὸ νερὸν καὶ τὰ παρέσυρε μὲ τὴν ὄρμην του καὶ τὰ συνέλεξε κάπου. Μὲ τὸν καιρὸν τὰ τρίμματα αὐτά, ἀναμεμιγμένα πολλάκις καὶ μὲ ὑπολείμματα ἀπὸ φυτὰ

3. Ἵδατογενῆ πετρώματα.

καὶ ζῶα, ἠνώθησαν μεταξύ των, συνεκολλήθησαν, ἔπηξαν πάλιν καὶ ἔσκληρύνθησαν.

Οἱ ψαμμίται π.χ. ἀποτελοῦνται ἀπὸ κόκκους ἄμμου, ἰσχυρῶς συγκολλημένους.

Οἱ σχιστόλιθοι ἀκόμη ἀποτελοῦνται ἀπὸ παλαιὰ στρώματα ἀργίλου, σκληρὰ καὶ τοποθετημένα εἰς λεπτὰ φύλλα. Αἱ πλάκες τῶν μαθητῶν εἶναι τοιοῦτοι σχιστόλιθοι.

Τὰ πετρώματα, τὰ ὁποῖα ἔγιναν ἀπὸ τὴν ἐνέργειαν τοῦ νεροῦ, ὅπως οἱ ψαμμίται, οἱ σχιστόλιθοι, διάφοροι ἀσβεστόλιθοι κλπ., λέγονται Ἵδατογενῆ πετρώματα. Τὰ εὐρίσκομεν συνήθως εἰς πετρώματα παράλληλα τὸ ἐν ἐπὶ τοῦ ἄλλου (εἰκ. 3).

Πυριγενῆ πετρώματα. Παντοῦ ὅπου ἔσκαψαν

εις τὰ ὑδατογενῆ πετρώματα, παρετήρησαν ὅτι βαθύτερα ἀπὸ τὰ ὑδατογενῆ πετρώματα εἶναι ἄλλα διάφορα καὶ μὲ διάφορον μορφήν. Αὐτὰ δὲν παρουσιάζουν στρώσιν, ὅπως τὰ ὑδατογενῆ, εἶναι ἄστρωτα· ἀποτελοῦν ὄγκους ἀκανονίστους (εἰκ. 4) καὶ μὲ διάφορον πάχος καὶ εἶναι συνήθως κρυσταλλικά, παρουσιάζουν δηλαδή μικρὰ ἢ μεγάλα κρύσταλλα. Ὁ γρανίτης καὶ ἄλλα πολλὰ πετρώματα εἶναι τοιαῦτα. Τὰ πετρώματα αὐτὰ λέγονται πυριγενῆ.

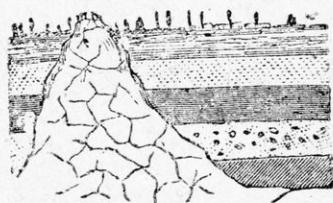
6. Τὰ ἔγκατα τῆς γῆς. Εἰς τὸ ἐσωτερικόν της ἡ γῆ εἶναι πολὺ θερμότερα ἢ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, διότι, ὅσον προχωροῦμεν εἰς τὸ βάθος, παρατηροῦμεν, ὅτι ἡ θερμοκρασία ἀνέρχεται 1 βαθμὸν εἰς κάθε 35 μέτρα σχεδόν.

Τοιοτοτρόπως εἰς βάθος 3500 μέτρων θὰ εὐρίσκεται θερμοκρασία 100 βαθμῶν, ἡ θερμοκρασία ἐκείνη δηλαδή, εἰς τὴν ὁποίαν βράζει τὸ ὕδωρ. Ἐννοοῦμεν τώρα ποῦ εὐρίσκουν τὴν θερμότητα, τὴν ὁποίαν ἔχουν τὰ νερὰ τῆς Αἰδηψοῦ, τῶν Θερμοπυλῶν, τῆς Κύθνου καὶ ὄλων τῶν θερμῶν πηγῶν. Ἀκόμη βαθύτερον ἀναλόγως θὰ εὐρίσκεται ἀκόμη μεγαλύτερα θερμότης καὶ τέλος εἰς πολὺ μέγα βάθος ἡ θερμότης θὰ εἶναι τόση, ὥστε τίποτε νὰ μὴ ἴσχυρῆ ἐκεῖ νὰ παραμείνησθερόν. Ὅλα τὰ ὑλικά ἐκεῖ ἀναγκαστικῶς θὰ εἶναι λυωμένα ἀπὸ τὴν θερμότητα.

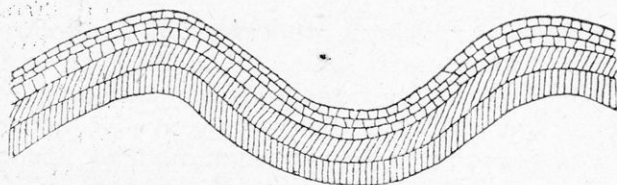
7. Μεταβολαὶ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς. Ἡ σφαῖρα τῆς γῆς βραδέως καὶ διαρκῶς ψύχεται. Ὅσον ψύχεται,

τόσον ἐλαττοῦται εἰς ὄγκον. Παρατηρήσατε ἓνα μῆλον ποῦ ξηραίνεται

κατ' ἀρχὰς εἶναι λεῖον, ἔπειτα μαραίνεται, μικρύνεται καὶ ζαρώνει ὅλως διόλου. Τὸ ἴδιον ἐγένετο καὶ εἰς τὴν γῆν: ὅσον ἐγένετο μικρότερος ὁ ὄγκος της, ἡ ἐπιφάνειά της κατεκάθιζεν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ἐζάρωνε καὶ ἐπτυχοῦτο. Τὰ νερὰ τῶν ὠκεανῶν τότε ἐχύνοντο καὶ ἐγέμιζαν τὰ μέρη τῆς γῆς, τὰ ὁποῖα τοιοτοτρόπως ἐσχημάτιζαν μεγάλους λάκκους. Εἰς πολλὰς χώρας, τὰ ὑδατογενῆ πετρώματα, τὰ ὁποῖα κατ' ἀρχὰς εἶχαν ὀριζοντίαν διάστρωσιν, ἐχρειάσθη μὲ ὄλον τὸ πάχος καὶ τὴν σκληρότητά των νὰ λάβουν πλαγίαν κλίσιν καὶ νὰ πτυχωθοῦν ἐξ ὀλοκλήρου, ἄλλα μέρη ἔπαθαν ὕψωσιν καὶ ἄλλα καθίζησιν (εἰκ. 5) καὶ τοιοτοτρόπως ἐσχηματίσθησαν τὰ ὄρη.

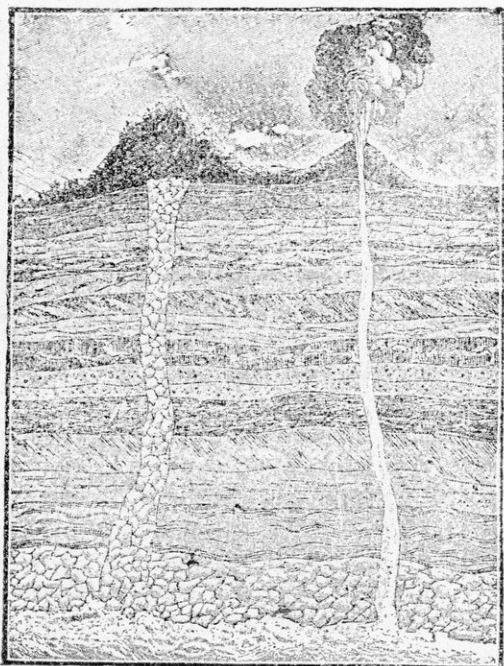

4. Πυριγενὲς πέτρωμα μεταξύ ὑδατογενῶν.

5. Ἄλλα μέρη ἔπαθαν ἑξαρσιν καὶ ἄλλα καθίζησιν.

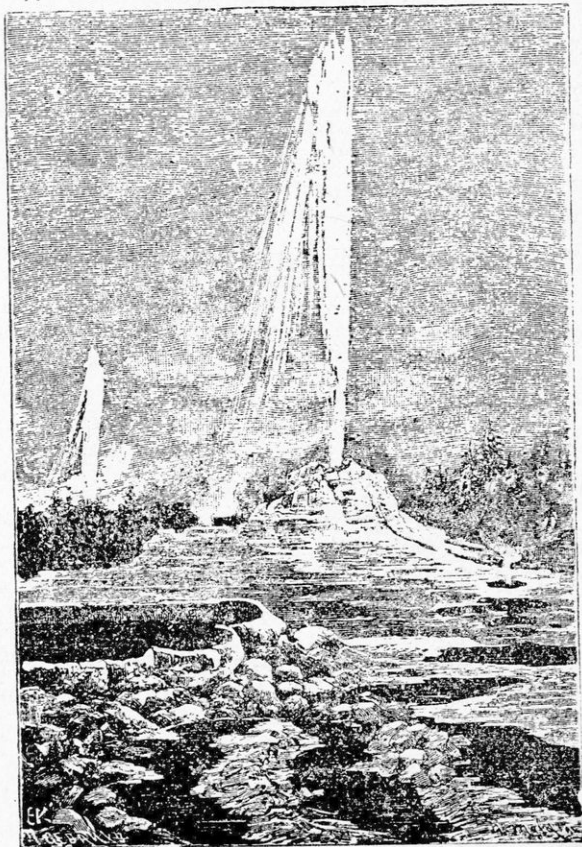
8. Σεισμοί. Καὶ σήμερον ἀκόμη ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς δὲν εἶναι τελείως ἡσυχος. Μερικαὶ χῶραι παθαίνουν καθίζησιν πάρα πολὺ ἀργά, ἐνῶ ἄλλαι ὑψώνονται· κάποτε μάλιστα γίνονται ἰσχυραὶ κινήσεις, ζωηροὶ τιναγμοί, αὐτοὶ εἶναι οἱ σεισμοί.

6. Ἠφαίστεια.

9. Ἠφαίστεια. Ἄλλοτε τὰ ἀναλυμένα πετρώματα, ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὰ ἔγκατα τῆς γῆς, εὐρίσκουν ἕξοδον πρὸς τὴν ἐπιφάνεια εἰς ρεύματα πύρινα, ποὺ λέγονται λάβα. Ἡ

λάβρα, ἀπὸ τὰς διαφόρους ἐκρήξεις τῶν ἠφαιστείων· καὶ τὰ ἄλλα ὑλικά, ποὺ ἐξέρχονται μαζὶ μὲ αὐτὴν, σχηματίζουν σωρούς μεγάλους, καὶ εἰς σχῆμα κώνου· αὐτὰ εἶναι τὰ ἠφαιστεία (εἰκ. 6). Ὁ κρατὴρ εἶναι ὀπή, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐξέρχεται ἡ λάβρα, καὶ ἔχει σχῆμα χωνιοῦ. Ὑπάρχουν ἠφαιστεία ἐσβεσμένα,

7. Γκέϋζερ.

τὰ ὁποῖα ἐπὶ αἰῶνας δὲν ἔπαθαν ἐκρήξιν, καὶ ἄλλα ποὺ κάμνουν ἐκρήξεις ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν, καὶ λέγονται ἐνεργά.

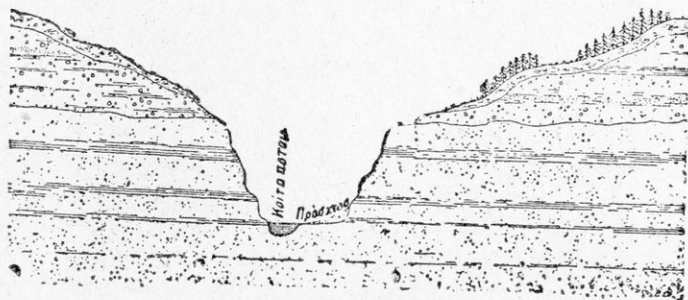
Ἐκτὸς τῆς λάβρας καὶ τῶν ἀερίων, ἀπὸ τὰ ἐγκατα τῆς γῆς ἀναβλύζουν καὶ πηγαὶ μὲ θερμὰ νερά, ποὺ εὐρίσκονται εἰς ὅλας τὰς χώρας. Οἱ πίδακες τοῦ θερμοῦ νεροῦ, ποὺ ἐκτινάσσονται

ἀρκετὰ ὑψηλὰ λέγονται θερμοπίδακες (γκέϋζερ Ἰσλανδίας).

10. Οἱ ἄνεμοι. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς δὲν ὑφίσταται μόνον τὰς μεταβολάς, αἱ ὁποῖαι γίνονται ἀπὸ τοὺς σεισμοὺς καὶ τὰ ἠφαιστεία, ὑφίσταται μεταβολὰς καὶ ἀπὸ τοὺς ἀνέμους καὶ ἀπὸ τὰ νερά.

Οἱ ἄνεμοι δὲν ἔμποροῦν νὰ ἀλλάξουν τὸν τόπον, ὅταν εἶναι σκεπασμένος με φυτό· εἰς τοὺς ξηροὺς ὅμως τόπους, ὅπου τὰ φυτὰ εἶναι σπάνια, καὶ εἰς τὰς ἐρήμους ἐγείρουν τὰ χῶματα, τὴν σκόνιν τῶν βράχων, τὸν ἄμμον καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ μικρὰ χαλίκια καὶ τὰ μεταφέρουν εἰς μεγάλας ἀποστάσεις. Κατόπιν τὰ ἀφήνουν καὶ σχηματίζουν ἐκεῖ λόφους ἀπὸ ἄμμον, ποὺ λέγονται θίνας· κάποτε καλύπτουν τὸν τόπον εἰς μεγάλην ἀπόστασιν με πυκνὰ στρώματα σκόνης.

11. Οἱ παγετῶνες. Οἱ παγετῶνες ἐκτελοῦν καὶ αὐτοὶ κά-

8. Διάβρωση.

ποιαν ἐργασίαν, τρίβουν καὶ ἰσοπεδοῦν τὰ πετρώματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα περνοῦν καὶ ἐπὶ πλέον μεταφέρουν μεγάλους λίθους καὶ ἄλλα ὑπολείμματα καὶ σχηματίζουν με αὐτὰ μεγάλους σωρούς.

12. Τὰ νερά. Μεγαλυτέραν ὅμως ἐνέργειαν ἔχουν τὰ νερά, ποὺ ρέουν. Τὰ ἀμέτρητα ρυάκια, ποὺ σχηματίζονται μετὰ τὴν βροχὴν, ἐνῶ κατέρχονται τὰς πλευρὰς τῶν λόφων καὶ τῶν ὄρεων, καὶ οἱ χεῖμαρροι καὶ οἱ ποταμοί, ἐκπλύνουν τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, σκάπτουν τὸ ἔδαφος, παρασύρουν τὸ χῶμα, αὐλακώνουν τοὺς βράχους, τοὺς σαπίζουν καὶ τοὺς τρίβουν εἰς τεμάχια καὶ ἀνοίγουν δρόμον μετὰ τῶν ὄρεων. Με αὐτὸν τὸν τρόπον σχηματίζονται πολλὰ κοιλάδες, χαράδραι καὶ ἄφθονοι χεῖμαρροι, τοὺς ὁποίους ἀκολουθοῦν τὰ νερά.

Λέγομεν δ *ι ά β ρ ω σ ι ν* τήν ἐργασίαν, πού ἐκτελοῦν τὰ νερά, ὅταν ρέοντα κατατρώγουν τήν γῆν καί τοὺς βράχους.

Μεγάλοι ποσότητες λιθαρίων παρασύρονται μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον ὑπὸ τοῦ γοργοῦ ρεύματος τοῦ νεροῦ. Ὅταν ὁμως τὸ ρεῦμα τοῦτο ὀλιγοστεύσῃ τήν ὀρμὴν του, οἱ λίθοι σταματοῦν, κατόπιν τὰ χαλίκια καὶ ἡ χονδρὴ ἄμμος, ἡ λεπτὴ ἄμμος καὶ τὸ πολὺ λεπτὸν χῶμα μένουν εἰς τὸ ἐπάνω μέρος κατὰ τὰς πλημμύρας καὶ σχηματίζουν τὰς πεδιάδας καὶ τὰ δέλτα τῶν ποταμῶν. Τὰ στρώματα ἑνὸς τόπου, τὰ ὁποῖα σχηματίζονται τοιοῦτοτρόπως, λέγονται *προσχωσεις* καὶ κατέχουν πολλάκις μεγάλας ἐκτάσεις.

Ἡ θάλασσα ἐνεργεῖ εἰς τὰς ὄχθας μὲ τήν παλίρροϊαν καὶ μὲ τὰ κύματα. Τὰ κύματα κτυποῦν μὲ δύναμιν τὰς ἀκτὰς καὶ τὰς κατατρώγουν, καὶ ἔπειτα πηγαίνουν νὰ ἀποθέσουν ἄλλοῦ τὰ χαλίκια καὶ τήν ἄμμον, μὲ τὰ ὁποῖα εἶναι φορτωμένα.

Διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς ἀλλάσσει βραδέως ὄψιν. Διὰ τῆς ἐργασίας τοῦ νεροῦ καὶ τοῦ ἀέρος τὰ ὑψηλότερα μέρη τῆς γῆς ὀλίγον κατ' ὀλίγον χαμηλώνουν, οἱ κόλποι καὶ αἱ λίμναι γεμίζουν καὶ γίνονται πεδιάδες.

13. Ὅρη, ὄροπέδια καὶ πεδιάδες. Ἐκεῖ ὅπου τὰ στρώματα τῆς γῆς ἐπτυχώθησαν πολὺ καὶ ἔγιναν ὑψώματα καὶ καθιζήσεις, ἡ χώρα εἶναι ὄρεινὴ, ἐνῶ εἰς τὰ μέρη, ὅπου τὰ στρώματα ἔμειναν ὀριζόντια, εἶναι πεδιάδες καὶ ὄροπέδια.

Ἐπειτα τὰ νερά, πού ρέουν, κατώρθωσαν μὲ τήν πάροδον τοῦ καιροῦ νὰ καταστρέψουν ὑψηλὰς ὄροσειράς καὶ μὲ τὸ ὑλικόν των. τὸ ὁποῖον ἔφεραν, νὰ σχηματίσουν πεδιάδας.

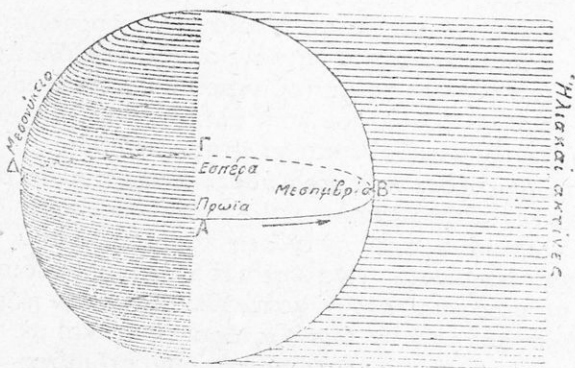
Τὰ ὄρη ἔχουν μεγάλην ποικιλίαν εἰς τὸ ὕψος καὶ εἰς τὴν μορφήν. Αἱ κατωφέρειαὶ των ἡμποροῦν νὰ εἶναι μεγάλα ἢ μικραὶ, καὶ αἱ κοιλάδες, πού χωρίζουν τὰς κορυφὰς των στεναὶ καὶ βαθεῖαι ἢ ἀντιθέτως πλατεῖαι καὶ ἀβαθεῖς. Τὰ ὄρη εἶναι ἢ εἰς σειρὰς μακράς, ὅπως εἶναι ὁ Ταῦγκετος, ἢ εἰς συστάδας (ὄγκους), πού συνήθως δὲν ἔχουν πολὺ ὕψος, τὸ μῆκος των καὶ τὸ πλάτος εἶναι σχεδὸν ἴσα καὶ δὲν ἔχουν ὠρισμένην κορυφογραμμὴν.

Μερικὰ μέρη εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ξηρᾶς εἶναι χαμηλότερα καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Ἡ Κασπία θάλασσα εὐρίσκεται 26 μ. καὶ ἡ Νεκρὰ θάλασσα 394 μέτρα χαμηλότερα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης.

ΚΙΝΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΗΣ

1. Περιστροφική κίνησης. Λέγομεν ὅτι ἓνα σῶμα ἔχει περιστροφικήν κίνησην, ὅταν στρέφεται περὶ τὸν ἑαυτὸν του· ὅπως π.χ. ἡ πέτρα τοῦ μύλου. Ἡ γῆ ἔχει κίνησην περιστροφικήν ἀπὸ τὰ δυτικὰ πρὸς τὰ ἀνατολικά, ἡ ὁποία γίνεται εἰς 24 ὥρας.

Ἐπειδὴ τὴν κίνησην αὐτὴν δὲν τὴν ἀντιλαμβάνομεθα, φαίνεται, εἰς ἡμᾶς ὡς νὰ κινοῦνται ὁ ἥλιος καὶ τὰ ἄστρα ἀντιθέτως, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν ἀνατολήν πρὸς τὴν δύσιν. Λέγομεν «ὁ ἥλιος ἀνατέλλει, ὁ ἥλιος ἀνέρχεται εἰς τὸν οὐρανόν, ὁ ἥλιος δύει». Ὅλα αὐτὰ εἶναι ἀπλῶς φαινομενικά. Εἰς τὴν πραγματικότητα μόνον ἡ γῆ γυρίζει. Τὸ ἴδιον, ὅταν ταξιδεύωμεν μὲ σιδηρόδρομον, αὐτοκίνητον, ἀτμόπλοιον, φαίνεται εἰς ἡμᾶς

9. Περιστροφική κίνησης.

ὅτι εἴμεθα ἀκίνητοι καὶ ὅτι τὰ δένδρα, αἱ οἰκίαι καὶ τὰ ὄρη φεύγουν ἀντιθέτως.

2. Αἱ ἡμέραι καὶ αἱ νύκτες. Ἀφοῦ ἡ γῆ εἶναι σφαῖρα καὶ σκοτεινὴ, αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου φωτίζουν μόνον τὸ ἡμισυ τῆς ἐπιφανείας τῆς. Τὸ φωτιζόμενον ὅμως μέρος ἀλλάσσει ἐξ αἰτίας τῆς περιστροφικῆς κινήσεως. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον αἱ διαφοραὶ χῶραι διέρχονται ἔμπροσθεν τοῦ φωτός τοῦ ἡλίου ἢ μίαν μετὰ τὴν ἄλλην καὶ τότε ἔχουν ἡμέραν. Κατόπιν φθάνουν εἰς τὸ μέρος τὸ ἀντίθετον πρὸς τὸν ἥλιον, καὶ τότε εὐρίσκονται εἰς τὸ σκότος, ἔχουν δηλαδὴ νύκτα.

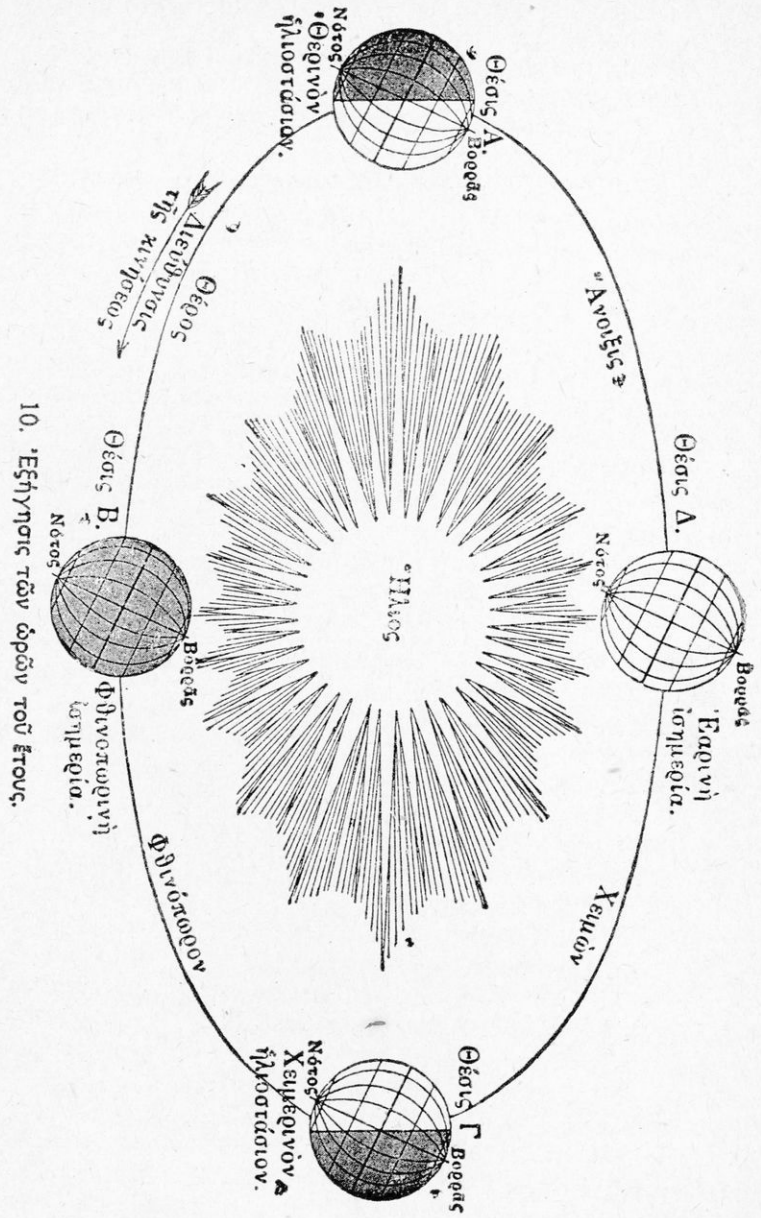
“Όταν ένας τόπος ἐκ τῆς περιστροφικῆς κινήσεως τῆς γῆς φθάνη εἰς τὸ Α, εἰς τὸ ἄκρον τοῦ φωτεινοῦ μέρους (εἰκ. 9), διὰ τὸν τόπον αὐτὸν τότε εἶναι πρωί. “Αν ἐξακολουθήσῃ τὴν κίνησιν του ἀπὸ τὰ δυτικά πρὸς τὰ ἀνατολικά, φθάνει μετ’ ὀλίγου ὥρας εἰς τὸ Β, εἰς τὸ μέσον τῆς φωτιζομένης ἐπιφανείας καὶ ἀντίκρου εἰς τὸν ἥλιον, τότε ἔχει μεσημβρίαν. “Όταν φθάσῃ εἰς τὸ Γ, πρόκειται νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν σκιάν, τότε ἔχει ἑσπέραν. Εἰς τὸ Δ, ἀκριβῶς εἰς τὸ μέσον τοῦ σκοτεινοῦ μέρους, ἔχει μεσονύκτιον. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον αἱ ὥραι τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς ἔρχονται ἢ μιὰ κατόπιν τῆς ἄλλης.

3. Κινήσεις μεταθέσεως. “Ενα σῶμα ἢ μπορεῖ νὰ ἔχη πολλὰς κινήσεις συγχρόνως. “Ενα τόπι π.χ. ὅταν τὸ ρίψωμεν εἰς τὸν ἀέρα, στρέφεται περὶ τὸν ἑαυτὸν του καὶ τὴν ἰδίαν ὥραν τρέχει πρὸς τὰ ἔμπρός. Τοιοτοτρόπως καὶ ἡ γῆ δὲν ἔχει μόνον περιστροφικὴν κίνησιν, ἀλλὰ καὶ ἀλλάσσει τόπον εἰς τὸ ἄπειρον, κινουμένη γύρω εἰς τὸν ἥλιον. “Η δευτέρα αὐτῆς κινήσις λέγεται κίνησις μεταθέσεως ἢ περιφορά τῆς γῆς· καὶ γίνεται εἰς ἓνα ἔτος, ἤτοι 365 ἡμέρας καὶ 6 ὥρας. “Η καμπύλη γραμμὴ, τὴν ὁποίαν διαγράφει ἡ γῆ, ὅταν κινῆται οὕτω, λέγεται τροχιά τῆς γῆς. Δὲν εἶναι σωστὸς κύκλος, δὲν διαφέρει ὁμως πολὺ ἀπὸ τὸν κύκλον.

4. Ἐποχαὶ τοῦ ἔτους. Μέσα εἰς ἓν ἔτος ἡ θερμοκρασία ἑνὸς τόπου ἀλλάσσει ἀναλόγως πρὸς τὴν ἐποχὴν. Τὸ θέρος ἢ θερινὴ ἐποχὴ εἶναι μεγάλη καὶ τὰ φυτὰ εὐρίσκονται εἰς τὴν μεγαλυτέραν των ἀνάπτυξιν, τὸν χειμῶνα τούναντίον ἡ φύσις εἶναι νεκρά, καὶ ὁ τόπος δὲν παράγει τίποτε. Αἱ μεταβολαὶ αὗται ἐξηγοῦνται εὐκόλως· ἐνῶ γυρίζει περὶ τὸν ἥλιον ἡ γῆ ἔχει θέσιν κεκλιμένην. “Ο ἄξων τῆς δὲν εἶναι ὀριζόντιος, ὅπως ὁ ἄξων τοῦ ἀνεμοδείκτου, ἀλλ’ εἶναι κεκλιμένος εἰς γωνίαν 23^ο μοιρῶν (εἰκ. 10). Κατὰ συνέπειαν ἡ γῆ παρουσιάζεται μὲ διάφορον τρόπον εἰς τὸν ἥλιον, ἀναλόγως πρὸς τὸ σημεῖον, ὅπου εὐρίσκεται εἰς τὸν δρόμον τῆς. Καὶ ἄλλοτε ὁ βόρειος πόλος εἶναι ἑστραμμένος πρὸς τὸν ἥλιον, καὶ ἄλλοτε ὁ νότιος. “Εξ αἰτίας τούτου συμβαίνουν αἱ μεταβολαὶ τῆς θερμοκρασίας.

Τὰ ἡλιοστάσια ἢ, ὅπως ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι, αἱ «ἡλίου τροπαὶ» καὶ αἱ ἰσημεριαὶ χωρίζουν τὸ ἔτος εἰς τέσσαρας περιόδους, πού λέγονται ἐποχαὶ τοῦ ἔτους· τὰς γνωρίζομεν ὅλοι.

“Ο χειμῶν διαρκεῖ ἀπὸ τὴν 22 Δεκεμβρίου ἕως τὴν 21 Μαρτίου.

10. Ἐξηγησις τῶν ὥρων τοῦ ἔτους.

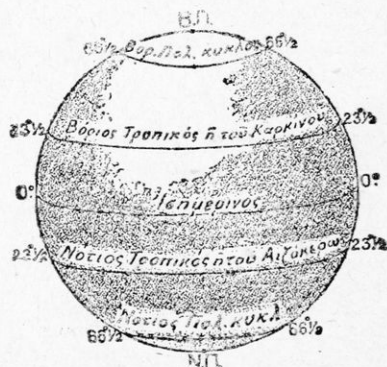
Ἡ ἄνοιξις ἀπὸ τὴν 22 Μαρτίου ἕως τὴν 21 Ἰουνίου.
 Τὸ θέρος ἀπὸ τὴν 22 Ἰουνίου ἕως τὴν 21 Σεπτεμβρίου, καὶ
 Τὸ φθινόπωρον ἀπὸ τὴν 22 Σεπτεμβρίου ἕως τὴν 21 Δεκεμβρίου.

5. Τροπικοὶ καὶ πολικοὶ κύκλοι. Ἐπειδὴ δὲν ἀντιλαμβανόμεθα τὴν κίνησιν τῆς γῆς γύρω εἰς τὸν ἥλιον, νομίζομεν ὅτι ὁ ἥλιος κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους ἀλλάσσει θέσιν εἰς τὸν οὐρανόν. Τὸ χειμῶνα, ὅταν ὁ ἥλιος περὶ τὴν μεσημβρίαν φαίνεται εἰς ἡμᾶς τόσον χαμηλά, τόσον πλησίον εἰς τὸν νότιον ὀρίζοντα, αἱ ἀκτῖνες του φθάνουν εἰς ἡμᾶς πολὺ λοξῶς καὶ μᾶς δίδουν ὀλίγην μόνον θερμότητα, ἀλλὰ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὅσον ὁ χειμῶν προχωρεῖ καὶ κατὰ τὴν ἄνοιξιν φαίνεται ὅτι ὑψώνεται εἰς τὸν οὐρανόν, αἱ ἡμέραι τότε μεγαλώνουν καὶ αἱ νύκτες γίνονται μικρότεροι.

Ἡ 21 Ἰουνίου εἶναι ἡ μεγαλυτέρα ἡμέρα εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαίριον. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ ἥλιος μᾶς φωτίζει τότε 15 ὥρας, χωρὶς νὰ ὑπολογίσωμεν τὴν αὐγὴν καὶ τὸ λυκόφως. Βορειότερον ἡ ἡμέρα εἶναι ἀκόμη μεγαλυτέρα καὶ μάλιστα ἀπὸ τὸν παράλληλον τοῦ λεγομένου βορείου πολικοῦ κύκλου καὶ πέραν, ὁ ἥλιος δὲν δύει ποσῶς καὶ ἡ ἡμέρα διαρκεῖ 24 ὥρας. Ὁ βόρειος πολικὸς κύκλος εὐρίσκεται εἰς ἀπόστασιν $23^{\circ} 1)2$ ἀπὸ τὸν βόρειον πόλον, ἤτοι $66^{\circ} 1)2$ ἀπὸ τὸν ἰσημερινόν.

Τὸ θέρος καὶ τὸ φθινόπωρον ὁ ἥλιος φαίνεται ὅτι ἡμέραν καθ' ἡμέραν χαμηλώνει πρὸς τὰ νότια εἰς τὸν οὐρανόν. Τὴν 22 Δεκεμβρίου, ὅποτε ἔχομεν τὴν χειμερινὴν τροπὴν, τὸν βλέπομεν εἰς τὸ χαμηλότερόν του σημεῖον. Ἄλλ' ἂν αἱ ἡμέραι εἶναι τότε μικραὶ εἰς ἡμᾶς, εἶναι μεγάλαι εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον· ἐκεῖ τότε θερίζουν, ἐνῶ εἰς ἡμᾶς ἡ χιὼν καλύπτει τὸν τόπον.

6. Τὸ ἡμερολόγιον. Γενικῶς μὲ τὸ ὄνομα αὐτὸ ἐννοοῦμεν τὸν τρόπον, διὰ τοῦ ὁποίου μετροῦμεν τὸν χρόνον, πού φεύγει. Ὁ χρόνος μετρεῖται εἰς ἡμέρας, μῆνας καὶ ἔτη. Αἱ μονάδες

Εἰκόνα 11

αὐταὶ λέγονται φυσικαὶ μονάδες χρόνου καὶ ἔχουν σχέσιν πρὸς τὰς κινήσεις τῆς γῆς καὶ τῆς σελήνης.

Ἡμέρα (ἡμερονύκτιον) εἶναι τὸ χρονικὸν διάστημα, πού ἀπαιτεῖται διὰ νὰ ἐκτελέσῃ ἡ γῆ μίαν ὀλόκληρον στροφὴν περὶ τὸν ἄξονά της· ἡ ἡμέρα χωρίζεται εἰς 24 ὥρας· καὶ ἡ ὥρα χωρίζεται εἰς 60' καὶ κάθε 1' εἰς 60''.

Μῆν εἶναι τὸ χρονικὸν διάστημα, πού ἀπαιτεῖ ἡ σελήνη, διὰ νὰ μᾶς δεῖξῃ τὴν ἰδίαν φάσιν.

Ἔτος εἶναι τὸ χρονικὸν διάστημα, τὸ ὁποῖον ἀπαιτεῖ ἡ γῆ, διὰ νὰ ἐκτελέσῃ ἓνα ὀλόκληρον γύρον περὶ τὸν ἥλιον.

Ἡ γῆ, διὰ νὰ ἐκτελέσῃ ἓνα γύρον τῆς περὶ τὸν ἥλιον, ἀπαιτεῖ 365 ἡμ., 5 ὥρας, 48' καὶ 47''.

Μεῖ ἄλλας λέξεις τὸ ἔτος ἀποτελεῖται ἀπὸ 365 1)4 σχεδὸν ἡμέρας. Δὲν ἔχει ἀκέραιον ἀριθμὸν ἡμερῶν.

Ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ, μετὰ τὴν συμβουλὴν τοῦ Ἑλληνος ἀστρονόμου Σωσιγένη, διέταξε νὰ μετροῦν 3 ἔτη ἀπὸ 365 ἡμέρας καὶ ἔπειτα τὸ τέταρτον ἔτος νὰ τὸ ὑπολογίζουσαν πρὸς 366 ἡμέρας, καὶ λέγεται δίσεκτον. Τὸ ἡμερολόγιον ὠνομάσθη Ἰουλιανὸν ἀπὸ τὸν Ἰούλιον Καῖσαρα.

Τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον ἔχει δίσεκτα, ὅσα ἔτη διαίρουνται ἀκριβῶς μετὰ τὸ 4· π.χ. τὰ ἔτη 1920, 1924, 1928, 1932, 1936 κλπ. εἶναι δίσεκτα.

Τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον ὑπολογίζει τὸ ἔτος 365 1)4 ἡμέρας, ἥτοι 365 ἡμέρας καὶ 6 ὥρας. Ἄλλ' ὡς εἶδομεν, ἡ σωστὴ διάρκειά τοῦ ἔτους εἶναι 365 ἡμ., 5 ὥραι, 48' καὶ 47''. Ὑπάρχει μετὰ τοῦ Ἰουλιανοῦ ἔτους καὶ τοῦ πραγματικοῦ διαφορά 11' σχεδόν, ἥτοι τὸ Ἰουλιανὸν ἔτος εἶναι μεγαλύτερον ἀπὸ τὸ πραγματικὸν καὶ κλέπτει κατ' ἔτος 11' ἀπὸ τὸ νέον ἔτος καὶ εἰς 130 ἔτη κλέπτει μίαν ἡμέραν.

Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον. Τὸ λάθος αὐτὸ διώρθωσεν ὁ πάπας Γρηγόριος ὁ 13ος εἰς τὰ 1582, καὶ ὥρισεν τὰ δίσεκτα ἔτη οὕτως, ὥστε νὰ μὴ γίνεταί τὸ λάθος τῆς 1 ἡμέρας κάθε 130 ἔτη, ἀλλὰ εἰς κάθε 4000 ἔτη σχεδόν.

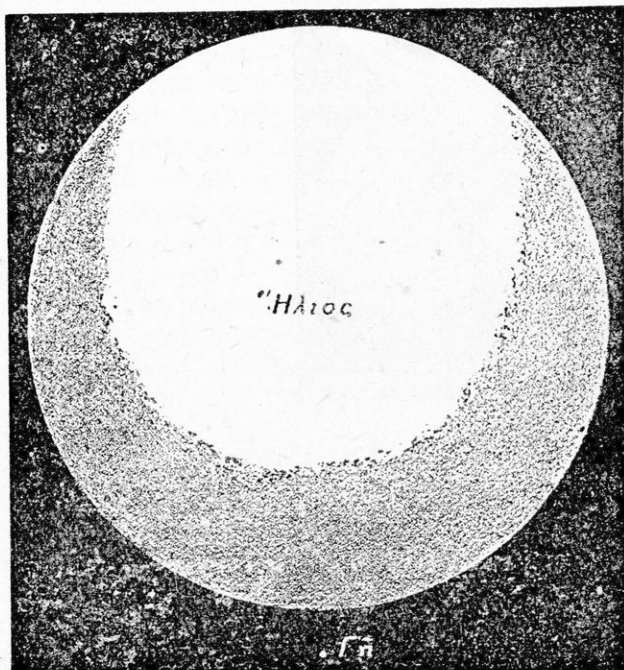
Τὸ οὕτω διωρθωμένον καὶ τελειότερον ἡμερολόγιον ἀκολουθοῦν τῶρα οἱ χριστιανικοὶ λαοί.

Ἄλλὰ ἄλλοι λαοὶ μετροῦν τὸ ἔτος μετὰ ἄλλον τρόπον.

Ο ΟΥΡΑΝΟΣ ΜΕ ΤΑ ΑΣΤΡΑ ΤΟΥ

1. Τὸ σύμπαν. Ἡ γῆ, πού φαίνεται εἰς ἡμᾶς τόσο ἀπέραντος, εἶναι ἓνα ἀπλὸ σημεῖον εἰς τὸ ἄπειρον σύμπαν, ὅπου εὐρίσκονται ἄπειρα ἄστρα, πού ἐν ἀπὸ αὐτὰ εἶναι καὶ ἡ γῆ μας. Ἀπὸ τὰ ἄστρα αὐτὰ διακρίνομεν τοὺς ἀπλανεῖς, τοὺς πλανήτας, τοὺς δορυφόρους καὶ τοὺς κομήτας.

2. Οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες φαίνονται εἰς ἡμᾶς ὡς μικρὰ σπιν-

12. Συγκριτικὸν μέγεθος γῆς καὶ ἡλίου.

θηρίζοντα σημεῖα, πού κρατοῦν τὴν ἰδίαν πάντοτε θέσιν μεταξύ των. Εἰς τὴν πραγματικότητα κινουῦνται, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἀπόστασις των ἀπὸ ἡμᾶς εἶναι τεραστία, δὲν διακρίνομεν τοῦτο καὶ μᾶς φαίνονται ἀκίνητοι. Αὐτοὺς τοὺς ὁποίους βλέπομεν διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ εἶναι οἱ ὀλιγώτεροι, μὲ τὸ τηλεσκόπιον ὁμως διακρίνομεν ἑκατομμύρια.

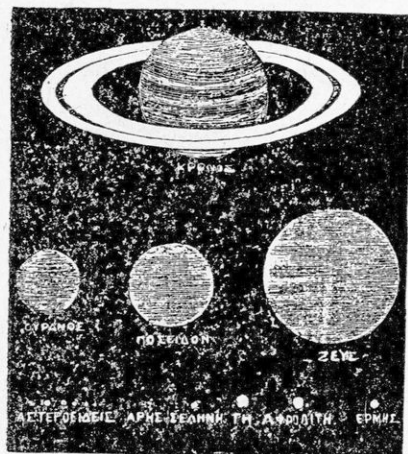
Γεωγραφία 6ης Δημοτικοῦ. Δ. Δημητράκου

3. Ὁ ἥλιος εἶναι ἄστρον 1.300.000 φορές μεγαλύτερος ἀπὸ τὴν γῆν (εἰκ.12). (1) Ἡ πελωρία αὐτῆ σφαῖρα στρέφεται γύρω εἰς τὸν ἑαυτὸν της καὶ συγχρόνως τρέχει εἰς τὸ διάστημα. Ἡ ἐπιφάνειά της ἀποτελεῖται ἀπὸ ὑλικά λυωμένα καὶ καλύπτεται ἀπὸ στρώμα ἀερίων ἀναμμένων καὶ φωτεινῶν.

4. Οἱ πλανῆται. Λέγονται πλανῆται οἱ ἄστερες ποὺ στρέφονται περίξ τοῦ ἡλίου.

Ἐὰν δὲν τοὺς προσέξωμεν, δὲν φαίνονται νὰ διαφέρουν ἀπὸ τοὺς ἀπλανεῖς, ἐν τούτοις εἶναι σώματα τελείως διάφορα. Οἱ πλανῆται εἶναι πολὺ πλησίον μας. Διὰ αὐτὸ φαίνεται εἰς ἡμᾶς ὅτι ἀλλάσσουν θέσιν εἰς τὸν οὐρανόν, ἐπεὶδὴ κινουῦνται περίξ τοῦ ἡλίου, πλανῶνται δηλαδή. Οἱ πλανῆται δὲν ἔχουν ἰδικόν των φῶς καὶ ἂν λάμπουν, τοῦτο γίνεται, διότι φωτίζονται ἀπὸ τὸν ἥλιον.

Καὶ ἡ γῆ εἶναι πλανῆτης, καὶ ἀπέχει ἀπὸ τὸν ἥλιον 150 ἑκατομμύρια χιλιόμετρα

13. Σχετικά μεγέθη τῶν πλανητῶν.

τρα (2). Οἱ κύριοι πλανῆται, ποὺ περιστρέφονται γύρω εἰς τὸν ἥλιον μαζί με τὴν γῆν, εἶναι ὀκτώ. Καὶ εἶναι κατὰ σει-

1. Διὰ νὰ ἐνοήσωμεν καλύτερον τὴ διαφοράν τοῦ ἡλίου ἀπὸ τὴν γῆν, κάμνομεν τὴν ἑξῆς σύγκρισιν.

Ἐπολογίζομεν ὅτι	1 ὀκά σίτου ἔχει	10,000	κόκκους
	10 ὀκάδες θὰ ἔχουν	100,000	»
	100 » » »	1,000,000	»
	130 » » »	1,300,000	»

Ἄν λοιπὸν σχηματίσωμεν ἓνα σωρὸν 130 ὀκάδων σίτου καὶ ἀπὸ τὸν σωρὸν αὐτὸν λάβωμεν ἓνα κόκκον, τότε θὰ ἀντιληφθῶμεν τὴν τεραστίαν διαφοράν, ποὺ ὑπάρχει μεταξύ ἡλίου καὶ γῆς, διότι ὁ σωρὸς τῶν 130 ὀκάδων σίτου ἀντιπροσωπεύει τὸν ἥλιον καὶ ὁ ἓνας κόκκος τὴν γῆν.

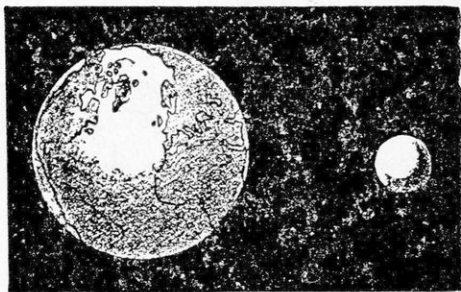
2. Ἐνα ἀεροπλάνον με ταχύτητα 120 χιλιόμετρα τὴν ὥραν, ἂν ταξιδεῖ νύκτα καὶ ἡμέραν χωρὶς νὰ στοματήσῃ καθόλου, θὰ ἀπαιτήσῃ 142 ἔτη καὶ 253 ἡμέρας, διὰ νὰ μεταβῇ ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν ἥλιον.

Ἐνας σιδηρόδρομος ταξιδεύων με ταχύτητα 30 χιλιόμετρα νύκτα

ρὰν ἀποστάσεως ἀπὸ τὸν ἥλιον οἱ ἑξῆς: Ἑρμῆς, Ἀφροδίτη, Γῆ, Ἄρης, Ζεὺς, Κρόνος, Οὐρανὸς καὶ Ποσειδῶν (εἰκ. 13). (1)

5. Οἱ δορυφόροι. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς πλανῆτας συνοδεύονται ἀπὸ δορυφόρους, δηλαδὴ ἀστέρας, ποὺ στρέφονται γύρω εἰς τοὺς πλανῆτας των.

Ἡ Γῆ ἔχει ἓνα δορυφόρον, τὴν Σελήνην, 49 φοράς μικροτέραν ἀπὸ αὐτὴν (εἰκ. 14). Ἡ Σελήνη δέχεται τὸ φῶς ἀπὸ τὸν Ἥλιον. Μὲ τὸ τηλεσκόπιον διακρίνομεν εἰς τὴν ἐπιφάνειάν της ὄρη ὑψηλά, ὅπως τὰ ὄρη τῆς Γῆς.

14. Σχετικὰ μεγέθη Γῆς καὶ Σελήνης.

6. Φάσεις τῆς Σελήνης. Ἡ Σελήνη στρεφε-

ται γύρω εἰς τὴν Γῆν εἰς ἓνα σχεδὸν μῆνα. Εἰς τὸ χρονικὸν αὐτὸ διάστημα παρουσιάζεται εἰς ἡμᾶς μὲ διαφόρους μορφάς, τὰς ὁποίας ὀνομάζομεν φάσεις τῆς Σελήνης. Κατὰ τὴν νέαν Σελήνην (νουμηνία) πρὸς ἡμᾶς εἶναι γυρισμένον τὸ σκοτεινὸν μέρος της καὶ δι' αὐτὸ δὲν τὴν βλέπομεν (εἰκ. 15).

Κατόπιν, ἐφ' ὅσον ἡ Σελήνη προχωρεῖ εἰς τὸ δρόμον της γύρω εἰς τὴν Γῆν, ἓνα μικρὸ μέρος τῆς φωτιζομένης ἐπιφάνειας της ἀρχίζει νὰ φαίνεται κατ' ἀρχὰς ὡς μιὰ στενὴ λωρὶς εἰς σχῆμα δρεπάνου. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον μεγαλώνει, καὶ εἰς τὸ πρῶτον τέταρτον ἡ ἐπιφάνεια τοῦ μέρους τῆς Σελήνης, τὸ ὁποῖον εἶναι γυρισμένον πρὸς ἡμᾶς, εἶναι κατὰ τὸ ἡμισυ φωτεινὴ καὶ κατὰ τὸ ἡμισυ σκοτεινὴ ἡ Σελήνη τότε φαίνεται ὡς φωτεινὸν ἡμικύκλιον· ἐξακολουθεῖ κατόπιν νὰ μεγαλώνη τὸ

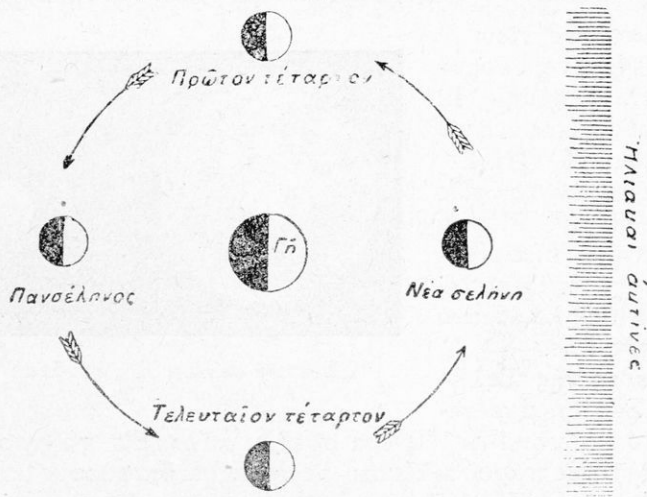
καὶ ἡμέραν θὰ ἀπαιτήσῃ 570 ἔτη καὶ 285 ἡμέρας.

Ἐνας ἄνθρωπος πεζὸς βαδίζων πέντε χιλιόμετρα τὴν ὥραν, θὰ ἀπαιτήσῃ 3425 ἔτη! δηλ. ἂν ἀνεχώρει ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, θὰ εἶχε βαδίσει ἤδη τὸν ἡμισυ καὶ κάτι τοῦ δρόμου του, χωρὶς νὰ σταματήσῃ ἀπὸ τότε νὰ βαδίξῃ νύκτα καὶ ἡμέραν.

1. Εἰς τὸ εὐρὺ διάστημα μεταξύ τοῦ Ἄρεως καὶ τοῦ Διὸς κυκλοφοροῦν περισσότεροι ἀπὸ 1000 μικροὶ πλανῆται, ποὺ μερικοὶ ἐξ αὐτῶν εἶναι μικρότεροι ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Ἐπίσης μεταξύ Γῆς καὶ Ἄρεως ὑπάρχει ἓνας μικρὸς πλανήτης, ὁ Ἐρως.

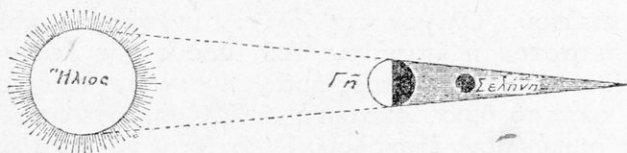
φωτεινόν μέρος, τὸ ἡμικύκλιον διαρκῶς μεγαλώνει καὶ εἰς τὴν πανσέληνον γίνεται σωστὸς κύκλος φωτεινός.

Ἐπειτα πάλιν, ἐφ' ὅσον ἡ Σελήνη ἐξακολουθεῖ τὴν κίνησίν της, ἡ σκιά ἀρχίζει νὰ εἰσέρχεται μέσα εἰς τὸ φωτεινόν μέρος

15. Αἱ φάσεις τῆς Σελήνης.

καὶ εἰς τὸ τελευταῖον τέταρτον δὲν βλέπομεν πλέον εἰμὴ μόνον τὸ ἡμισυ τῆς φωτεινῆς ἐπιφανείας, ἀκριβῶς ἐκεῖνο, ποῦ εἰς τὸ πρῶτον τέταρτον ἦτο σκοτεινόν. Κατόπιν ἡ φωτεινὴ ζώνη γίνεται ἀκόμη στενωτέρα καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ ὀλιγοστεύη μέ-

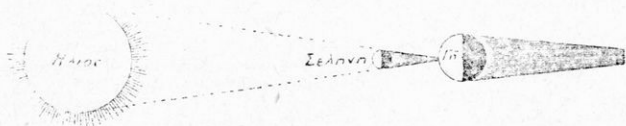
16. Ἐκλείψεις σελήνης.

χρις ὅτου χάνεται τελείως. Ἐπειτα ἀρχίζει πάλιν «νέα Σελήνη» κλπ.

7. Ἐκλείψεις. Ὅταν κάποτε ἡ Σελήνη συμβῆ νὰ εἰσέλθῃ μέσα εἰς τὴν σκιάν, τὴν ὁποίαν ἡ Γῆ φωτιζομένη ἀπὸ τὸν ἥλιον ρίπτει ὀπίσω της, δὲν τὴν βλέπομεν πλέον, καὶ τότε ἔχομεν ἔκλειψιν σελήνης (εἰκ. 16). Ἡ ἔκλειψιν εἶναι ὀλική, ὅταν ὅλος ὁ δίσκος τῆς σελήνης εἰσέλθῃ εἰς τὴν σκιάν, καὶ

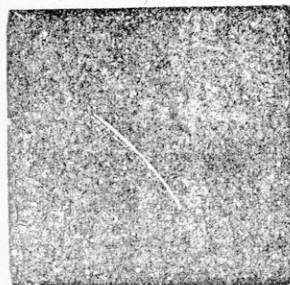
μερική, όταν μέρος μόνον τοῦ δίσκου εἰσέλθῃ εἰς τὴν σκιάν τῆς Γῆς.

Ἐὰν κατὰ τὴν περιστροφὴν τῆς ἢ Σελήνης τύχῃ νὰ εὐρεθῇ

17. Ἐκλειψὶς ἡλίου.

ἔμπρὸς εἰς τὸν Ἥλιον κατὰ τρόπον ὥστε νὰ τὸν κρύψῃ ἀπὸ ἡμῶς, γίνεται ἔκλειψις Ἥλιου (εἰκ.17). Ὅπως ἡ ἔκλειψις τῆς Σελήνης καὶ ἡ ἔκλειψις τοῦ ἡλίου ἡμπορεῖ νὰ εἶναι ὀλική ἢ μερική, ἡμπορεῖ ὅμως ἡ ἔκλειψις τοῦ Ἥλιου νὰ εἶναι καὶ δακτυλιοειδής, ὅταν ἡ Σελήνη, καθὼς διέρχεται ἔμπρὸς εἰς τὸν Ἥλιον, δὲν τὸν καλύπτει τελείως, ἀλλ' ἀφήνει νὰ προβάλλῃ γύρω τῆς ἑνὸς φωτεινὸς δακτύλιος.

18. Κομήτης.

συνήθως μακρὰν φωτεινὴν οὐρὰν (εἰκ. 18).

Ὁ ἥλιος μὲ τοὺς πλανήτας, τοὺς δορυφόρους καὶ τοὺς κομήτας μαζί, ποὺ στρέφονται γύρω εἰς αὐτόν, ἀποτελοῦν τὸ ἡλιακὸν σύστημα.

ΕΥΡΩΠΗ

ΓΕΝΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Θέσις κλπ.

Ἡ Ἑυρώπη ἐκρίσκειται εἰς τὸ ΒΑ μέρος τοῦ ἀνατολικοῦ ἡμισφαιρίου. Ἡ Ἑυρώπη εἶναι ἠνωμένη μετ' τὴν Ἀσίαν καὶ σχηματίζει μετ' αὐτῆς ἓνα μέγα μέρος ξηρᾶς, τὸ ὁποῖον ἐκτείνεται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ἕως τὸν Εἰσηρικόν.

Σύνορα. Εἰς τὰ Β. ὁ Βόρειος παγωμένος ὠκεανός, εἰς τὰ Α. ὁ Ἀτλαντικός, εἰς τὰ Ν. ἡ Μεσόγειος θάλασσα, ὁ Εὐξείνιος Πόντος καὶ τὸ ὄρος Καύκασος. Εἰς τὰ Α.

ἡ Κασπία θάλασσα, ὁ ποταμὸς Οὐράλης καὶ τὰ Οὐράλια ὄρη.

Ἐκτάσις. 10 ἑκατομμύρια τετραγών. χιλιόμετρα.

Μήκος. Ἀπὸ βόρεια εἰς τὰ νότια 4,000 χιλιόμετρα περίπου.

Πλάτος. Ἀπὸ ἀνατολικά πρὸς δυτικά 5,000 χιλιόμετρα σχεδόν.

Ἀκταί. Πολὺν ἐπιταμῆναι, περίπου 32,000 χιλιόμετρα.

Πληθυσμός. Περίπου 450 ἑκατομμύρια. Ἡ Ἑυρώπη εἶναι ἡ πικνότερον κατοικημένη ἥπειρος.

Θαλ. διαμελισμός

Λευκὴ θάλασσα
Βαλτικὴ θάλασσα

Βοθνικὸς κόλπος
Φιννικὸς κόλπος
Καττεγάτης
Σκαγερράκης
Βόρειος θάλασσα
θάλασσα τῆς Μάγης

Βισκαϊκὸς ἢ Γασκωνικὸς
Κόλπος

Μεσόγειος θάλασσα
*Κόλπος τοῦ λέοντος
*Κόλπος Γενοῦης
Τυρρηνικὸν πέλαγος
*Ἀδριατικὸν πέλαγος
*Ἴόνιον πέλαγος
Αἰγαῖον πέλαγος

Προποντις ἢ θάλασσα

Μαγμαρᾶ
Εὐξείνιος Πόντος ἢ
Μαύρη θάλασσα

*Ἀζοφικὴ

Πορθμοί

Καλαί
Γιβραλτάρ
Δαρδανέλια
Βόσπορος

*Ἀκρωτήρια

Βόρειον
Φινιστερον
*Ἀγ. Βικεντιού
Τροάφαλαρ
Ταρίφα
Ταίναρον

Νῆσοι

Εἰς τὸν Β. Παγ. ὠκεανόν
Νέα Ζέμβλα
Σπιτσβέργη
Λοφώδεις νῆσοι
Εἰς τὸν Ἀτλαντικόν

*Ἰσλανδία
Φαρόαι νῆσοι
Βρετανικαί

Εἰς τὴν Μεσόγειον

Βαλσαρίδαι νῆσοι
Κορσικὴ
Σικελία
Σαρδηνία
Μάλτα
*Ἴόνιοι νῆσοι
Νῆσοι Αἰγαίου πελάγ.
Κρήτη

*Ὀρη

Οὐράλια
Καύκασος
*Ἀπένινα
Καρπάθια
Αἴμος (Βαλκάνια)
Πίνδος
*Ἀλπεις
Πυρηναῖα
*Κεβένναι
*Ἰούθας
*Βόσγια
*Μέλαςδουμός (Γερμαν.)
*Ἐνα (Σικελία)
*Ἐνα (*Ἰσλανδία)
Σκανδιναυικά (Κιαλέ-
νια-Δόβρο)

Γαλλία

Ποταμοί

Δβίνας
*Νέβις (Ρωσσία)
Δόν
Βόλγας
Οὐράλης
Δνειπτερος
Δνειπτερος
Βιστούλας
*Ὀδερὸς
*Ἀλβις
Ρήνος
Λεῖγερ
Γαρούνας
Ροδανός
Τάγος
Δούναβις
*Τάμεσις (*Ἀγγλία)
Σηκουάνας

Λίμναι

*Ὀνέγα
Λαγόδα
Βένερ
Βέτερ
*Γενεύης
*Δουκέρνης
*Κόσμος
*Μαγιόρε

*Ἑλβετία

*Ἰταλία

Πεδιάδες

*Κεντρικὴ ἢ μεγάλη
πεδιάς
*Ὀυγγαρίας
*Δομβαρδίας
Κάτω Δουναβέως

Ἑκτασις. Ἡ Εὐρώπη εἶναι μεγάλη χερσόνησος τῆς Ἀσίας προχωρεῖ καὶ στενοῦται ἀπὸ ἀνατολικά πρὸς δυτικά, μεταξὺ τοῦ Βορείου παγωμένου ὠκεανοῦ, τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τῆς Μεσογείου· ἔχει ἑκτασιν 10 ἑκατομμύρια τετραγωνικά χιλιόμετρα.

Τόπος. Τὰ δύο τρίτα τοῦ τόπου της εἶναι πεδιάδες. Ἡ Εὐρώπη ἔχει ὄρη ἀρχαιότατα (Σκανδιναυικά ἼΑλπει, ὄρη τῶν Βρεττανικῶν νήσων, Βόσγια, ὄροπέδια τῶν Ἀρδεννῶν καὶ τῶν Παραρρηνίων χωρῶν κλπ.) καὶ ὄρη σχετικῶς νεώτερα (Πυρηναια, ἼΑλπει, Ἀπένινα, Καρπάθια κλπ.).

Αἱ ἼΑλπει προχωροῦν ὡς ἡμικύκλιον ἀπὸ τὸν κόλπον τῆς Γενούης πρὸς τὸν Δούναβιν (1200 χιλιόμε. μήκος 130—180 πλάτος). Ἐχουν ὠραίας στενάς κοιλάδας πυκνῶς κατοικημένας· πολλοὶ δρόμοι καὶ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ περνοῦν δι' αὐτῶν.

Τὰ Ἀπένινα, τὰ Καρπάθια, τὰ Βαλκανικά εἶναι ὡς μία προέκτασις τῶν ἼΑλπειων. Τὰ σπουδαιότερα ἄλλα ὄρη εἶναι τὰ Βόσγια, ὁ Μέλας δρυμός, ὁ Ἰούρας, τὰ Βοημικά ὄρη, τὰ Πυρηναια, Σιέρα Νεβάδα, τὰ Βαλκάνια, τὰ Οὐράλια, αἱ Σκανδιναυικαὶ ἼΑλπει κτλ.

Θάλασσαὶ καὶ παράλια. Ἡ Εὐρώπη βρέχεται ἀπὸ τὸν Βόρειον Παγωμένον ὠκεανόν, τὸν Ἀτλαντικόν ὠκεανόν καὶ τὴν Μεσόγειον, πού σχηματίζουν πολλοὺς καὶ μεγάλους κόλπους καὶ τῆς δίδουν πολὺ μεγάλην ἑκτασιν εἰς τὰ παράλια (32.000 χιλμ.).

Ὁ Βόρειος παγωμένος ὠκεανὸς σχηματίζει τὴν Λευκὴν θάλασσαν.

Ὁ Ἀτλαντικὸς ὠκεανὸς σχηματίζει πολλὰς θαλάσσας: τὴν Βαλτικὴν, τὴν Βόρειον θάλασσαν, τὴν Ἰρλανδικὴν θάλασσαν, τὴν θάλασσαν τῆς Μάγχης, πού ἔχουν βάθος ὀλιγώτερον ἀπὸ 200 μ. καὶ τὴν μεγαλυτέραν ὄλων Μεσόγειον θάλασσαν.

Ἡ Μεσόγειος (3 ἑκατομμύρια τετρ. χιλιόμε.) ἀπλώνεται μεταξὺ τῆς Εὐρώπης, τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς, εἶναι θάλασσα ἐν μέσῳ ξηρῶν. Ἡ Ἰταλία μὲ τὴν Σικελίαν τὴν χωρίζουν εἰς δύο λεκάνας, 1ον τὴν δυτικὴν λεκάνην ἢ λατινικὴν, 2ον τὴν ἀνατολικὴν λεκάνην ἢ ἑλληνικὴν, ἢ ὁποία σχηματίζει σειρὰν ἀπὸ κλειστάς θαλάσσας, τὸ Αἰγαῖον πέλαγος ἢ ἑλληνικὸν ἀρχιπέλαγος, τὴν Προποντίδα, τὴν Μαύρην θάλασσαν καὶ τὴν Ἀζοφικὴν θάλασσαν. Ἡ Μεσόγειος ἔχει μικρὰς παλιρροίας, τὰ ὕδατά της εἶναι πολὺ περισσότερον ἄλμυρά ἀπὸ τὰ ὕδατα τοῦ ὠκεανοῦ. Ἐχει τὴν μεγαλυτέραν κίνησιν εἰς πλοῖα ἀπὸ ὅλας

τὰς θαλάσσας τοῦ κόσμου. Εἰς αὐτὴν ἀκόμη συνέβησαν τὰ μεγαλύτερα ἱστορικὰ γεγονότα τοῦ Κόσμου.

Τὸ κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Εὐρώπης εἶναι διάφορον ἀναλόγως πρὸς τὴν θέσιν τῶν διαφόρων χωρῶν καὶ εἰς τὸ ὕψος των ἔπάνω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Γενικῶς διακρίνομεν ἕξ κυρίας κλιματικὰς ζώνας εἰς τὴν Εὐρώπην.

1. Τὴν ζώνην τῶν παραλίων χωρῶν τῆς Μεσογείου: Τὸ κλίμα εἰς τὰς χώρας αὐτὰς εἶναι ὠκεάνειον, θερμὸν καὶ ξηρὸν τὸ θέρος, ὑγρὸν καὶ ἥπιον τὸν χειμῶνα. Ἀπὸ ὅλας τὰς εὐρωπαϊκὰς χώρας τὰ παράλια τῆς Μεσογείου θαλάσσης ἔχουν τὸ γλυκύτερον κλίμα. Εἶναι τὸ κλίμα ποῦ ἔχει καὶ ἡ πατρίς μας.

2. Ζώνη τῶν παραλίων τοῦ Ἀτλαντικοῦ. ὠκεάνειον κλίμα, δροσερὸν τὸ θέρος, ὑγρότατον καὶ σχετικῶς μαλακὸν τὸν χειμῶνα.

3. Ζώνη τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης. Ἠπειρωτικὸν κλίμα, θερμὸν, σύντομον θέρος, ἀγριος χειμῶν διαρκείας πολλῶν μηνῶν.

4. Ζώνη ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Ἠπειρωτικὸν κλίμα, θερμὸν, σύντομον θέρος, ἀγριότατος καὶ ψυχρότατος χειμῶν.

5. Ζώνη τῶν βορειοτέρων χωρῶν καὶ τῶν ὀροπεδίων. Σύντομώτερον θέρος, σχεδὸν ἀδιάκοπος ψυχρότατος χειμῶν.

6. Ζώνη τῶν περὶ τὸν Εὐξείνιον πόντον χωρῶν. Ἠπειρωτικὸν κλίμα, θερμὸν θέρος, ἀγριότατος χειμῶν. Τὸ τελευταῖον τοῦτο κλίμα παρατηρεῖται καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἰβηρικῆς χερσονήσου καὶ εἰς τὴν Οὐγγαρίαν.

ΕΥΡΩΠΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ—ΚΡΑΤΗ καὶ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΙ

ΕΥΡΩΠΗ

Νότιος Εὐρώπη

Ἑλλάς (δημοκρατία)	πρωτ.	Ἀθήνα
Ἀλβανία (βασιλείον)	»	Αυροράχιον
Τουρκία (δημοκρατ.)	»	Ἄγκυρα
Βουλγαρία (βασιλείον)	»	Σόφια
Νοτιοσλαβία	»	Βελγιάδιο
Ρουμανία	»	Βουκουρέστιον
Αἰθιοπία (δημοκρατία)	»	Βιέννη
Ὀγγαρία	»	Βουδαπέστη
Τσεχοσλοβακία	»	Πράγα
Ἑλβετία	»	Βιέννη
Ἰταλία (βασιλείον)	»	Ρώμη
Ἰσπανία (δημοκρατία)	»	Μαδρίτη
Πορτογαλία	»	Λισσαβών

Μέση καὶ Δ. Εὐρώπη

Γαλλία (δημοκρατία) πρωτ. Παρίσιοι

Βέλγιο (βασιλείον) πρωτ.	Βουζέλλαι
Ὀλλανδία	» Χάγη
Γερμανία (δημοκρατ.)	» Βερολίον
Πολωνία	» Βαρσοβία
Λανία (βασιλείον) πρωτ.	Κοπεγχάγη
Ἀγγλία	» Λονδίον

Βόρειος καὶ ΒΔ. Εὐρώπη

Σουηδία (βασιλείον) πρωτ.	Στοκχόλμη
Νορβηγία (βασιλείον)	» Χοιστανία
Φιλανδία (δημοκρατ.)	» Ἑλσινγκφορς
Ἑσθονία	» Ρεβάλ
Λεττονία	» Ρίγα
Λιθουανία	» Βίλνα
Ρωσσία (σοβιετ.δημ.)	» Μόσχα
Ὀνδρανία	» Κίεβο

ΕΚΤΟΣ ΤΩΝ ΑΝΩΤΕΡΩ ΕΙΝΑΙ ΚΑΙ ΤΑ ΕΖΗΣ ΜΙΚΡΑ ΚΡΑΤΗ

1. Ἁ γ ι ο ς Μ α ρ ι ν ο ς (δημοκρατία) εἰς τοὺς ἀνατολικούς πρόποδας τῶν Ἀπενίνων ὄρέων παρὰ τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν εἰς τὰ Β. τῆς Ἀγκῶνος. Ἐκτασίς 100 τετρ. χιλίόμετρα, πληθυσμὸς 12.000
2. Μ ο ν α κ ὸ ν (ἡγεμονία) παρὰ τὴν Νίκαιαν τῆς Γαλλίας εἰς τὴν Μεσόγειον. Ἐκτασίς 20 τετρ. χιλιομ., πληθυσμὸς 23.000.
3. Ἀ ν δ ὄ ρ α (δημοκρατία) εἰς τὴν Ν. πλευρὰν τῶν Πυρηναίων, μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἰσπανίας. Ἐκτασίς 500 τετρ. χιλιομ., κάτοικοι 5.000.
4. Λ ι χ τ ε ν σ τ ἄ ι ν (ἡγεμονία μεταξὺ Αὐστρίας καὶ Ἑλβετίας). Ἐκτασίς 160 τετρ. χιλιομ., κάτοικοι 10.000.
5. Δ ἄ ν τ σ ι γ κ (ἐλευθέρη πόλις εἰς τὴν προστασίαν τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν). Ἐκτασίς 150 τετρ. χιλιομ., κάτοικοι 350.000. Κέντρον ἐξαγωγικοῦ ἔμπορίου εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ Βιστούλα.
6. Λ ο υ ξ ε μ β ο ὕ ρ γ ο ν (Μέγα Δουκάτον) μεταξὺ Γαλλίας, Βελγίου καὶ Γερμανίας. Ἐκτασίς 2.500. τετρ. χιλιομ., κάτοικοι 260.000.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Τὸ μεγαλύτερον κράτος εἰς ἕκτασιν εἶναι ἡ Ρωσία (22 φορές μεγαλυτέρα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα).

Τὸ μικρότερον κράτος εἰς ἕκτασιν εἶναι ἡ Ἀλβανία (τὸ 1/5 τῆς Ἑλλάδος).

Τὸ μεγαλύτερον εἰς πληθυσμὸν κράτος εἶναι ἡ Ρωσία.

Τὸ μικρότερον εἰς πληθυσμὸν κράτος εἶναι ἡ Ἀλβανία.

Τὸ πυκνότερον κατοικημένον κράτος ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἕκτασιν του εἶναι τὸ Βέλγιον (255 κάτοικοι κατὰ τετρ. χιλ. Ἑλλάς 39 κάτοικοι κατὰ τετρ. χιλιομ.).

Τὸ ἀραιότερον κατοικημένον κράτος εἶναι ἡ Ρωσία (25 κάτοικοι ἀνὰ τετρ. χιλ.).

Τὰς περισσοτέρας ἀποικίας εἰς τὸν κόσμον ἔχει ἡ Ἀγγλία (ἕκτασις 30 ἑκ. τετρ. χιλιομ., πληθυσμὸς 375 ἑκατομμύρια).

Δευτέρα ἡ Γαλλία (10 ἑκ. τετραχ. χιλιομ., 49 ἑκατομ. κάτοικοι).

ΜΕΡΟΣ II

ΕΛΛΑΣ

I. ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

1. **Ἡ θέσις τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου.** Παρατηρήσατε τὸν χάρτην τῆς Εὐρώπης· βλέπετε τὰ νότια μέρη τῆς νὰ προβάλλουν μέσα εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν καὶ νὰ σχηματίζουν τρεῖς χερσονήσους. Ἡ ἀνατολικωτέρα ἀπ' αὐτὰς λέγεται Βαλκανική. Ἔχει εἰς τὰ δυτικά τὸ Ἀδριατικὸν καὶ Ἴόνιον πέλαγος καὶ Ἀνατολικά τὸν Εὐξείνιον Πόντον (Μαύρη θάλασσα) καὶ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος.

Ἡ Βαλκανικὴ πλησιάζει τόσον πολὺ μίαν χερσονήσον τῆς Ἀσίας, τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ὥστε πρέπει νὰ προσέξη κανεὶς διὰ νὰ διακρίνη δύο στενάς λωρίδας θαλάσσης (πορθμοὺς), αἱ ὁποῖαι χωρίζουν τὰς δύο αὐτὰς χώρας. Οἱ πορθμοὶ αὗτοι ὁμοιάζουν μὲ μεγάλους ποταμούς. Καὶ λέγονται πρὸς τὸν Εὐξείνιον Πόντον Βόσπορος, πρὸς τὸ Αἰγαῖον, Ἑλλησποντος.

Μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν πορθμῶν ἐκτείνεται ἡ Προποντις (θάλασσα τοῦ Μαρμαρᾶ)· μεταξὺ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῆς ἄλλης Βαλκανικῆς χερσονήσου ἐκτείνεται τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, κατεσπαρμένον ἀπὸ πλῆθος νήσων. Τὸ Αἰγαῖον κλείεται εἰς τὰ νότια ἀπὸ μίαν μεγάλην νήσον, τὴν Κρήτην, καὶ μερικὰς ἄλλας μικροτέρας.

Οἱ γεωλόγοι λέγουν, ὅτι τὸ Αἰγαῖον πέλαγος ἦτο κάποτε μεγάλη χαμηλὴ πεδιάς (βαθύπεδον), τὸ ὁποῖον πρὸ πολλῶν χιλιᾶδων ἐτῶν ἔπαθε καθίζησιν. Αἱ πολλαὶ νῆσοι του, τὰς ὁποίας βλέπομεν σήμερον, θὰ ἦσαν αἱ κορυφαὶ τῶν ὀρέων τῆς πεδιάδος αὐτῆς. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὁ Πηνεῖος, Ἀλιάκμων, ὁ Ἀξίος, ὁ Στρυμὼν καὶ ὁ Νέστος ἦσαν παραπόταμοι τοῦ Ἐβρου, ὁ ὁποῖος θὰ εἶχε τὰς ἐκβολὰς του εἰς τὸ Λιβυκὸν πέλαγος ἀνατολικῶς τῆς Κρήτης.

2. Τὰ παράλια. Παρατηρήσατε εἰς τὸν χάρτην τὰ παράλια τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου.

Τὰ δυτικὰ παράλια ἔχουν ὄρη μεγάλα πού διευθύνονται παραλλήλως μὲ τὰς ἀκτὰς καὶ κατὰ συνέπειαν ἐμποδίζουν τοὺς κατοίκους τῆς Χερσονήσου νὰ πλησιάζουν τὴν θάλασσαν.

Βαλκανική Χερσόνησος.

Ἡ παραλία αὕτη ἄλλοῦ εἶναι βραχῶδης καὶ ἀπότομος πρὸς τὴν θάλασσαν, ἄλλοῦ σχηματίζει πεδινὰς καὶ βαλτώδεις λωρίδας καὶ εἶναι γενικῶς χωρὶς λιμένας καὶ δύσκολος εἰς τὴν συγκοινωνίαν.

Αί άκται της έχρησίμευσαν μέχρι σήμερα περισσότερο εις τους κατοίκους τής άπέναντι Ίταλικής χερσονήσου ή εις τους Βαλκανικούς λαούς. Οί κάτοικοι τής Ίταλικής χερσονήσου μετεχειρίσθησαν τους όλίγους λιμένας ώς σταθμούς διά να έξαπλώσουν τό έμπόριόν των ή τας στρατιωτικές των έπιχειρήσεις και εις την Βαλκανικήν χερσονήσον.

Τά άνατολικά παράλια είναι τελείως διάφορα και πολύ ήμερώτερα. Πολλαι πεδιάδες άπλουονται εις τά παράλια του Αίγαίου, πολλοί κόλποι τά διαμελίζουν και πολλοί ποταμοί χύνονται εις αυτά. Ήμπορείτε να εύρητε εις τον χάρτην τας πεδιάδας και τους κόλπους, και να έννοήσετε ότι ή ποιότης των άνατολικών αυτών παραλιών τής χερσονήσου έκαμε τους κατοίκους των να έξαπλωθούν εις την θάλασσαν, να γίνουν πολλοί θαλασσινοί, να έλθουν εις σχέσεις με τους κατοίκους των νήσων και να αναπτυχθούν από τους άρχαιότατους χρόνους εις ναυτικούς και έμπορους.

3. Τό έδαφος τής χερσονήσου. Παρατηρήσετε τώρα τό έσωτερικόν τής χώρας.

Μία όροσειρά άκολουθει τά δυτικά παράλια τής Βαλκανικής από τά βόρεια σχεδόν προς τά νότια.

α) Εις τό μέσον περίπου τής χερσονήσου ή όροσειρά αυτή άποτελει ένα όρεινόν όγκον. Άνατολικώτερον χωρίζονται δύο κλάδοι, εκ των οποίων ό ένας διευθύνεται προς τον Εύξεινον Πόντον και λέγεται Βαλκάνια όρη ή Αϊμος, εκ των οποίων έλαβε τό όνομα και ή χερσονήσος, Βαλκανική ή χερσό νησος του Αϊμου. Ο άλλος κλάδος κατέρχεται προς τό Αίγαϊον και λέγεται Ροδόπη.

β) Ο καθ'αυτό όγκος τής όροσειράς έξακολουθει προς τά νότια έως τον Μαλέαν και την Κρήτην. Ο όγκος αυτός εις τά βορειοδυτικά λέγεται Δειναρική ή Άλπεις: εις την Σερβίαν λέγεται Σκάρδος και εις την Ελλάδα Πίνδος.

Την Βαλκανικήν χερσονήσον χωρίζει από τον κορμόν τής Ευρώπης ό ποταμός Δούναβις και ό παραπόταμός του Σαῦος. Βορείως του Αϊμου είναι δύο άπέραντοι πεδιάδες, τας οποίας διασχίζει ό μεγάλος αυτός ποταμός. Εις τά νότια του Αϊμου αι δύο θρακικαι πεδιάδες άποτελούν την ποταμίαν πεδιάδα του ποταμού Έβρου ή βορειότερα λέγεται πεδιάς του άνω Έβρου ή άνατολική Ρωμυλία και ή νοτιωτέρα πεδιάς του κάτω Έβρου ή τής άνατολικής Θράκης. Άλλαι σπουδαιαι πεδιάδες είναι ή

πεδιάς τῆς Θεσσαλονίκης, τῆς ὁποίας ὁ σπουδαιότερος ποταμός της εἶναι ὁ Ἄξιός, καὶ ἡ Θεσσαλικὴ μὲ τὸν Πηνειόν.

4. Τὰ κράτη καὶ οἱ σημερινοὶ κάτοικοι τῆς Βαλκανικῆς.
Τὸ νότιον μέρος τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου μαζί μὲ τὰς νήσους εἶναι ἡ Ἑλλάς, ἡ πατρίς μας. Εἰς τὰ ἀνατολικά μας ἔνα μικρὸ τμῆμα τῆς Βαλκανικῆς καὶ ὅλη ἡ Μικρὰ Ἀσία εἶναι ἡ Τουρκία. Εἰς τὰ βόρεια μας εἶναι ἡ Βουλγαρία καὶ ἡ Νοτιοσλαβία (Σερβία) καὶ εἰς τὰ παράλια τοῦ Ἀδριατικοῦ Πελάγους ἡ Ἀλβανία. Ἡ Ρουμανία εἶναι ἄλλο κράτος πέραν τοῦ Δουνάβεως, εἰς τὰ βόρεια τῆς Βουλγαρίας.

Οἱ Ἕλληνες εἶναι οἱ παλαιότεροι κάτοικοι τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου. Πότε ἀκριβῶς ἦλθαν εἰς αὐτὴν δὲν ἠξεύρομεν. Γνωρίζομεν μόνον ἀπὸ τὴν ἱστορίαν ὅτι 1500 ἔτη περίπου πρὸ Χριστοῦ εἰς τὴν Κρήτην ἦτο βασιλεὺς ὁ Μίνως, εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ Θησεύς, εἰς τὰς Θήβας ὁ Οἰδίπους. Κατόπιν εἰς τὴν Σπάρτην ὁ Μενέλαος, εἰς τὰς Μυκήνας ὁ Ἀγαμέμνων, εἰς τὴν Ἰθάκην ὁ Ὀδυσσεὺς κλπ.

Ἐρείπια τῶν ἀνακτόρων τῶν βασιλέων αὐτῶν καὶ ἀγάλματα διάφορα τῆς ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς αὐτῆς εὐρέθησαν καὶ ἡμπορεῖτε νὰ τὰ ἰδῆτε, ἂν ἐπισκεφθῆτε τὴν Κρήτην, τὰς Ἀθήνας, τὰς Μυκήνας κλπ.

Πεντακόσια ἔτη πρὸ Χριστοῦ, ἐνῶ οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης ἦσαν ἀκόμη ἄγριοι, οἱ Ἕλληνες ἀνέπτυξαν μεγάλον πολιτισμὸν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε καὶ σήμερον τὸν θαυμάζει ὅλος ὁ κόσμος. Εἰς τὰς Ἀθήνας σώζονται θεάτρα, ὠδεῖα, ἀγοραί, ναοὶ μεγάλης τέχνης. Εἰς τὰ μουσεῖα πάλιν θὰ ἰδῆτε ἀγάλματα, ὅπλα, ἀγγεῖα, νομίσματα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ποῖος ἀπὸ σᾶς δὲν ἔχει ἀκούσει διὰ τὸν Παρθενῶνα, πού εἶναι εἰς τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν;

Σκεφθῆτε τί γνωρίζετε διὰ καθένα ἀπὸ τοὺς βασιλεῖς, πού ἀνεφέραμεν. Νὰ δείξετε εἰς τὸν χάρτην τὰ μέρη, ὅπου καθεὶς ἐβασίλευσε.

5. Πῶς διεδόθη ὁ ἑλληνικὸς πολιτισμὸς εἰς τὸν κόσμον.
Τριακόσια περίπου ἔτη πρὸ Χριστοῦ ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Ἀλέξανδρος ὁ Μέγας ἐπολέμησε καὶ ἐνίκησε τοὺς βαρβάρους λαοὺς τῆς Ἀσίας, ἔφθασεν εἰς τὰς Ἰνδίας καὶ διέδωκεν εἰς αὐτοὺς τὸν ἑλληνικὸν πολιτισμὸν.

Μετὰ πολλὰ ἔτη ἕνας ἀπολίτιστος λαὸς τῆς χερσονήσου, πού εἶναι δυτικὰ ἀπὸ τὴν Βαλκανικὴν—οἱ Ρωμαῖοι—ἐξεκί-

νησεν ἀπὸ τὴν πρωτεύουσάν του, τὴν Ρώμην, καὶ ἐκυρίευσεν τὴν Ἑλλάδα, καὶ σιγὰ σιγὰ καὶ τὴν Εὐρώπην σχεδὸν ὁλόκληρον.

Πεντακόσια περίπου ἔτη οἱ Ρωμαῖοι—οἱ πρόγονοι τῶν σημερινῶν Ἰταλῶν—ἦσαν κύριοι τῆς πολιτισμένης Ἑλλάδος ἀπὸ τότε μᾶς ἔμεινε τὸ ὄνομα Ρωμηοὶ (Ρωμαῖοι). Οἱ Ἕλληνες ὁμως, ἂν καὶ δοῦλοι τῶν Ρωμαίων, ἐγίναν οἱ διδάσκαλοί των. Τοὺς ἐδίδαξαν τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας, τοὺς ἔκαμαν καὶ αὐτοὺς πολιτισμένους.

7. Ἀπὸ ποῦ ἦλθαν οἱ γείτονές μας Σλαῦοι (Σέρβοι), Βούλγαροι καὶ Τοῦρκοι. Μετὰ Χριστὸν, κατὰ διαφόρους ἐποχάς, τὰς ὁποίας δὲν ἠμποροῦμε νὰ ὀρίσωμεν ἀκριβῶς, μεγάλοι λαοὶ τῆς κεντρικῆς Ἀσίας, ἀπολίτιστοι καὶ ἄγριοι, ποὺ ἐλέγοντο Μογγόλοι, ἐξεχύθησαν εἰς τὴν Εὐρώπην, βορείως τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Ἐπολεμοῦσαν μὲ ἀγριότητα καὶ μὲ μανίαν καὶ ἐξεδίωκαν τοὺς ἐντοπίους ἀπὸ τὰ μέρη των.

Διὰ νὰ σωθοῦν ἴσως ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦς, ἄφησαν τὰς χώρας των εὐρωπαϊκοὶ λαοί, οἱ Σλαῦοι, καὶ κατέβησαν πρὸς τὴν Βαλκανικὴν. Εἶναι οἱ σημερινοὶ Σέρβοι.

Μετὰ πολλὰ ἔτη ἔφθασε καὶ εἰς τὴν Βαλκανικὴν ἕνα μέρος ἀπὸ τοὺς βαρβάρους αὐτοὺς Μογγόλους. Αὐτοὶ ὁμως εἶχαν μείνει πολλὰ ἔτη εἰς τὴν Ρωσίαν, εἰς τὰς ὄχθας ἑνὸς ποταμοῦ, ποὺ λέγεται Βόλγας. Ἐκεῖ οἱ Μογγόλοι αὐτοὶ ἔμαθαν τὴν Σλαυικὴν γλῶσσαν καὶ ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ποταμοῦ ὠνομάσθησαν Βούλγαροι.

Οἱ Ἕλληνες ἔδωσαν καὶ εἰς αὐτοὺς τὸν πολιτισμὸν καὶ τοὺς ἔκαμαν χριστιανούς. Καὶ σήμερον οἱ Σέρβοι, Βούλγαροι, Ρουμᾶνοι, Ρῶσοι εἶναι ὀρθόδοξοι χριστιανοί.

Ἐνα ἄλλο μέρος ἀπὸ βαρβάρους ἀσιατικούς λαοὺς ἦλθε ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἐπολέμησεν ἐπὶ ἔτη καὶ τέλος ἐνίκησε τοὺς Ἕλληνας, καὶ εἰς τὰ 1453 μετὰ Χριστὸν ἐκυρίευσεν τὴν πρωτεύουσάν των Κωνσταντινούπολιν καὶ ὅλην τὴν Βαλκανικὴν. Εἶναι οἱ σημερινοὶ Τοῦρκοι.

Εἰς τὰ 1821 οἱ Ἕλληνες ἐπανεστάτησαν ἐναντίον τῶν Τούρκων καὶ ἐλευθέρωσαν ἕνα μικρὸν μέρος τῆς Ἑλλάδος. Κατόπιν ὁ ἕνας μετὰ τὸν ἄλλον καὶ οἱ ἄλλοι βαλκανικοὶ λαοὶ (Σέρβοι, Βούλγαροι) ἐλευθέρωσαν μικρὰ μέρη ἀπὸ τὴν Βαλκανικὴν. Οἱ Τοῦρκοι ὁμως ἦσαν ἀκόμη κύριοι τοῦ μεγάλου μέρους τῆς χερσονήσου.

Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν (1912) ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ τῆς Βαλκανικῆς (*Ἕλληνες, Σέρβοι Βούλγαροι) ἠνωμένοι ἐπολέμησαν τοὺς Τούρκους καὶ τοὺς ἐξεδίωξαν σχεδὸν ἀπὸ τὴν χερσόνησον.

Ἡ νίκη αὐτῆ τῶν χριστιανῶν ἔδωσε τὴν ἐλευθερίαν καὶ εἰς τοὺς Ἀλβανούς καὶ ἔκαμαν τὸ σημερινὸν Ἀλβανικὸν κράτος. Οἱ Ἀλβανοὶ εἶναι ἀρχαιότατος λαὸς τῆς Βαλκανικῆς, συγγενῆς μὲ τοὺς Ἕλληνας. Εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν ἐλέγοντο Ἰλλυριοί

Ἐπαναληπτικαὶ ἐρωτήσεις. 1. Εἰς ποῖον μέρος τῆς Εὐρώπης εὐρίσκεται ἡ Βαλκανικὴ; Πῶς χωρίζεται ἀπὸ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν; Τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος τί λέγουν οἱ γεωλόγοι ὅτι ἦτο πρὸ χιλιάδων ἐτῶν;

2. Περιγράψατε τὰ ἀνατολικά παραλία. Νὰ παρατηρήσετε τὸν χάρτην καὶ νὰ εὑρετε τοὺς κόλπους τῶν δυτικῶν καὶ ἀνατολικῶν παραλίων. Ποῖαν διαφορὰν εὐρίσκετε;

3. Τί γνωρίζετε διὰ τὰ ὄρη τῆς Βαλκανικῆς; Νὰ κάμετε ἓνα ἰχνογράφημα ἀπλό, τὸ ὁποῖον νὰ δεικνύει τὴν διεύθυνσιν τῶν ὄρων τῆς Βαλκανικῆς. Ποῖαι εἶναι αἱ σπουδαιότεραι πεδιάδες τῆς; Ποῖοι οἱ σπουδαιότεροι ποταμοὶ τῆς;

4. Ποῖα εἶναι τὰ κράτη τῆς Βαλκανικῆς; Τί γνωρίζετε διὰ τοὺς Ἕλληνας τῆς ἀρχαιότατης ἐποχῆς; Ἐνθυμείσθε μερικοὺς βασιλεῖς τῆς ἐποχῆς αὐτῆς; Πότε οἱ Ἕλληνες ἀνέπτυξαν τὸν μεγαλύτερον πολιτισμόν;

5. Πῶς διεδόθη ὁ Ἕλληνικὸς πολιτισμὸς εἰς τὴν Ἀσίαν, πῶς εἰς τὴν Εὐρώπην;

6. Ἀπὸ ποῦ ἦλθαν οἱ Σλαῦοι (Σέρβοι), ἀπὸ ποῦ οἱ Βούλγαροι, ἀπὸ ποῦ οἱ Τούρκοι; Τί γνωρίζετε διὰ τοὺς Ἀλβανούς;

ΕΛΛΑΣ

1. Μελέτη τοῦ χάρτου. Ποῖαι θάλασσαι βρέχουν τὴν Ἑλλάδα; Ποῖαι χῶραι συνορεύουν μὲ αὐτήν;

Νὰ εὑρετε τὸ ὄρος Ροδόπη. Νὰ δείξετε τὴν ὄροσειρὰν τῆς Πίνδου ἀπὸ τὰ βόρεια πρὸς τὰ νότια. Νὰ κάμετε ἓνα ἰχνογράφημα τῆς Ἑλλάδος καὶ νὰ σημειώσετε εἰς αὐτὸ τοὺς μεγαλυτέρους ποταμούς τῆς μὲ τὰ ὀνόματά των. Νὰ τοποθετήσετε εἰς τὸ ἰχνογράφημα αὐτὸ καὶ τὰς μεγαλυτέρας πόλεις.

2. Ποῖα τμήματα ἀποτελοῦν τὴν Ἑλλάδα. Ἡ Ἑλλὰς δὲν εἶχε τὴν σημερινὴν τῆς ἔκτασιν ἐξ ἀρχῆς. Μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821, πού διήρκεσε ἕως τὰ 1827, ἠλευθερώθη ἀπὸ τοὺς Τούρκους ἓνα μικρὸν μέρος τῆς Ἑλλάδος. Τὸ μέρος αὐτὸ ἔχει τὴν Πελοπόννησον, τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα καὶ τὰς νήσους Κυκλάδος μαζὶ μὲ τὴν Εὐβοίαν, ἀνεκηρύχθη βασιλεῖον εἰς τὰ 1830 καὶ ὠνομάσθη βασιλεῖον τῆς Ἑλλάδος.

Εἰς τὰ 1864 ἡ Ἀγγλία μᾶς παρεχώρησε τὴν Ἐπτάνησον, δη-

λαδή τὰς νήσους Κέρκυραν, Παξούς, Λευκάδα, Κεφαλληνίαν, Ἰθάκην, Ζάκυνθον καὶ Κύθηρα.

Εἰς τὰ 1881 ἡ Ρωσία ἐπολέμησε μὲ τὴν Τουρκίαν καὶ τὴν ἐνίκησε καὶ ἐλευθέρωσε τὴν Βουλγαρίαν. Τότε καὶ ἡ Ἑλλάς ἔλαβε τὴν Θεσσαλίαν καὶ ἓνα ὄρεινόν μέρος τῆς Ἡπείρου μέχρι τοῦ ποταμοῦ Ἀράχθου.

Εἰς τὰ 1912 τὰ τρία κράτη, Ἑλλάς, Σερβία καὶ Βουλγαρία ἠνωμένα ἔκαμαν πόλεμον κατὰ τῆς Τουρκίας, τὴν ἐνίκησαν καὶ ἠλευθέρωσαν ὅλην τὴν Βαλκανικὴν ποῦ ἔχουν σήμερον.

Ἀτυχῶς ὅμως τὰ τρία αὐτὰ σύμμαχα κράτη δὲν συνεφώνησαν, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ μοιρασθοῦν τὰ μέρη, ποῦ ἔλαβαν τῆς Τουρκίας. Ἐγίνε τότε νέος πόλεμος μεταξὺ τῶν συμμάχων καὶ ἡ Βουλγαρία ἐνίκηθη (1913). Ἀπὸ τοὺς δύο αὐτοὺς πολέμους ἡ Ἑλλάς ἔλαβε τὴν Ἡπειρον, τὴν Μακεδονίαν καὶ τὰς νήσους Κρήτην, Σάμον, Χίον, Μυτιλήνην, Λήμνον, Ἴμβρον, Θάσον, καὶ Τένεδον.

3. Ὁ Εὐρωπαϊκὸς πόλεμος. Ἐν ἔτος μετὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους ἤρχισεν ὁ Εὐρωπαϊκὸς (1914—1919) πόλεμος, κατὰ τὸ ὅποιον ἐπολέμησεν ὅλος σχεδὸν ὁ κόσμος. Εἰς τὸν πόλεμον αὐτὸν τὰ κράτη, ποῦ ἐπολεμοῦσαν, ἐχωρίσθησαν εἰς δύο ὁμάδας.

Ἡ Τουρκία καὶ ἡ Βουλγαρία κατετάχθησαν εἰς τὴν μίαν ὁμάδα, ἡ Ἑλλάς εἰς τὴν ἄλλην. Καὶ ἐπειδὴ ἐνίκησεν ἡ ὁμὰς τῆς Ἑλλάδος ἔλαβε πάλιν ἀπὸ τὴν Βουλγαρίαν τὴν δυτικὴν Θράκην, ἥτοι τὴν χώραν ποῦ εἶναι μεταξὺ τῶν ποταμῶν Νέστου καὶ Ἐβρου, τῶν ὁποίων ἡ Βουλγαρία εἶχε λάβει μερίδιον κατὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους.

Ἀπὸ τὴν Τουρκίαν ἡ Ἑλλάς ἔλαβε ὅλην τὴν Ἀνατολικὴν Θράκην ἕως τὴν Κωσταντινούπολιν καὶ τὴν Σμύρνην μὲ μέγα μέρος τῆς Μικρῆς Ἀσίας.

4. Ἀπότομος αὐξήσις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος. Κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1922 ὁ πληθυσμὸς τῆς σημερινῆς Ἑλλάδος ἦτο τέσσερα καὶ ἡμισὶν ἑκατομμύρια περίπου.

Ἡ Τουρκία ὅμως ἐνίκησε τὴν Ἑλλάδα (Σεπτέμβριον 1922) εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν καὶ μᾶς ἀπέσπασε τὴν Ἀνατολικὴν Θράκην καὶ τὴν Σμύρνην καὶ ἐξεδίωξεν ὅλους τοὺς Ἕλληνας ἀπὸ τὰ μέρη αὐτὰ καὶ ἀπὸ ὅλην τὴν Τουρκίαν καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν Κωσταντινούπολιν.

Ἐνα καὶ ἡμισυ περίπου ἑκατομμύριον Ἕλληνες διωγμένοι καὶ

τελείως πτωχοὶ ἦλθαν. Εἶναι οἱ πρόσφυγες.

Ἡ Ἑλλάς ἐπροστάτευσεν ὅλα αὐτὰ τὰ διωγμένα παιδιὰ τῆς εἰς τοὺς γεωργοὺς ἔδωσε κτήματα καὶ ζῶα καὶ ἔκτισε δι' αὐτοὺς οἰκίας εἰς γεωργικοὺς τόπους καὶ διὰ τοὺς ἄλλους ἔκτισεν οἰκίας εἰς τὰς διαφόρους πόλεις. Ὅλοι οἱ πρόσφυγες εἶναι ἔξυπνοι καὶ ἐργατικοὶ καὶ θὰ ὠφελήσουν τὴν Ἑλλάδα ἔπειτα ἀπὸ ὀλίγα ἔτη.

Πίναξ πού δεικνύει τὴν αὐξήσιν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς ἕως σήμερον.

1827	μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν	πληθυσμὸς.....	700.000
1864	» »	προσάρτησιν τῶν Ἰονίων νήσων	1.600.000
1831	» »	προσάρτησιν τῆς Θεσσαλίας καὶ μικροῦ τμήματος τῆς Ἡπείρου	2.000.000
1913	μετὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους.....		4.500.000
1922	» τὸν Ἑλληνοτουρκικὸν πόλεμον.....		6.000.000

Σήμερον μὲ τὴν Τουρκίαν εἴμεθα φίλοι. Οἱ μακροχρόνιοι πόλεμοι ἐδίδαξαν καὶ τοὺς δύο λαοὺς, τὸν Τουρκικὸν καὶ τὸν Ἑλληνικόν, ὅτι οἱ πόλεμοι εἶναι καταστροφή καὶ διὰ τοὺς νικημένους καὶ διὰ τοὺς νικητάς.

Ἐπαναληπτικαὶ ἐρωτήσεις. 1. Πῶς συνορεύει ἡ Ἑλλάς; 2. Νὰ εἶπῃτε πότε ἐλευθερώθη ἡ Ἑλλάς ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Ποῖαι χῶραι τότε ἀπετέλουν τὸ Ἑλληνικὸν βασίλειον; Ποῖαι ἄλλαι χῶραι προσετέθησαν ὕστερον; Τί γνωρίζετε διὰ τοὺς δύο Βαλκανικοὺς πολέμους; Τί γνωρίζετε διὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον;

3. Ἠξεύρετε νὰ εἶπῃτε τίποτε διὰ τὴν ἀπότομον αὐξήσιν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὰ 1922;

Υποβολαί. Νὰ κάμετε ἕνα ἀπλό ἰχνογράφημα τῆς σημερινῆς Ἑλλάδος καὶ νὰ χωρίσετε τὰς Ἑλληνικὰς χῶρας (Πελοπόννησον, Στερεὰν Ἑλλάδα, Θεσσαλίαν, Ἡπείρον, Μακεδονίαν, Δυτικὴν Θράκην, Ἐπτάνησον καὶ τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου). Καὶ νὰ σημειώσετε ἐπάνω, πότε κάθε μία ἐξ αὐτῶν τῶν χωρῶν ἠλευθερώθη ἀπὸ τοὺς Τούρκους.

ΤΟΠΟΣ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πῶς χωρίζουν τὴν Ἑλλάδα αἱ θάλασσαι καὶ τὰ ὄρη τῆς

1. Τὰ παράλια τῆς Ἑλλάδος. Παρατηρήσατε τὸν χάρτην. Ἡ θάλασσα κατὰ χιλίους τρόπους σχίζει τὰ παράλια τῆς καὶ σχηματίζει ὠραιότατα πελάγη καὶ κόλπους, εἰς τοὺς ὁποίους τὰ νερὰ ἀντανακλοῦν τὸ γαλανὸν χρῶμα τοῦ οὐρανοῦ τῆς. Τὰ

Αἰγαῖον πέλαγος, κατεσπαρμένον μὲ τὰς πολλὰς νήσους του, ὁμοιάζει πρὸς τεράστιον ποταμὸν σπαρμένον μὲ μεγάλους λίθους, ποὺ ἐχρειάσθησαν ὡς φυσικὴ γέφυρα διὰ νὰ περάσουν εἰς τὴν Ἀσίαν, κατὰ τὴν παλαιότητα ἐποχὴν, οἱ Ἕλληνες καὶ νὰ κτίσουν ἐκεῖ τὰς πολυαρίθμους ἀποικίας των.

2. Ἡ Ξηρά. Ἀλλὰ καὶ ἡ ξηρὰ παρουσιάζει τὴν ἰδίαν ποιικίαν. Τὰ πολὺπλοκα ἑλληνικὰ ὄρη ἐδῶ ὀρθώνονται εἰς κορυφὰς ἀποτόμους, ὅπου δὲν ἤμπορεῖ κανεὶς νὰ πλησιάσῃ, ἐκεῖ σχηματίζουν ὑψηλὰ καὶ μεγάλα ὄροπέδια, παρεκεῖ στέλλουν κλάδους πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις καὶ χωρίζουν τὴν χώραν εἰς πολλὰς κοιλάδας, ἢ πεδιάδας.

Ὀλίγα εἶναι τὰ ὄρη τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ τὰ ὁποῖα δὲν φαίνεται ἡ γαλανὴ θάλασσα καὶ ἀπὸ ὀλίγα σημεῖα Ἑλληνικῶν θαλασσῶν ὁ ναύτης δὲ βλέπει τὴν ξηράν.

Ἡ Ἑλλάς λοιπὸν εἶναι ἓνας μέγας ἀριθμὸς ἀπὸ πεδιάδας καὶ κοιλάδας μικρὰς ἢ μεγάλας, ποὺ εἶναι χωρισμέναι μεταξὺ των μὲ ὄρη καὶ ἔχουν ἔξοδον εἰς τὴν θάλασσαν.

Κατὰ τὴν παλαιὰν ἐποχὴν κάθε κοιλὰς σχεδὸν ἦτο καὶ μία ἀνεξάρτητος δημοκρατία. Πολλὰς φορὰς αἱ δημοκρατίαι αὐταὶ (Σπάρτη, Ἄργος, Ἀθῆναι, Θῆβαι κ.λ.π.) ἐπολέμησαν μεταξὺ των.

Ὅταν μία πόλις ἐμεγάλωνε πολὺ καὶ οἱ κάτοικοι ἐπλεόναζαν, ἔτρεχαν εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μεσογείου, διὰ νὰ εὔρουν τόπον ὅμοιον πρὸς τὴν πατρίδα των, καὶ ἐκεῖ ἔκτιζαν νέαν πόλιν (ἀποικίαν). Ὅλα τὰ παράλια τῆς Μεσογείου ἐγένισαν ἀπὸ τοιαύτας ἀποικίας καὶ ὁ Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς διεδόθη εἰς ὅλα τὰ παράλια τῆς Μεσογείου.

Ἄλλ' ἂν τὰ ὄρη χωρίζουν τοιουτοτρόπως τὴν Ἑλληνικὴν γῆν, ἢ θάλασσα ἐνώνει ὅλην τὴν Ἑλλάδα ὡς μία ἀπέραντος πεδιάς, μέσα εἰς τὴν ὁποῖαν τὰ πλοῖα πλέουν πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις, ὅπως αἱ ἄμαξαι ἢ τὰ αὐτοκίνητα καὶ οἱ σιδηρόδρομοι εἰς τὴν ξηράν.

3. Κλίμα. Ὅλοι γνωρίζομεν ὅτι εἰς τὴν πατρίδα μας ἔχομεν δύο ἐποχὰς κατ' ἔτος, τὴν θερμὴν καὶ τὴν ψυχράν. Γνωρίζομεν ἀκόμη ὅτι μερικὰς ἡμέρας κάθε ἔτος βρέχει πολὺ ἢ ὀλίγον καὶ ὁ ἀὴρ εἶναι γεμάτος ὑγρασίαν, ἐνῶ ἄλλοτε πάλιν εἶναι ὠραία γαλήνη.

Τὰς μεταβολὰς τῆς θερμότητος καὶ τοῦ ψύχους εἰς μίαν χώραν, τὸν βαθμὸν καὶ τὴν διάρκειάν του καὶ τὴν πολλὴν ἢ ὀλί-

γην ὑγρασίαν τοῦ ἀέρος κατὰ τὰς διάφορους ἐποχάς, ὀνομάζομεν κλίμα τῆς χώρας.

Καθεὶς μας γνωρίζει τὸ κλίμα τῆς ἰδιαίτερας πατρίδος του. Ἄν κανεὶς ἔτυχε νὰ ζῆσῃ ἀρκετὸν καιρὸν καὶ εἰς ἄλλην χώραν, ἐγνώρισε καὶ ἐκείνης τὸ κλίμα καὶ θὰ ἔχη ἴσως παρατηρήσει μικρὰς ἢ σπουδαίας διαφορὰς μεταξύ τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ ἄλλου κλίματος.

Ολοι οἱ τόποι δὲν ἔχουν τὸ ἴδιον κλίμα. Αἱ χῶραι ὅπου ἡ θερμὴ ἐποχὴ διαρκεῖ περισσότερον ἀπὸ τὴν ψυχράν, λέγονται θερμαὶ χῶραι, ὅταν γίνεται τὸ ἀντίθετον λέγονται ψυχραὶ. Ἀκόμη εἶναι χῶραι ὑγραὶ καὶ ἀντιθέτως χῶραι ξηραὶ ἢ περιοδικῶς ξηραὶ καὶ ὑγραὶ.

Τὸ κλίμα ἑνὸς τόπου ἐξαρτᾶται:

α) Ἀπὸ τὴν ἀπόστασιν τοῦ τόπου ἀπὸ τὸν Ἰσημερινόν, ἢ ὡς λέγομεν ἀπὸ τὸ γεωγραφικὸν πλάτος τοῦ τόπου. Ὅσον περισσότερον ἀπέχει ἕνας τόπος ἀπὸ τὸν Ἰσημερινόν, τόσον ψυχρότερος εἶναι. Διὰ τὰς χώρας τοῦ Βορείου ἡμισφαιρίου, ὅπου εὐρίσκεται καὶ ἡ Ἑλλάς, ψυχρότεραι χῶραι εἶναι αἱ βορειότεραι.

β) Ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ τόπου ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Τὰ ὄρεινά μέρη καὶ τὰ ὄροπέδια, τόποι δηλαδή, πού εὐρίσκονται ὑψηλὰ ἀπὸ τὴ θάλασσαν, εἶναι ψυχρότεροι ἀπὸ τὰς χαμηλὰς πεδιάδας.

γ) Ἀπὸ τὴν γειτονίαν τῆς θαλάσσης. Εἰς τοὺς παραλίους τόπους ὁ ἀήρ εἶναι γενικῶς ὑγρότερος. Ἐκτὸς τούτου ἡ ἐπίδρασις τῆς θαλάσσης μετριάζει τὸ ἰσχυρὸν ψῦχος τοῦ χειμῶνος καὶ τὴν θέρμην τοῦ θέρους (ὠκεάνειον κλίμα). Ἀντιθέτως τὸ κλίμα τῶν τόπων, πού εὐρίσκονται μακρὰν τῆς θαλάσσης παρουσιάζει καὶ χειμῶνα δυνατὸν καὶ θέρος πολὺ θερμὸν (ἡπειρωτικὸν κλίμα).

δ) Ἀπὸ μερικὰς τοπικὰς συνθήκας, π.χ. ἀπὸ τὸ ποσὸν τῆς βροχῆς ἢ ὅποια πίπτει κατ' ἔτος, ἀπὸ τοὺς ἀνέμους πού πνέουν, ἀπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν πλησίον ὀρέων (ἂν π.χ. τὰ ὄρη ἐμποδίζουν τοὺς βορείους ἢ νοτίους ἀνέμους).

4. Τὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδος. Ἡ πατρίς μας εἶναι γενικῶς χώρα θερμὴ. Ὁ χειμὼν εἰς τὰ περισσότερα μέρη τῆς Ἑλλάδος δὲν διαρκεῖ περισσότερον ἀπὸ 4 ἢ 5 τὸ πολὺ μῆνας κατ' ἔτος οἱ ἄλλοι μῆνες εἶναι θερμοί. Πολλὰ ἐπαρχία τῆς Ἑλλάδος π.χ. αἱ Κυκλάδες, τὰ νότια καὶ τὰ δυτικὰ παράλια τῆς Πελοποννήσου, ἢ Ἀττικὴ κλπ. ἔχουν πολὺ ἥπιον χειμῶνα καὶ ὁ

μῆγιος πολὺ σπανίως κρύπτεται ὀπισθεν τῶν νεφῶν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ψυχρὰν ἐποχὴν. Μόνον εἰς τὰς βορειοτέρας ἐπαρχίας τῆς Ἑλλάδος, τὴν Μακεδονίαν ἰδίως καὶ τὴν Θράκην, ὁ χειμὼν εἶναι δυνατώτερος καὶ διαρκεῖ καὶ περισσότερον· ἐκεῖ ἐνδύονται μὲ γούνας τὸν χειμῶνα. Τὰ ὄρεινὰ μέρη καὶ τὰ ὄροπέδια τῆς πατρίδος μας εἶναι βεβαίως ψυχρότερα. Ἐκεῖνος ποῦ ταξιδεύει πχ. μὲ σιδηρόδρομον τὸν χειμῶνα ἀπὸ τὰς Καλάμας εἰς τὴν Τρίπολιν, ἀπὸ τὴν χαμηλὴν δηλαδὴ πεδιάδα τῆς Μεσσηνίας πρὸς τὸ ὄροπέδιον τῆς Ἀρκαδίας (700 περίπου μέτρα ἐπάνω ἀπὸ τὴν θάλασσαν), θὰ ἐκπλαγῆ ἀπὸ τὴν ἀπότομον μεταβολὴν ποῦ θὰ παρατηρήσῃ εἰς διάστημα 2 ὥρῶν σιδηροδρομικοῦ ταξιδίου. Ἐνῶ ἀπὸ τὰς Καλάμας ἔφυγε μὲ ἥλιον καὶ γλυκὺν καιρὸν, ἐνῶ ὅλα γύρω του ἐφ' ὅσον διασχίζει τὴν Μεσσηνιακὴν πεδιάδα, λεμονεαί, πορτοκαλλεαί, ἐλαιόδενδρα, ἀνοιγουν πλούσιον πράσινον φύλλωμα εἰς τὸν γλυκὺν ἥλιον, ὅταν μετ' ὀλίγον εὐρεθῆ εἰς τὸ ὄροπέδιον τῆς Ἀρκαδίας, θὰ ἴδῃ ὅτι ὅλα αὐτὰ ἀποτόμως ἐξαφανίζονται. Οὐρανὸς σκεπασμένος ἀπὸ νέφη πυκνὰ καὶ ψυχρὸς ἰσχυρὸν ἀντικαθιστᾷ τὸν γλυκὺν καιρὸν τῆς Μεσσηνιακῆς πεδιάδος. Οὔτε ἐλαιόδενδρα, οὔτε πορτοκαλλεαί, οὔτε λεμονεαί φαίνονται. Κλίμα βαρὺ, πεδιάς ἄδενδρος, κατάλληλος διὰ σιτηρὰ, ὅπως αἱ πεδιάδες βορειοτέρων χωρῶν. Ὅρη γυμνὰ ἢ σκεπασμένα μὲ δένδρα τῶν ψυχρῶν κλιμάτων.

5. Ἄνεμοι καὶ βροχαί. Εἰς τὸ Αἰγαῖον πνέουν ἰδίως οἱ βόρειοι ἄνεμοι, τὰς περισσοτέρας ἡμέρας τοῦ ἔτους, μόνον εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἀνοιξέως καὶ τὸ φθινόπωρον πνέουν οἱ νότιοι. Καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἑλληνικῆς χώρας πνέουν προπάντων οἱ βόρειοι ἄνεμοι. Οἱ νότιοι ἄνεμοι, καθὼς διέρχονται θερμοὶ ἀπὸ τὴν Μεσόγειον διὰ νὰ φθάσουν εἰς τὴν χώραν μας, φέρουν πολλοὺς ἀτμούς· αὐτοὶ οἱ ἀτμοὶ ἀναλύονται ὕστερον εἰς εὐεργετικὰ βροχὰς, διὰ τοῦτο ἡ ἐποχὴ τῶν βροχῶν εἶναι ἡ ἴδια συνήθως μὲ τοὺς νοτίους ἀνέμους. Τὸ ἴδιον γίνεται καὶ εἰς τὰ δυτικὰ παράλια τῆς Ἑλλάδος μὲ τοὺς βορειοδυτικούς ἀνέμους, οἱ ὅποιοι πνέουν πρὸ πάντων ἐκεῖ.

Περισσότεραι βροχαί πίπτουν εἰς τὰς δυτικὰς ἀκτὰς τῆς Ἑλλάδος. Εἰς τὴν Ἠπειρον, τὴν Ἀκαρνανίαν, τὴν Ἐπτάνησον, τὴν Ἠλείαν βρέχει πολὺ καὶ εἰς τὴν Κρήτην ἀκόμη. Ὀλιγώτερον βρέχει εἰς τὴν Εὐβοίαν καὶ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Θεσσαλίαν καὶ ἀκόμη ὀλιγώτερον εἰς τὰ ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος.

6. Φυτά. Τὸ γλυκὺ κλίμα τῆς Ἑλλάδος, ὃ λαμπρὸς ἡλιος καὶ πρὸ πάντων ἡ ποικιλία τοῦ τόπου της βοηθεῖ τὴν ἀνάπτυξιν πλήθους φυτῶν. Ὅλοι σχεδὸν αἱ παράλι περιφέρειαι καὶ αἱ νῆσοι εἶναι σκεπασμέναι ἀπὸ μεγάλους ἐλαῶνας, ἢ ἄμπελος καλλιεργεῖται εἰς ὅλην σχεδὸν τὴν Ἑλλάδα ἀκόμη ἢ συκῆ καὶ πολλὰ ἄλλα ὀπωροφόρα δένδρα κάθε εἴδους.

Εἰς τὰς θερμὰς πεδιάδας τῶν νοτιωτέρων μερῶν καὶ εἰς τὰς νήσους θαυμασίοι κῆποι ἀπὸ ἐσπεριδοειδῆ (λεμονεαί, πορτοκαλλεαί, μανταρινεαί κλπ.) εὐχαριστοῦν τὸ βλέμμα καὶ ἀρματίζουν τὸν ἀέρα. Μόνον αἱ βορειότεραι ἐπαρχίαι (Θεσσαλία, Μακεδονία, Θράκη) παρουσιάζουν διαφορὰν εἰς τὰ καλλιεργούμενα φυτά· εἰς αὐτὰς πλεονάζουν τὰ σιτηρὰ καὶ ὁ κτηνός. Γενικῶς ἀπὸ τὰ καλλιεργούμενα φυτὰ τὴν πρώτην θέσιν ἔχουν εἰς τὰς βορειότερας ἐπαρχίας τὰ σιτηρὰ καὶ ὁ καπνὸς εἰς τὰς νοτιωτέρας καὶ τὰς νήσους ἢ σταφίς, ἢ κοινὴ ἄμπελος, ἢ ἐλαία, ἢ συκῆ, τὰ ἐσπεριδοειδῆ καὶ τὰ ἄλλα ὀπωροφόρα δένδρα. Εἰς μερικοὺς βαλτοτόπους καλλιεργεῖται καὶ βάμβαξ καὶ ὄρυζα.

7. Δασικὰ φυτά. Εἰς τὰ χαμηλὰ ὄρη καὶ τοὺς λόφους, δέν εἶναι πετρώδη, καλλιεργεῖται ἢ ἐλαία, ἢ συκῆ, ἢ ἄμπελος καὶ ἄλλα ὀπωροφόρα δένδρα. Εἰς τὰς πλευρὰς τῶν ὑψηλῶν ὀρέων τὰ καλλιεργούμενα φυτὰ δέν εὐδοκιμοῦν. Ἐκεῖ βλάπτουσιν τὰ δασικὰ φυτά, δένδρα καὶ θάμνοι. Τὰ ἔλατα, φιλλύραι, ἢ ὄξυα κοσμοῦν πολλὰ ὄρη τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀπτελοῦν μεγάλα δάση· ἢ πεύκη καλύπτει μὲ τὸ ὠραῖον προσμῖνον χρῶμα της ὅλα τὰ ὄρη ποὺ εἶναι νοτίως τῆς Θεσσαλίας. Εἰς τὸ Πήλιον, εἰς τὸν Ἄθωνα, εἰς τὸν Τυμφρηστόν, εἰς τὰ ὄρη τῆς Κρήτης καὶ μερικὰ τῆς Μακεδονίας ἐπικρατεῖ ἢ κωνοστάνα· ἢ βαλανιδιὰ καὶ ὅλα τὰ εἶδη της εἶναι πολὺ συνηθισμένα δένδρα τῶν ἐλληνικῶν δασῶν. Καὶ θάμνοι πολλοὶ ὅπως ἡ κουμαριά, τὸ ρεῖκι, ἢ συμρτιὰ, ὁ σκοῖνος κλπ. καλύπτουν τὰς πλευρὰς τῶν ἐλληνικῶν ὀρέων καὶ τὰ κάμνουν εὐραιοτέρα ἀπὸ τὰ ὄρη κάθε ἄλλης χώρας.

Εἰς τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν καὶ τῶν χειμάρρων ὑψώνονται πλάτανος μεγάλα κλωνάρια.

8. Προϊόντα. Ὁ τόπος τῆς Ἑλλάδος εἶναι, ὡς εἴπομεν, τόσοσιν διάφορος καὶ τὸ κλίμα της τόσοσιν εὐνοϊκὸν διὰ τὴν καλλιέργειαν, ὥστε παράγει πολλὰ χρήσιμα διὰ τροφήν, ἐνδύματα καὶ κατοικίαν προϊόντα.

Τὰ σπουδαιότερα προϊόντα τῆς Ἑλλάδος εἶναι:

α) Δασικά. Ζυλεία ἀπὸ τὰ δάση (διὰ οἰκοδομάς, πλοῖα, μάξας, ἔπιπλα, διὰ καῦσιν κλπ.), βαλανίδια, κάστανα, χαούπια, ρητίνην, φλοιὸν πεύκης, βαφικὰ φυτὰ κλπ.

β) Κτηνοτροφικὰ καὶ ζωοτεχνικὰ. Ἴππους, βόας, ρέατα, μαλλιά, δέρματα, τυρίον, βούτυρον, μέλι, κηρίον κλπ.

γ) Γεωργικά. Δημητριακοὶ καρποὶ (οἶτος, κριθή, ἀραόσιτος, σίκαλις, βρώμη) ὄσπρια, καπνός, σταφίς, ἐλαῖαι, λαια, οἶνος, βάμβαξ, λίνον, ἔσπεριδοειδῆ, σύκα, καρύδια καὶ διάφοροι ὀπωρῶναι.

δ) Βιομηχανικά. Ἄλευρον, οἶνόπνευμα, ποτάσα, σάτωνες, νάφθη, κατειργασμένα δέρματα, ὑφάσματα βαμβακερά, κάλλινα καὶ μεταξωτά, τάπητες, κουβέρται, παστοὶ ἰχθύες, ὕθος, τσιμέντα, χημικὰ λιπώματα, χάρτης, ὑάλινα εἶδη, πήλινα ἀγγεῖα, ἐλαιοχρώματα, βερνίκια, πολλὰ σιδηροβιομηχανικά εἶδη, κλίμαι, ἄροτρα, μηχανήματα διάφορα καὶ ἐργαλεῖα κλπ., καὶ εἰς πολλὰ μέρη (Πειραιᾶ, Σῦρον, Σκίαθον, Γαλαξίδιον, Βόλον κλπ.) ὑπάρχουν ναυπηγεῖα, ὅπου ναυπηγοῦν μικρὰ καὶ μεγάλα ἰστιοφόρα πλοῖα.

ε) Ἀλιευτικά. Ἄφθονοι ἰχθύες.

στ) Ὀρυκτά. Ὠραῖα λευκὰ καὶ χρωματιστὰ μάρμαρα, μεταλλεύματα μολύβδου, ἀργύρου, σιδήρου, χαλκοῦ, λευκοσιδήρου, χρωμίου κλπ., σμύριδα, λευκόλιθον, θηραϊκὴν γῆν (μπαρτζουλάνα), λιγνίτας, ἄλας, ποὺ γίνεται εἰς ἄλυκας, θειαφόχωμα, μυλόλιθους καὶ πολλὰ οἰκοδομικὰ ὑλικά.

Ἄτυχῶς οἱ ὀρυκτοὶ ἄνθρακες τῆς Ἑλλάδος δὲν εἶναι ἀπὸ τοὺς ἀρίστους καὶ δι' αὐτὸ ἡ βιομηχανία καὶ ἡ ναυτιλία προμηθεύονται διὰ τὰ ἐργοστάσια, τὰ ἀτμόπλοια καὶ τοὺς σιδηροδρόμους γαιάνθρακας ἀπὸ ξένας χώρας.

Ὅλα τὰ ἀνωτέρω προϊόντα τὰ παράγουν αἱ πεδιάδες, τὰ ὄρη καὶ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἑλληνικῆς γῆς.

9. Αἱ συγκοινωνίαι τῆς Ἑλλάδος. Οὔτε κάθε χώρα, οὔτε κάθε καλλιεργητῆς παράγει ὅλα ὅσων ἔχει ἀνάγκην διὰ τροφήν, ἐνδύματα καὶ κατοικίαν· δι' αὐτὸ οἱ ἄνθρωποι ἀνταλλάσσουν τὰ προϊόντα των μὲ ἄλλα προϊόντα εἴτε τῆς χώρας των εἴτεκαὶ ξένων χωρῶν. Ἀπὸ τὰς πεδιάδας, ποὺ παράγουν σῖτον, μεταφέρουν τὰ σιτηρὰ εἰς τὰς νήσους καὶ εἰς τὰ ὄρεινὰ μέρη. Τὰ ὄρεινὰ μέρη ἐξ ἄλλου παράγουν προπάντων κτηνοτροφικὰ προϊόντα, αἱ δὲ νῆσοι ἔλαιον καὶ ἰχθυῖς. Ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη στέλ-

λουν εἰς τὰ βιομηχανικὰ κέντρα πρώτας ὕλας (μαλλιά, μέταλλα, βάμβακα, σταφίδα, ρητίνη, δέρματα ἀκατέργαστα κλπ.) διὰ νὰ κατεργασθοῦν εἰς διάφορα βιομηχανικὰ προϊόντα (ὕφασματα, οἰνόπνευμα, νάφθαν, δέρματα κατεργασμένα κλπ.) τὰ ὁποῖα πάλιν θὰ μεταφερθοῦν εἰς διαφόρους τόπους.

Τὴν μεταφορὰν τῶν προϊόντων διὰ κατεργασίαν ἢ ἀνταλλαγὴν τὴν ἐξυπηρετοῦν αἱ συγκοινωνίαι.

Εἰς τὴν χώραν μας σήμερον τὰ καλύτερα μέσα συγκοινωνίας εἶναι εἰς τὴν ξηρὰν οἱ σιδηρόδρομοι καὶ τὰ αὐτοκίνητα.

Αἱ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶναι :

1. Ἡ τῶν σιδηροδρόμων τῆς Πελοποννήσου.
2. Ἡ τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος (Μεσολογγίου—Ἀγρινίου).
3. Ἡ γραμμὴ Ἀθηνῶν—Πειραιῶς.
4. Ἡ γραμμὴ τῶν σιδηροδρόμων Ἀττικῆς—Ἀθηνῶν—Λαορείου κλπ.
5. Ἡ γραμμὴ Ἀθηνῶν—Θεσσαλονίκης—Εὐρώπης.
6. Ἡ τῶν σιδηροδρόμων Θεσσαλίας (Βόλος—Λάρισα καὶ Βόλος—Καλαμπάκα).
7. Ἡ γραμμὴ Θεσσαλονίκης—Μοναστηρίου.
8. Ἡ γραμμὴ Θεσσαλονίκης—Κωνσταντινουπόλεως.

Καὶ τὴν συγκοινωνίαν τῶν παραλίων καὶ τῶν νήσων ἐκτελοῦν πολλὰ ἀτμόπλοια καὶ ἰστιοφόρα.

Ἐνδιαφερόμεθα ἀκόμη νὰ ἠμποροῦμε νὰ στέλλωμεν ἐμπορεύματα εἰς ξένας χώρας καὶ νὰ φέρωμεν ἄλλα ἀπὸ τὰς ξένας χώρας εἰς τὸν τόπον μας. Καὶ εἰς αὐτὸ ἀκόμη ἡ Ἑλλάς εἶναι πολὺ εὐτυχής, διότι εὐρίσκεται μεταξὺ τῶν ἡπείρων Εὐρώπης, Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς.

Αἱ δυτικαὶ ἀκταὶ μας βλέπουν πρὸς τὴν Εὐρώπην, ὅπου πωλοῦμεν καὶ ἀγοράζομεν ἐμπορεύματα ἢ πηγαίνομεν διὰ νὰ σπουδάσωμεν. Πολλὰ ἀτμόπλοια ἑλληνικὰ καὶ ξένα ἐκτελοῦν ταξίδια μεταξὺ ἑλληνικῶν καὶ εὐρωπαϊκῶν λιμένων καθ' ἡμέραν.

Καμμία ἄλλη χώρα δὲν ἔχει τοποθεσίαν τόσο καλὴν διὰ τὸ ἐμπόριον μὲ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου, ὅπως ἡ χώρα μας, καὶ καμμία ἄλλη χώρα δὲν ἔχει ἀκτὰς μὲ τόσοσους καλοὺς λιμένας.

Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας μας ἔχει ἀρκετὰς ἀμαξιτὰς ὁδοὺς. Μὲ τὰς ὁδοὺς αὐτὰς γίνεται ἡ συγκοινωνία τῶν κατοίκων καὶ ἡ μεταφορὰ τῶν προϊόντων καὶ τῶν ἐμπορευμάτων μὲ αὐτὰ κίνητα καὶ ἀμάξια.

Εἰς τὰ ὄρεινὰ μέρη αἱ συγκοινωναὶ ἐκτελοῦνται μὲ ἵππους, μῖονους καὶ ὄνους.

- Ἐπαναληπτικαὶ ἐρωτήσεις. 1. Παρατηρήσατε τὸν χάρτην τῆς Ἑλλάδος καὶ λέγετε τί βλέπετε εἰς τὰ παράλια τῆς;
2. Τί παρατηρεῖτε εἰς τὴν ξηρὰν;
 3. Τί εἶναι κλίμα;
 4. Τί ἤξεύρετε διὰ τὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδος;
 5. Ποῖοι ἄνεμοι ἐπικρατοῦν εἰς τὰ διάφορα μέρη τῆς πατρίδος μας συνήθως;
 6. Ἐχετε δάση πλησίον τῆς κατοικίας σας; Τί δένδρα ἔχουν;
 7. Τί προϊόντα παράγει ὁ τόπος σας; Νὰ ἐνθυμηθῆτε τὰ σπουδαιότερα βασικὰ προϊόντα τῆς Ἑλλάδος, τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικὰ καὶ γεωργικὰ. Νὰ εὑρετε εἰς τὸν χάρτην τὰς σιδηροδρομικὰς συγκοινωνίας τῆς Πελοποννήσου, τῆς Θεσσαλίας, τῆς Βορείου Ἑλλάδος. Νὰ παρακολουθῆτε τὴν γραμμὴν Ἀθηνῶν--Θεσσαλονίκης καὶ νὰ σημειώσετε τὰς μεγαλύτερας πόλεις πού εὐρίσκονται εἰς τὴν γραμμὴν τῆς. Νὰ εὑρετε τὴν πορείαν ἑνὸς ἀτμοπλοίου ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Κέρκυραν, εἰς Κρήτην, εἰς Θεσσαλονικὴν, εἰς Βόλον. Νὰ σημειώσετε εἰς τὸν χάρτην θαλάσσια ταξίδια μεταξὺ διαφόρων λιμένων καὶ νησιῶν τῆς Ἑλλάδος.

10. Ἡ παιδεία. Εἰς ὅλας τὰς χώρας τῆς Εὐρώπης ὁ λαὸς ἔχει μεγαλυτέραν μόρφωσιν ἀπὸ τοὺς λαοὺς τῶν ἄλλων Ἡπειρῶν. Καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα προσπαθεῖ τὸ κράτος νὰ μανθάνουν ὅλοι γράμματα.

Μία ἀπὸ τὰς πρώτας φροντίδας τῆς Πολιτείας, μόλις ἠλευθερώθη ἡ πατρίς μας ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ἦτο νὰ κάμουν σχολεῖα, καὶ τώρα ὑπάρχουν σχολεῖα εἰς ὅλα τὰ χωριά καὶ ὁ καθεὶς εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ στέλλῃ τὰ παιδιά του εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον διὰ νὰ μορφωθοῦν, χωρὶς νὰ πληρῶνῃ δίδακτρα. Τὰ τελευταῖα ἔτη ἐκτίσθησαν χιλιάδες ὠραιότατα σχολεῖα εἰς τὰ περισσότερα μέρη τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ καλὴ ἐκπαίδευσις εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς σπουδαιότερους λόγους, πού κόμνουν νὰ προοδεύσῃ ἕνας τόπος, διότι οἱ μορφωμένοι ἄνθρωποι ἡμποροῦν νὰ προβοῦν εἰς διαφόρους ἐπιχειρήσεις, εἰς τὰς ὁποίας, δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ προβοῦν οἱ ἄγράμματοι.

Ἡ ἐκπαίδευσις εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶναι ἡ Λαϊκὴ ἐκπαίδευσις, ἡ Μέση ἐκπαίδευσις καὶ ἡ Ἀνωτάτη ἐκπαίδευσις.

Ἡ Λαϊκὴ ἐκπαίδευσις εἶναι τὰ δημοτικὰ σχολεῖα.

Ἡ Μέση ἐκπαίδευσις εἶναι τὰ γυμνάσια καὶ ἡμιγυμνάσια καὶ ἡ Ἀνωτάτη περιλαμβάνει: 2 Πανεπιστήμια, τὸ Πολυτεχνεῖον, τὴν Στρατιωτικὴν σχολὴν τῶν Εὐελπίδων, τὴν Ναυτικὴν σχολὴν τῶν Δοκίμων, τὴν Ἀνωτάτην Γεωπονικὴν, τὴν

Ἀνωτάτην Δασολογικὴν σχολὴν καὶ τὰ Διδασκαλεῖα
ἔχομεν ἀκόμη ἐμπορικὰς σχολὰς καὶ 1 Ἀνωτάτην Ἐμπορικὴν σχολὴν, ἀκόμη καὶ ἱερατικὰς σχολὰς.

11. Τὸ πολίτευμά μας. Ἄλλ' ἡ μόρφωσις μόνον τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἀρκεῖ νὰ ἐξασφαλίσῃ εἰς αὐτὸν καλὴν ζωὴν· τοῦτο ἐξαρτᾶται πολὺ ἀπὸ τοὺς νόμους καὶ τὴν διοίκησιν τῆς χώρας. Δηλαδὴ ἀπὸ τὸ πολίτευμα. Μόνον τὰ ἐλεύθερα πολιτεύματα καθιστοῦν τοὺς ἀνθρώπους εὐτυχεῖς καὶ εὐτυχεῖς εἶναι αἱ χῶραι ἐκεῖναι, ὅπου βασιλεύει ἡ ἐλευθερία, ἡ ἰσότης καὶ ἡ ἀδελφότης.

Μετὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον, ἐντικατεστήσαμεν τὴν συνταγματικὴν βασιλείαν μὲ νέον πολίτευμα. Τὸ νέον μας αὐτὸ πολίτευμα εἶναι δημοκρατία. Ὁ ἐνώτατος ἄρχων τοῦ Κράτους λέγεται Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας καὶ ἐκλέγεται ἀπὸ τὴν Βουλὴν καὶ τὴν Γερουσίαν. Ὁ λαὸς ἐκλέγει ἀντιπροσώπου του (βουλευτὰς) διὰ νὰ ψηφίζουσι νόμους καὶ ἐξουσίας διὰ νὰ τοὺς ἐκτελοῦν.

Ὅλοι οἱ ὑπάλληλοι τοῦ κράτους εἶναι ὑπηρέται τοῦ λαοῦ καὶ πληρώνονται διὰ τὴν ἐργασίαν των ἀπὸ τὸν λαόν. Ὁ σκοπὸς τοῦ πολιτεύματος εἶναι νὰ βοηθῇ τὸν καθένα ὅσον εἶναι δυνατόν, νὰ προστατεύῃ τὴν ζωὴν, τὴν τιμὴν καὶ τὴν περιουσίαν του.

Ἐπαναληπτικαὶ ἐρωτήσεις. 1. Πῶς γίνεται ἡ ἐκπαίδευσις εἰς τὴν πατρίδα μας;

2. Γνωρίζετε τί εἶναι πολίτευμα καὶ ποῖον πολίτευμα εἶναι καλύτερον;

3. Τί πολίτευμα ἔχομεν ἡμεῖς σήμερον;

ΤΑ ἌΛΛΑ ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗΣ

Ἡ πολιτικὴ διαίρεσις τοῦ τόπου ἐξηγεῖ τὴν διαφορὰν τῶν φυλῶν. Τὰ 38 ἑκατομμύρια τῶν κατοίκων τῆς χερσονήσου (39 κατὰ τετρ. χιλιομ.) ἀποτελοῦν ἕξ κράτη, τὴν Ἑλλάδα, τὴν Νοτιοσλαβίαν, τὴν Βουλγαρίαν, τὴν Τουρκίαν, τὴν Ρουμανίαν καὶ τὴν Ἀλβανίαν. Οἱ κάτοικοι ἀνήκουσι εἰς τὴν λευκὴν φυλὴν. Οἱ πραγματικοὶ Τοῦρκοι ἀνήκουσι εἰς τὴν μογγολικὴν, αὐτοὶ ὅμως εἶναι ὀλίγοι. Οἱ πολλοὶ Τοῦρκοι εἶναι εὐρωπαϊκῆς καταγωγῆς, εἶναι δηλαδὴ χριστιανοὶ ποῦ ἔγιναν τοῦρκοι κατὰ τὰ 500 περίπου ἔτη (1453—1912) ποῦ διήρκεσεν ἡ Τουρκικὴ κυριαρχία εἰς τὴν Βαλκανικὴν.

ΑΛΒΑΝΙΑ

Θέσις. Ἡ Ἀλβανία εἶναι τὸ μικρότερον βαλκανικὸν κράτος εἰς τὴν Δ. ἀκτὴν τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου μεταξύ Ἑλλάδος, τῆς Νοτιοσλαβίας καὶ Ἀδριατικῆς θαλάσσης.

Ἐκτασις 28.000 τετραγωνικὰ χιλιόμετρα.

Πληθυσμὸς 900.000. Πρωτεύουσα εἶναι τὸ Δυρράχιο· ἄλλαι πόλεις Αὐλών καὶ Σκούταρι ἡ μεγαλύτερα πόλις τῆς Ἀλβανίας.

Προϊόντα. Ὀπῶραι, καπνός, μέταξα, μαλλὶ καὶ ἔλαιον.

Ἐρωτήσεις. Δείξατε τὴν Ἀλβανίαν εἰς τὸν χάρτην. Ποίους λιμένας τῆς Ἀλβανίας γνωρίζετε; Κάμετε ἓνα ταξίδιον μὲ τὸ πλοῖον εἰς τὴν Ἀλβανίαν ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ. Πῶς ἄλλως πηγαίνομεν εἰς τὴν Ἀλβανίαν; Κάμετε ἓνα ταξίδιον ἀπὸ τὰ Ἰωάννινα εἰς τὰς διαφόρους πόλεις τῆς Ἀλβανίας. Ἐνοῦ μοιον ἀπὸ τὴν Φλώριναν.

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Θέσις. Ἡ Βουλγαρία εὐρίσκεται μεταξύ Ροδόπης καὶ κάτω Δουνάβευς. Εἰς τὰ Β. ἔχει τὴν Ρουμανίαν, εἰς τὴν Α. τὴν Μαύρην θάλασσαν, εἰς τὰ Ν. τὴν Ἑλλάδα καὶ Τουρκίαν, εἰς τὰ Δ. τὴν Νοτιοσλαβίαν.

*Ἐκτασίς 107.000 τετραγ. χιλιόμετρα.

Πληθυσμὸς 5.700.000 κάτοικοι.

*Ὅρη. Τὰ Βαλκάνια καὶ ἡ Ροδόπη.

Ποταμοί. Δούναβις, Ἐβρος.

Προϊόντα. Ἡ Βουλγαρία εἶναι μετὰ τὴν Ρουμανίαν τὸ εὐφορώτερον ἀπὸ τὰ βαλκανικὰ κράτη: σιτῆρά, ὄρυζα, ὄσπρια, τριαντάφυλλα, καπνὸς, μαλλί, μέταξα, ξυλεία οἰκοδομῶν, τυρὸς, δέρματα ἀκατέργαστα καὶ ζῶα εἶναι τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς. Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις τῆς εἶναι: Ἡ Σόφια ἡ πρωτεύουσα, Φιλίππουπολις, Βάρνα, Πύργος, Ρουχτσούκιον, Σλίβεν, Πλεύνα, Στάρα.

*Ἐρωτήσεις. Δεῖξτε εἰς τὸν χάρτην τῆς Εὐρώπης τὴν Βουλγαρίαν. Ποῖα ὄρη τὴν χωρίζουν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα; Κάμετε ἕνα ταξίδιον μετὰ πλοῖον εἰς τοὺς λιμένας τῆς Βουλγαρίας. Νὰ μεταβῆτε εἰς τὴν Σόφιαν μετὰ τὸν σιδηρόδρομον μετὰ τὸ αὐτοκίνητον μετὰ τὸ ἀεροπλάνον. Γνωρίζετε ποῖα προϊόντα ἀγοράζομεν ἀπὸ τὴν Βουλγαρίαν καὶ ποῖα τῆς πωλοῦμεν;

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ

Εἰς τὴν Εὐρώπην ἔχει τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς Θράκης (25.000 τετρ. χιλίομ. κάτοικοι 1.000.000). Τὸ τουρκικὸν ὅμως κράτος εἶναι εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν χερσόνησον τῆς Μ.Ἀσίας (567.000 τετρ. χιλίομ., κάτ. 10.500.000). Τέσσαρας καὶ πλέον φορές μεγαλυτέρα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα εἰς τὴν ἑκτασίαν καὶ δύο φορές εἰς τὸν πληθυσμὸν (11.500.000 κάτ.). Πόλεις Κωνσταντινούπολις ἢ Πόλη (κάτ. 675.000), Ἀδριανούπολις εἰς τὴν Εὐρώπην, Ἄγκυρα, ἡ νέα πρωτεύουσα τῆς Τουρκίας, Σμύρνη, Μαγνησία, Προύσα, Καισάρεια, Ἰκόνιον, Τραπεζοῦς ὅλαι εἰς τὴν Ἀσίαν.

Ἐρωτήσεις. Δεῖξατε τὴν Τουρκίαν. Κάμετε ἓνα ταξίδιον μὲ τὸ πλοῖον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν· ὁμοίως μὲ τὸν σιδηρόδρομον, εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν. Πῶς πηγαίνομεν εἰς τὴν Ἄγκυραν ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν; Πῶς πηγαίνομεν ἀπὸ τὴν Σμύρνην;

Η ΝΟΤΙΟΣΛΑΒΙΑ

Θέσις. Εἰς τὰ Β. ἔχει τὴν Αὐστρίαν καὶ τὴν Οὐγγαρίαν, εἰς τὰ Α. τὴν Ρουμανίαν καὶ τὴν Βουλγαρίαν, εἰς τὰ Ν. τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἀλβανίαν, εἰς τὰ Δ. τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν καὶ τὴν Ἰταλίαν.

Ἐκτασις 455.000 τετραγων. χιλιόμετρα.

Πληθυσμὸς 13 1)2 ἑκατομύρια.

Ὅρη. Δειναρικοί Ἄλπεις καὶ ὁ Σκάρδος.

Ποταμοί. Δούναβις, Δραῦς, Σάβος, Μοράβας, Ἀξιός.

Προϊόντα. Δημητριακά, ζῶα, κρέας, λίπος, τυρός, πουλικά, δέρματα, οἶνοι, καπνός, ὀπῶραι, λαχανικά, ὄσπρια, πατάται, κάνναβις, μεταλλεύματα. Πρωτεύουσα εἶναι τὸ Βελιγράδιον. Ἄλλαι πόλεις: ἡ Νύσσα εἰς τὴν διακλάδωσιν τῶν μεγάλων σιδηροδρομικῶν γραμμῶν τῆς Πόλεως καὶ τῆς Θεσσαλονίκης. Τὸ Ἄγραμ, ἡ ὠραιότερα πόλις, ἡ Θηρεσιούπολις ἡ μεγαλυτέρα πόλις εἰς τὰ Β. σύνορά της ἡ Ζάρα ἡ Σεράγεβο, τὸ Μοναστήριον, Λάμπαχ, Σκόπια καὶ Πρισεράνη.

Ἐρωτήσεις. Δείξατε εἰς τὸν χάρτην τὴν Νοτιοσλαβίαν. Δείξατε τοὺς κυριωτέρους λιμένας της. Κόμειτε ἓνα σιδηροδρομικὸν ταξίδι εἰς τὴν πρωτεύουσάν της. Ἦμπορεῖτε νὰ εἴπητε ποῖα προϊόντα εἰσάγομεν ἀπὸ τὴν Νοτιοσλαβίαν καὶ ποῖα τῆς πωλοῦμεν.

Η ΡΟΥΜΑΝΙΑ

Τὸ μεγαλύτερον βαλκανικὸν κράτος. Εἶναι χώρα πλουσία εἰς γεωργικὰ προϊόντα καὶ ἡ βιομηχανία τῆς προοδεύει, διότι ἔχει πολλὰ ὕδατα, τὰ ὅποια χρησιμοποιεῖ ὡς κινητήριον δύναμν.

Θέσις. Εἰς τὰ Β. Τσεχοσλοβακία καὶ Πολωνία, εἰς τὰ Α. Ρωσία καὶ Μαύρη θάλασσα, εἰς τὰ Ν. Βουλγαρία, εἰς τὰ Δ.

ΟΥγγαρία καὶ Νοτιοσλαβία (Σερβία).

Ἔκτασις 310.000 τετραγωνικὰ χιλιόμετρα.

Πληθυσμὸς 17 ἑκατομμύρια κάτοικοι.

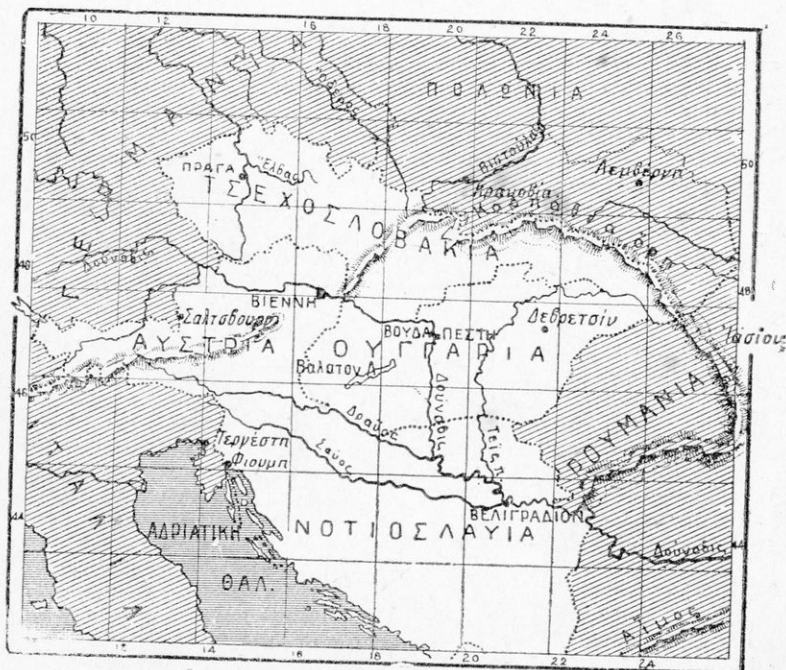
Ποταμοί. Δούναβις, Προῦθος, Σερέτης, Δνεϊστερος.

Ὄρη. Καρπάθια, Τρανσυλβανικαὶ Ἄλπεις.

Προϊόντα. Δημητριακὰ, πετρέλαιον, βενζίνη, ξυλεία, ζῶα, κρέας, λίπος, βούτυρον, αὐγά, γαϊάνθρακες, πουλερικὰ, δέρματα, μεταλλεύματα, ἄλας, ζάκχαρις, καπνός. Ἐχει πρωτεύουσαν τὸ Βουκουρέστιον. Ἄλλαι πόλεις εἰ-

ναι τὸ Ἰάσιον, τὸ Γαλάζιον, ἡ Βραίλα, Κίσνεβον, Τσέρνοβιτς, Κωνστάντσα, Τσέμεσβαρ καὶ Ἰσμαηλία.

Ἐρωτήσεις. Δείξε εἰς τὸν χάρτην τὴν Ρουμανίαν. Πῶς πηγαίνομεν μετὰ τὸ πλοῖον εἰς τὴν Ρουμανίαν; Πῶς πηγαίνομεν μετὰ τὸν σιδηρόδρομον εἰς τὸ Βουκουρέστιον; Περιγράψατε τὰ ταξίδια αὐτά. Τί πράγματα ἀγοράζομεν ἀπὸ τὴν Ρουμανίαν καὶ τί τῆς πωλοῦμεν; Κάμετε ἓνα ταξίδιον μετὰ τὸ πλοῖον εἰς τὸν Δούναβιν καὶ περιγράψατε τὰ μέρη ποῦ βλέπετε. Νὰ ὀνομάσητε ἀκόμη τὰς πολιτείας τὰς ὁποίας διέρχεσθε εἰς τὴν Ρουμανίαν, Βουλγαρίαν καὶ Νοτιοσλαβίαν.

ΚΡΑΤΗ ΠΑΡΑ ΤΟΝ ΔΟΥΝΑΒΙΝ

(Αὐστρία—Οὐγγαρία—Τσεχοσλοβακία)

ΑΥΣΤΡΙΑ

Ἐκτασίς 84.000 τετραγων. χιλιόμε., κάτοικοι 6.600.000.
Προϊόντα. Ζύλα, σίδηρα, ἐργαλεῖα σιδηρᾶ, χάρτης, φορέματα, δερμάτινα εἶδη, χημικὰ προϊόντα, μαγνησίτης, οἶνοι,

ζῦθος, ζῶα, κρέας, γάλα καὶ προϊόντα αὐτοῦ, δημητριακά, γαϊάνθρακες, μουσικὰ εἶδη.

Ὁ Δούναβις, ὁ ὁποῖος διασχίζει ἀπὸ Δ. πρὸς τὰ Α. τὴν χώραν, εἶναι πλωτὸς καὶ πέραν τῶν δυτικῶν συνόρων τῆς καὶ διευκολύνει τοὺς κατοίκους μαζὶ μετὸ πυκνὸν δίκτυον τῶν σιδηροδρόμων τῆς. Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι καθαρῶς ἠπειρωτικὸν καὶ τὸν χειμῶνα πολὺ ψυχρὸν. Ἡ Αὐστρία εἶναι χώρα περισσότερον ὄρεινὴ καὶ μέγα μέρος τῆς ἐπιφανείας τῆς καλύπτεται μετὰ δάση, ποὺ δίδουν πλοῦτον πολὺν μετὴν τεχνικὴν ἐκμετάλλευσίν τῆς. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Αὐστρίας εἶναι γερμανικῆς καταγωγῆς. Αἱ σπουδαιότεραι ἐργασίαι τῶν κατοίκων εἶναι αἱ ἀγροτικαί. Ἡ βιομηχανία ὄχι προωδημένη, ὅπως εἰς ἄλλας βιομηχανικὰς χώρας.

Ἡ Βιέννη εἶναι πρωτεύουσα τῆς Αὐστρίας, κέντρον ἐπιστημονικὸν καὶ βιομηχανικόν. Ἄλλαι μεγάλαι πόλεις εἶναι ἡ Λύντζ καὶ ἡ Γράτς.

Ἐρωτήσεις. Δείξατε τὴν Αὐστρίαν εἰς τὸν χάρτην. Νὰ μεταβῆτε μετὸν σιδηρόδρομον εἰς τὴν πρωτεύουσάν τῆς. Νὰ μεταβῆτε μετὸ πλοῖον. Ἐχετε ἀκούσει διατὶ συνήθως πηγαίνομεν εἰς τὴν Βιέννην; Γνωρίζει κανεὶς νὰ εἴπῃ διατὶ φημίζεται ἡ Βιέννη; Τί ἔχετε ἀκούσει διὰ τὴν Αὐστρίαν πρὸ τοῦ 1915;

ΟΥΓΓΑΡΙΑ

Ἐκτασὶς 88.000 τετραγωνικά χιλίω., κάτοικοι 6.000.000.

Ἡ δημοκρατία τῆς Οὐγγαρίας εὐρίσκεται ἀνατολικῶς τῆς Αὐστρίας, εἶναι χώρα πεδινὴ καὶ τὴν ποτίζει ὁ Δούναβις καὶ ὁ Τίζας. Ἴπποι καὶ βόες τρέφονται χιλιάδες εἰς τὴν Οὐγγαρίαν, ἀκόμη καὶ ἑκατομμύρια πρόβατα καὶ αἰγες. Ὁ Δούναβις πλημμυρεῖ συχνὰ καὶ καλύπτει μεγάλας ἐκτάσεις. Μεταξὺ τοῦ Δουνάβεως καὶ τοῦ Τίζα ἀπλοῦται ἡ οὐγγρικὴ «Μεσοποταμία». Οἱ Οὐγγροὶ ἢ Μαγυάροι ἔχουν ταταρικὴν καταγωγὴν, ἤλθαν εἰς τὴν Εὐρώπην πρὸ χιλίων περίπου ἐτῶν.

Προϊόντα. Σίτος, ἀραβόσιτος, ἵπποι, ζῶα, κρέας, λίπος, βούτυρον, αὐγά, ὄσπρια, ὀπῶραι, λαχανικά, ζάχαρις, καπνός, οἶνος, δέρματα, γοῦναι, ἄνθρακες, σπόροι φυτῶν.

Σπουδαιότεραι πόλεις. Βουδαπέστη ἡ πρωτεύουσα καὶ Σεγεδίν.

Ἐρωτήσεις. Νὰ δείξετε τὴν Οὐγγαρίαν εἰς τὸν χάρτην. Πῶς πηγαίνομεν εἰς τὴν Οὐγγαρίαν; Κάμετε τὸ ταξίδιον αὐτὸ μετὰ σιδηρόδρομον καὶ μετὰ πλοῖον. Διατὶ φημίζεται ἡ Οὐγγαρία; Μήπως ἔχετε ἀκούσει, ἂν ὁμοιάζουν ἢ ἂν διαφέρουν ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ἐρωπαιοὺς οἱ Οὐγγροὶ;

Γεωγραφία 6ης Δημοτικοῦ Δ. Δημητράκου

ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ

Ἐκτασις 140.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα 14.000.000 κάτοικοι (96 κατὰ τετραγ. χιλιόμ.).

Ἡ Τσεχοσλοβακία εἶναι χώρα ὄρεινή, ποῦ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ ΒΔ. τόξον τῶν Καρπαθίων (Σλοβακία) καὶ ἀπὸ στρογγύλον ὄροπέδιον τὸ ὁποῖον σχηματίζουν τὰ ὄρη Ἐρτσ, Σουδήτσια καὶ Γιγάντεια.

Δὲν ἔχει ἕξοδον πρὸς τὴν θάλασσα καὶ οἱ ποταμοὶ τῆς Δούναβις καὶ Ἄλβις (Βαλτική) ἔχουν γίνει διεθνείς.

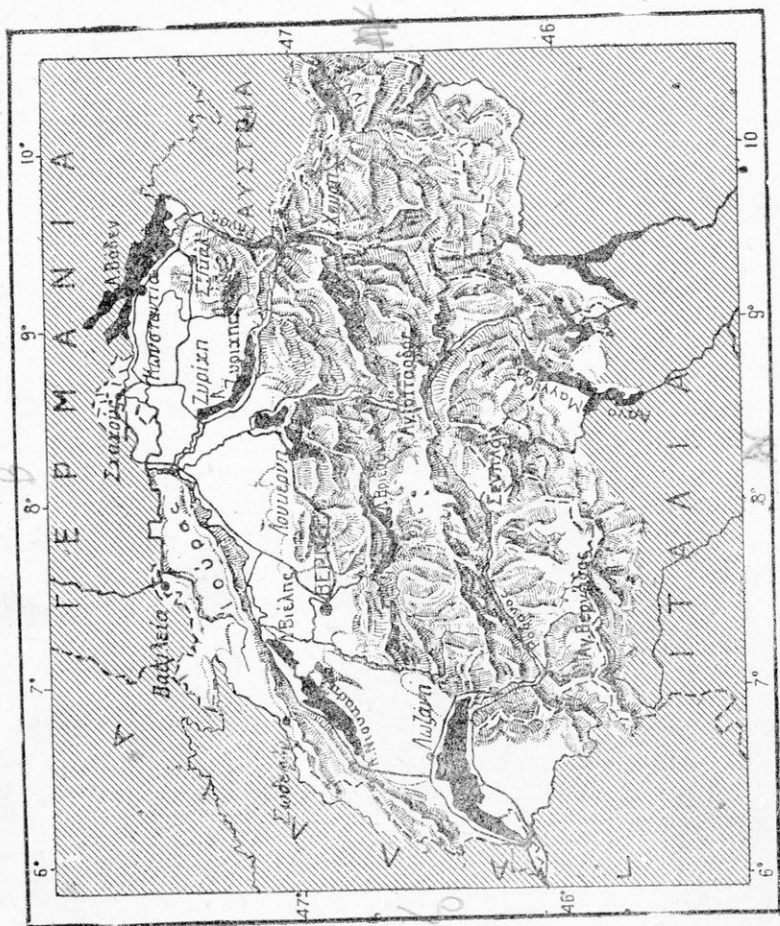
Ἡ Τσεχοσλοβακία ἔχει τὰ 95οο τῆς παραγωγῆς τῆς ζαχάρεως τῆς ἄλλοτε Αὐστρουγγαρίας, τὰ 80οοο τῶν ἀνθρακωρυχείων, τὰ 90οοο βιομηχανίας τοῦ βάμβακος καὶ τοῦ μαλλίου, τὰ 70οοο τῶν μεταλλουργείων καὶ μηχανουργείων. Ἡ Τσεχοσλοβακία εἶναι νεώτατον κράτος, ποῦ ἐσχηματίσθη ἀπὸ τὴν διάλυσιν τῆς αὐστρουγγρικής αὐτοκρατορίας.

Οἱ κάτοικοί τῆς εἶναι Σλαῦοι. Μὲ τοὺς Πολωνοὺς ἀποτελοῦν τοὺς Σλαῦοι τοῦ βορρᾶ· εἶναι γνωστοὶ μὲ τὸ γενικὸν ὄνομα Τσέχοι· μισοῦν τοὺς Γερμανοὺς καὶ μισοῦνται ἀπὸ αὐτοὺς.

Π ρ ο ῖ ὄ ν τ α. Ζάχαρις, ἄνθρακες, σίδηρος καὶ σιδηρᾶ εἶδη, δημητριακά, ἄλευρα, ζῶα, κρέας, ὀπῶραι, λυκίσκος, ζῦθος, ξύλα, ὑαλικά, καολίνη, πορσελάνη, χάρτης, εἶδη πολυτελείας, χημικά, μεταλλικά ὕδατα.

Πρωτεύουσα τοῦ κράτους εἶναι ἡ πόλις τῆς ζαχάρεως καὶ τῶν ὑαλικῶν Π ρ ᾶ γ α (675.000 κ.), πρωτεύουσα τῆς δημοκρατίας. Ἡ πόλις τοῦ ζῦθου Πίλσεν (80.000 κ.). Ἡ πόλις τοῦ οἰνοπνεύματος, σιδηρουργίας καὶ ὑφαντουργίας Β ρ ῦ ν η (220.000 κ.). Ἡ πόλις τοῦ βάμβακος Π ρ α τ ι σ λ ᾶ β α.

Ἐ ρ ω τ ῆ σ ε ι ς. Δείξατε τὴν Τσεχοσλοβακίαν εἰς τὸν χάρτην. Γνωρίζει κανεὶς νὰ εἴπη ἂν εἶναι παλαιὸν ἢ νέον Κράτος; Κάμετε ἓνα ταξίδιον μὲ τὸν σιδηρόδρομον ἕως τὴν πρωτεύουσά τῆς. Ποῖος εἰμπορεῖ νὰ εἴπη τί προϊόντα ἀγοράζομεν ἀπὸ τὴν Τσεχοσλοβακίαν;

Η ΕΛΒΕΤΙΑ

Η ΕΛΒΕΤΙΑ

ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ. Ἡ Ἑλβετία εἶναι μικροτέρα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα (ἕκτασις 41.300 τετραγ. χιλίομ.). Εὐρίσκεται εἰς τὴν καρδίαν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, μεταξύ Γαλλίας, Ἰταλίας, Γερμανίας καὶ Αὐστρίας. Ἀναλόγως τοῦ ὕψους τοῦ τόπου διακρίνομεν:

1. Τὴν ἄλπειον Ἑλβετίαν ("Ἄλπεις τοῦ Βαλαί," Ἄλπεις τῆς Βέρνης, "Ἄλπεις τῶν Γριζόν," Ἄλπεις τοῦ Γκλαρίς).

2. Τὴν ἰουραϊκὴν Ἑλβετίαν.

3. Ἐνα ὄροπέδιον κυματοειδὲς μὲ ζώνην ἀπὸ λίμνας.

Τὸ κλίμα εἶναι ἠπειρωτικόν, ἀλλὰ εἶναι διάφορον ἀναλόγως τῆς θέσεως. Ἡ Ἑλβετία εἶναι μέγα κέντρον, ὅπου διανέμονται τὰ εὐρωπαϊκὰ ὕδατα· δίδει πηγὰς εἰς τὸν Δούναβιν, εἰς τὸν Πάδον, εἰς τὸν Ροδανόν, εἰς τὸν Ρῆνον, ὃ ὁποῖος δέχεται πολλοὺς παραποτάμους ἀπὸ ὅλας τὰς λίμνας τῆς Ἑλβετίας, ἔκτος τῆς λίμνης Λέμαν.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ. Ἡ Ἑλβετία εἶναι καλλιεργημένη εἰς τὰς κοιλάδας καὶ τὰ ὄροπέδια. Ἔχει καὶ βοσκὰς καὶ δάση.

Ὁ «λευκὸς» ἄνθραξ (τὸ νερὸ) ἀναπληρῶνει τὸν «μαῦρον» καὶ αἱ ὑφαντουργικαὶ τῆς βιομηχανίας εὐρίσκονται εἰς ἀκμὴν (Ζυρίχη, Σαιν-Γκάλλ, Βασιλεία). Εἶναι ἡ σπουδαιότερα χώρα τῆς ὥρολογιοποιίας (Γενεύη, Σὼν-τέ-Φόν).

Π ρ ο ῖ ὄ ν τ α. Μεταξωτά, κεντήματα, κλωσταί, τυρός, γάλα, σοκολάτα, ὥρολόγια, μηχαναί, ξυλοτεχνήματα.

Οἱ περιηγηταὶ συντελοῦν εἰς τὸν πλοῦτον τῆς.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ. Ἡ Ἑλβετία εἶναι δημοκρατία ὁμοσπονδιακὴ μὲ 3.890.000 κατοίκους, ποὺ ὀμιλοῦν τὴν γερμανικὴν, τὴν γαλλικὴν καὶ τὴν ἰταλικὴν. Ἡ Βέρνη εἶναι ἡ πρωτεύουσά της. Ἄλλαι πόλεις σπουδαῖαι εἶναι ἡ Ζυρίχη ἡ Βασιλεία, ἡ Λωζάνη καὶ ἡ Γενεύη.

Ἐ ρ ω τ ῆ σ ε ι ς. Δεῖξατε τὴν Ἑλβετίαν εἰς τὸν χάρτην. Πῶς ἠμποροῦμε νὰ μεταβοῦμεν εἰς τὴν Ἑλβετίαν; Κάμετε ἕνα ταξίδιον μὲ τὸν σιδηρόδρομον. Κάμετε τὸ ταξίδιον αὐτὸ μέσω Πρίντεζι (Ἰταλίας). Κάμετε ὅμοιον μέσω Μασσαλίας (Γαλλίας). Ποῖα προϊόντα τῆς Ἑλβετίας εἶναι πολὺ γνωστὰ εἰς τὴν Ἑλλάδα; Ποῖος ἤμπερεῖ νὰ εἴπη, ἂν πηγαίνουν Ἕλληνες εἰς τὴν Ἑλβετίαν καὶ διατί;

ΙΤΑΛΙΑ

ΙΤΑΛΙΑ

ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ. Ἡ Ἰταλία (311.000 τετραγ. χιλιόμ.), εἰς τὸ κέντρον τῆς Μεσογείου, περιλαμβάνει: 1. ἓνα μέρος ἠπειρωτικόν, τὴν πεδιάδα τοῦ Πάδου· 2. ἓνα μέρος χερσονησιακόν, τοῦ ὁποίου τὰ Ἀπένινα εἶναι ἡ σπονδυλικὴ στήλη· 3. μέρος νησιωτικόν, τὴν Σικελίαν, τὴν Σαρδηνίαν, τὴν νῆσον Ἐλβαν καὶ ἄλλα μικρότερα.

Ἡ Ἰταλία ἔχει παράλια βραχῶδη καὶ ὀδοντωτὰ εἰς τὰ βόρεια (κόλπος τῆς Γενούης) καὶ νοτιοδυτικά. Εἶναι χαμηλὰ καὶ βαλτώδη εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος καὶ εἰς τὸν μυχὸν τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης.

Τὸ κλίμα γενικῶς γλυκὺ. Οἱ μεγάλοι ἄλπειοι ποταμοὶ Πάδος, Ἀδίγης ἔχουν ἄφθονα ὕδατα· οἱ μεγάλοι μεσογειακοὶ ποταμοὶ Τίβερις, Ἄρνος ἔχουν ἄλλοτε πολλὰ καὶ ἄλλοτε ὀλίγα ὕδατα.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ. Ἡ Ἰταλία εἶναι χώρα κυρίως γεωργικὴ καὶ τὰ σπουδαιότερα προϊόντα εἶναι δημητριακά, μερικαὶ βιομηχανικαὶ καλλιέργειαι (κοκκινογούλια διὰ ζάχαριν, κάνναβις, λίνον), καλλιέργειαι δένδρων (ἐλαίας, πορτοκαλέας, μωρέας, ἀμπέλια κλπ.), βοσκαί, δάση. Ἐξάγει μάρμαρα, μέταξαν καὶ θεῖον, ὄρυζαν, μακαρόνια, χαλκόν, ψευδάργυρον, ὑδράργυρον, σαρδέλας. Βιομηχανία (ὕφαντουργικὴ, μεταλλουργικὴ) ὑπάρχει πρὸ πάντων εἰς τὰ μέρη, τὰ ὁποῖα εὐρίσκονται περὶ τὰς Ἄλπεις.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ. Ἡ Ἰταλία ἔχει 42 ἑκατομμύρια κατοίκους (135 κατὰ τετραγ. χιλιόμ.). ἔχει 16 πόλεις μὲ πληθυσμὸν πλεον τῶν 100.000 κατοίκων. Ρώμη πρωτεύουσα τῆς Ἰταλίας. Νεάπολις ἡ μεγαλυτέρα πόλις τῆς Ἰταλίας εἰς τὸν πληθυσμὸν. Μιλᾶνον ἡ πρώτη βιομηχανικὴ πόλις, ἔπειτα ἔρχονται αἱ πόλεις Τουρῖνον, Παλέρμον, Γένουα, Βενετία, Φλωρεντία, Πίζα, Τεργέστη, Μεσσήνη, Κατάνη, Βολώνια, Λιβόρνον, Μπάρι, Πάδουα, Φερράρα, Πρίντεζι κλπ.

Ἡ Ἰταλία κατέχει εἰς τὴν Ἀφρικὴν τὴν Τριπολίτιδα, ποῦ εἶναι εἰς τὰ Ν. τῆς Ἰταλίας. Εἰς τὴν Ἐρυθρὰν θαλάσσαν στενὴν παραλιακὴν ζώνην, τὴν Ἐρυθραίαν, καὶ τὰ πρὸς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν παράλια τῆς χερσονήσου Σομάλης.

Ἐρωτήσεις. Δεῖξατε εἰς τὸν χάρτην τὴν Ἰταλίαν. Ποία θάλασσα χωρίζει τὴν Ἰταλικὴν Χερσόνησον ἀπὸ τὴν Βαλκανικὴν; Μὲ τί ὁμοιάζει ἡ Ἰταλικὴ χερσόνησος; Κάμετε ἓνα ταξίδι εἰς τὴν Ἰταλίαν μὲ τὸν σιδηρόδρομον. Ἐνα ὁμοιον μὲ τὸ πλοῖον εἰς τὸ Πρίντεζι, εἰς τὴν Βενετίαν, εἰς τὴν Νεάπολιν, εἰς τὴν Γένουαν. Τί ἤξεύρετε ἀπὸ τὴν Ἱστορίαν διὰ τοὺς Ρωμαίους, διὰ τοὺς Ἐνετούς; Ποῖος γνωρίζει νὰ εἴπῃ μερικὰ Ἰταλικά προϊόντα ποῦ φέρομεν εἰς τὴν Ἑλλάδα;

ΙΒΗΡΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ. Ἡ Ἰβηρική χερσόνησος, πού εὑρίσκεται νοτιοδυτικῶς τῆς Εὐρώπης, εἶναι προπάντων ὄρινη. Εἰς τὸ μέσον εὑρίσκονται τὰ δύο μεγάλα ὄροπέδια τῆς Καστίλιας καὶ πέντε μεγάλοι ποταμοὶ (Ἐβρος, Γουδαλκουιβέρ, Γουαδιάνας, Τάγος, Δοῦρος). Τὰ ὄρη Πυρρηναία χωρίζουν αὐτὴν ἀπὸ τὴν Γαλλίαν.

Ὁμοιάζει περισσότερο μὲ τὴν Ἀφρικὴν, πού τὴν χωρίζει ἀπὸ αὐτὴν τὸ Γιβραλτάρ.

Ἡ παραλία δὲν εἶναι πολὺ σχισμένη.

Τὸ κλίμα τῶν παραλίων τῆς εἶναι θαλάσσιον, τῶν ὄροπεδίων ἡπειρωτικόν.

Ἡ Ἰβηρικὴ χερσόνησος ἀποτελεῖται ἀπὸ 2 κράτη, τὴν Ἰσπανίαν καὶ τὴν Πορτογαλίαν.

Ἡ ΙΣΠΑΝΙΑ. Ἡ Ἰσπανία εἶναι τρεῖς φορές μεγαλυτέρα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα (505.000 χιλιόμετρα τετραγ.). Εἶναι ἡ πρώτη χώρα τῆς Εὐρώπης εἰς τὸ ἔλαιον καὶ εἰς τοὺς οἴνους, παράγει καὶ δημητριακὰ, ὀπώρας, μέταξαν, ἰχθῦς, τρόφιμα διατηρημένα, ἄλας, λίπος, ρητίνη, βαμβάκερά, πιπέρι, οἰνόπνευμα καὶ φελλόν. Ἔχει βοσκὰς (πρόβατα, αἴγας, ὄνους καὶ ἡμιόνους). Ὁ τόπος τῆς εἶναι πολὺ πλούσιος εἰς μεταλλεύματα (σίδηρος, μόλυβδος, χαλκός, ὑδράργυρος κ.ά.).

Ἔχει 22.000.000 κατοίκους (42 εἰς κάθε τετραγ. χιλίωμ.). Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις τῆς εἶναι: Μαδρίτη, Βαρκελώνη, Μαλάγα, Καρθαγένη, Μουρκία, Σαραγόζα, Βιλβάο, Γρενάδα, Κάδιξ.

Ἡ Ἰσπανία ἔχασε τὸ ἄλλοτε μέγα ἀποικιακὸν κράτος τῆς. Σήμερον ἔχει ὀλίγας ἀποικίας χωρὶς σπουδαιότητα εἰς τὴν Ἀφρικὴν (Ρίο-ντέ-ἄρο, Γουϊνέα, Μαρόκον).

Ἡ ΠΟΡΤΟΓΑΛΛΙΑ. Ἡ Πορτογαλία εἶναι ἴση πρὸς τὰ 2)3 τῆς Ἑλλάδος. Παράγει οἴνους, δημητριακὰ, ὀπώρας, φελλόν, ἰχθῦς, κτήνη, ἔλαιον, χαλκόν, διατηρημένας τροφάς. Ἔχει 6 1)2 ἑκατομμύρια κατοίκους (66 εἰς τὸ τετραγ. χιλίωμ.). Ἔχει δύο μεγάλας πόλεις, τὴν Λισσαβώνα (530.000 κ.) καὶ τὸ Πόρτον ἢ Ὀπόρτον, δηλ. λιμένα (215.000). Μένουν εἰς αὐτὴν ἀποικίαι ἀρκετὰ μεγάλαι εἰς τὴν Ἀφρικὴν (Γουϊνέα, Ἀγγόλα, Μοζαμβίκη, νῆσοι Ἀγ. Θωμᾶ καὶ Πρασίνου ἀκρωτηρίου) καὶ εἰς τὴν Ἀσίαν (Μακάο, νῆσος Τιμόρ), ἀλλὰ δὲν ἔχει τὰ μέσα νὰ τὰς καλλιεργήσῃ καὶ νὰ τὰς ἐκμεταλλευσθῇ.

Ἐρωτήσεις: Νὰ δείξετε εἰς τὸν χάρτην τὴν Ἰσπανίαν καὶ τὴν Πορτογαλίαν. Νὰ κάμετε ἓνα ταξίδιον ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ εἰς τὴν Βαρκελώνην. Ἀπὸ ἐκεῖ νὰ δείξετε πῶς ἠμπορεῖτε νὰ μεταβῆτε εἰς τὴν Μαδρίτην. Ἦμπορεῖ κανεὶς νὰ εὕρῃ κάτι ποῦ παράγεται μόνον εἰς τὴν Ἰσπανίαν; Ποῖα προϊόντα ἔχει ὅμοια μὲ τὴν Ἑλλάδα καὶ μᾶς συναγωνίζεται; Κάμετε ἓνα ταξίδιον εἰς τὴν Πορτογαλίαν ἀπὸ τὴν Μαδρίτην (Λισσαβώνα, Ὀπόρτον). Κάμετε τὸ ταξίδιον αὐτὸ ἀπὸ Πειραιᾶ. Ἀπὸ ποῦ θὰ περάσετε μὲ τὸ πλοῖον διὰ νὰ μεταβῆτε εἰς τὴν Λισσαβώνα;

ΓΑΛΛΙΑ

ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ. Ἡ Γαλλία (ἕκτασις 550 τετρ. χιλ.) συνορεύει εἰς τὰ Β. ἀπὸ τὸν πορθμὸν τῆς Μάγχης, εἰς τὰ Ν. ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν καὶ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, εἰς τὰ Α. ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν, Βέλγιον, Ἑλβετίαν καὶ Γερμανίαν καὶ εἰς τὰ Δ. ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν.

Τὸ μεγαλύτερον μέρος (τὸ δυτικόν) εἶναι μίᾳ πεδιάδι ἀπέραντος, τὴν ὁποίαν ποτίζουσι τρεῖς τεράστιοι ποταμοί, ὁ Γαρούνας, ὁ Λίγηρ καὶ ὁ Σηκουάνας. Εἰς τὸ μέσον τῆς εἶναι χαμηλά ὄρη, ἀπὸ τὰ ὁποῖα πηγάζουσι οἱ ποταμοὶ αὐτοί. Τὰ

σπουδαιότερα ἐξ αὐτῶν εἶναι αἱ Σεβένναι (1800 μ.), Βόσγια καὶ Ἰούρας.

Τὸ μέρος ποῦ εἶναι Δ. τῶν Ἄλπεων ἀνήκει εἰς τὴν Γαλλίαν. Εἰς αὐτὸ εὐρίσκεται καὶ ἡ ὑψηλότερα κορυφή τῶν Ἄλπεων (Λευκὸν ὄρος, 4.810 μέτρ.). Εἰς τὴν κοιλάδα, ποῦ εἶναι με-
ταξὺ τῶν Ἄλπεων καὶ τῶν Σεβεννῶν, ρεεὶ ὁ τέταρτος μέγας ποταμὸς τῆς Γαλλίας Ροδανός.

Καὶ οἱ τέσσαρες αὐτοὶ ποταμοὶ εἶναι πλωτοὶ καὶ συνδέονται μεταξὺ των μὲ διώρυγας. Ἡ σπουδαιότερα διώρυξ εἶναι τῆς Μεσημβρίας, ἡ ὁποία ἐνώνει τὴν Μεσόγειον μὲ τὸν ποταμὸν Γαρούναν μὲ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν. Μὲ τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς διώρυγας τὰ πλοῖα ταξιδεύουν ὄλον τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Γαλλίας. Τώρα ὅμως προτιμοῦν τοὺς σιδηροδρόμους, διότι ἡ μεταφορὰ γίνεται ταχύτερον.

Ἡ Γαλλία κυρίως εἶναι χώρα γεωργικὴ. Τὸ ἥμισυ ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς (20.000.000) εἶναι γεωργοί. Εἰς τὰ βόρεια καλλιεργοῦν σιτηρὰ καὶ κοκκίνογούλια διὰ ζάχαριν. Ἡ Γαλλία εἶναι ἡ πρώτη χώρα τοῦ κόσμου εἰς ἀμπέλους μὲ μέσην παραγωγὴν 50 ἑκατομμύρια τόννους οἴνου. Αἱ μεγάλα ἀμπειλουργικὰ ἐπαρχία τῆς Γαλλίας εἶναι εἰς τὴν μέσην Γαλλίαν, Καμπανία (σαμπάνια), ἡ Βουργουνδία, ποῦ οἱ ἀρωματικοὶ οἶνοι των εἶναι περίφημοι διὰ τὴν λεπτὴν γεῦσιν των, καὶ τὸ Βορδὼ ποῦ ἔχει τεραστίαν παραγωγὴν.

Εἰς τὴν βιομηχανίαν τῆς μετᾶξης ἡ Γαλλία εἶναι ἡ πρώτη χώρα τοῦ κόσμου.

Ἄ λ λ α π ρ ο ῖ ὄ ν τ α. Κοσμήματα, πῖλοι, ἐνδύματα, μάλινα ὑφάσματα, λινὰ καὶ βαμβακερὰ εἶδη, σιτηρὰ, βρώμη, πατάτα, γαιάνθρακες, ἐπιπλα, πλοῖα καὶ ἀτμόπλοια, μηχαναὶ διάφοροι.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ. Ἡ δημοκρατία τῆς Γαλλίας ἔχει πληθυσμὸν 41.000.000 κατ. (74 κ. εἰς τὸ τετρ. χιλιόμ.). Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι οἱ Παρίσιοι (κ. 3.000.000), μία ἀπὸ τὰς μεγαλυτέρας πόλεις τῆς ἡπειρωτικῆς Εὐρώπης, ἡ πρώτη βιομηχανικὴ πόλις τῆς Γαλλίας, ἡ πόλις τῆς παγκοσμίου μόδας. Ἡ Λίλλη (200.000 κατ.) εἰς τὴν γαλλικὴν Φλάνδραν, εἶναι ἡσυχος ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ πόλις μὲ ἀπείρους ἀνεομύλους. Ρουέν (125.000 κ.) ἡ σπουδαιότερα βαμ-
βακόπολις τῆς Γαλλίας.

Λυών, πόλις τῆς μετάξης, Μασσαλία ὁ πρῶτος λιμὴν εἰς τὴν Μεσόγειον. Ἄλλαι μεγάλαι πόλεις εἶναι Βορδῶ, Στρασβουργον, Νάντη, Τουλούζη, Ἄγιοσ Στέφανοσ, Λάβρη, Ντιζόν, Νανσύ, Ρέιμσ, Τουλῶν, Μουλούζη, Ἀμιένη. Πολλαὶ πόλεις εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς Μεσογείου, ὅπου φθάνουν οἱ πρόποδες τῶν Ἄλπεων καὶ ὀνομάζεται Ριβιέρα, προσελκύουν πολλοὺς ξένους ἐξ αἰτίας τοῦ ὑγιεινοῦ κλίματός των. Τοιαῦται πόλεις ἰδίως εἶναι αἱ Κάνναι καὶ ἡ Νίκαια.

Ἡ Γαλλία ἔχει μέγα ἀποικιακὸν κράτος, εἰς τὴν Ἀσίαν: Ἰνδοκίνα, Συρία καὶ Κιλικία· εἰς τὴν Ἀφρικὴν: Ἀλγέριον, Τύνις, Μαρόκον, Σαχάρα, Σενεγαμβία, Ἰσημερινὴ Ἀφρικὴ, Σομαλία, Μαδαγασκάρη· εἰς τὴν Ἀμερικὴν: Μαρτινίκα (Ἀντίλλαι), Γουιάνα· εἰς τὴν Ὠκεανίαν: Νέα Καληδονία καὶ ἄλλαι.

Ἐρωτήσεις. Νὰ δείξετε εἰς τὸν χάρτην τὴν Γαλλίαν. Κάμετε ἓνα ταξίδιον εἰς τὴν Μασσαλίαν καὶ ἀπὸ ἐκεῖ εἰς Παρισίους μετὰ τὸν σιδηρόδρομον. Κάμετε τὸ ταξίδιον αὐτὸ μετὰ τὸν σιδηρόδρομον ἀπὸ τῆς Ἀθήνας μετὰ τὸ Σεμπλὸν—Ὀριάν—Ἐξπρές. Κάμετέ το ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν μέσω Πρίντζι, μέσω Βενετίας. Τί ἔχετε ἀκούσει διὰ τοὺς Παρισίους; Γνωρίζετε κανένα ποῦ ἔχει πάει ἐκεῖ καὶ διατί; Ποῖοσ εἰξεύρει νὰ εὕρη μερικὰ πράγματα ποῦ ἀγοράζομεν ἀπὸ τὴν Γαλλίαν; Τί τῆς πωλοῦμεν ἡμεῖσ; Τί ἄλλα ἠμπορεῖτε νὰ εἴπητε διὰ τὴν Γαλλίαν καὶ τοὺς Γάλλοσ;

ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟΝ

Μεταξὺ τῆς Γαλλίας, Βελγίου καὶ Γερμανίας εἶναι τὸ Μέγα Δουκάτον τοῦ Λουξεμβούργου, μικρὸν ἀνεξάρτητον κράτος (2.600 τετρ. χιλίῳ.).

Τὸ Λουξεμβούργον διακρίνεται εἰς δυὸ μέρη· εἰς τὸ ἓνα, ποῦ εἶναι παρὰ τὸ Βέλγιον, ὁ τόπος εἶναι πτωχὸσ καὶ ἔχει κλίμα ψυχρὸν καὶ εἰς τὸ ἄλλο, ποῦ εἶναι παρὰ τὴν Γερμανίαν, ὁ τόπος εἶναι εὐφροσ καὶ τὸ κλίμα ἠπιώτερον.

Τὸ Λουξεμβούργον ἔχει δάση, λιβάδια καὶ χωράφια διὰ σπαρτά, τὸ σπουδαιότερον ὅμως εἰσόδημα ἔχει ἀπὸ τὰ μεταλλεῖα τοῦ σιδήρου καὶ τὴν μεταλλουργικὴν βιομηχανίαν.

Ἔχει 235.000 κατοίκους καὶ πρωτεύουσαν τὸ Λουξεμβούργον μετὰ 115.000 κατοίκους.

Η ΓΕΡΜΑΝΙΑ

ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ. Ἡ Γερμανία ἔχει ἕκτασιν 470.000 τετρ. χιλμ. Χωρίζεται:

1. Εἰς τὸ βαναρικὸν ὄροπέδιον, εἰς τὰ νότια.
2. Εἰς τὸ κέντρον, εἰς τὴν μέσην Γερμανίαν δηλ., τὸ σύνολον ὄρέων καὶ ὄροπεδίων (Βόσγια καὶ Μέλαις δρυμός, παραρρήνια ὄροπέδια, ὄρη τῆς Θουριγγίας, Ἔρτς κλπ.).
3. Εἰς τὰ βόρεια, εἰς μίαν μεγάλην πεδιάδα, πού εἶναι μέρος τῆς μεγάλης εὐρωπαϊκῆς πεδιάδος.

Αἱ παραλίας εἶναι δι' αὐτὸ χαμηλαί. Οἱ λιμένες Ἀμβούργον, Βρέμη, Στέττιν κλπ. εὐρίσκονται εἰς τὰς ἐκβολὰς μεγάλων ποταμῶν.

Τὸ κλίμα εἶναι ἠπειρωτικὸν καὶ τὸ χαρακτηριστικὸν αὐτὸ ἐκτείνεται ἀπὸ τὰ δυτικὰ πρὸς τ' ἀνατολικά.

Ἡ Γερμανία εἶναι πλουσία εἰς μεγάλους ποταμούς. Ρῆνος, Δούναβις, Ἄλβις, Βέζερ, Ὄδερ. Ὅλοι, ἐκτὸς τοῦ Βέζερ, ἔχουν ἓνα μέρος εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Σχηματίζουν θαυμάσιον δίκτυον πλωτῶν μὲ διώρυγας.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ. Αὕτη δίδει εἰς τὴν Γερμανίαν τὴν τρίτην σειρὰν εἰς τὸν κόσμον μετὰ τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας καὶ τὴν Ἀγγλίαν. Ὡς πρὸς τὴν γεωργίαν, ἡ Γερμανία παράγει δημητριακὰ (σικάλιν, βρώμην, κριθήν), πατάτας, κοκκινογούλια, λίνον. Ἔχει λιβάδια καὶ δάση.

Εἶναι κυρίως βιομηχανικὴ χώρα. Τὰ μεταλλευτικὰ πλούτη της εἶναι σπουδαῖα: γαιάνθρακες (120 ἑκατομμύρια τόννους), σίδηρος, ψευδάργυρος (πρώτης τάξεως), χαλκός, μόλυβδος κ.ἄ. Αἱ σπουδαιότεραι βιομηχανικαὶ χώραι εἶναι ἡ Ρενανία, ἡ Βεστφαλία, ἡ Σαξωνία.

Ἄλλα προϊόντα. Χρώματα ἀνιλίνης, ζῦθος, οἰνόπνευμα, οἶνος, ξύλα, πορσελλάνη, ψευδάργυρος, χάρτης, μηχαναὶ διαφόρων εἰδῶν.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ. Ἔχει πληθυσμὸν 64 ἑκατομμύρια κατοίκους (124 εἰς τὸ τερ. χιλίον.). Ἡ Γερμανία σχηματίζει ὁμοσπονδιακὴν δημοκρατίαν ἀπὸ 18 δημοκρατίας, ὅπου ἡ Πρωσσία παίζει τὸ σπουδαιότερον μέρος, μετ' αὐτὴν ἡ Βαυαρία καὶ ἡ Σαξωνία.

Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι:

1. Εἰς τὴν Πρωσσίαν, Βερολίνον (4.000.000), Μπρεσλάου, Κολωνία, Φραγκφούρτη, Δούσελδορφ, Ἔσσην, Στέττιν, Κίελον.

2. Εἰς τὴν Σαξωνίαν, Δρέσδη, Λιψία, ἡ πόλις τῶν βιβλίων, Κέμνιτς, πόλις τῶν νημάτων,

3. Εἰς τὴν Βαυαρίαν, Μόναχον, Νυρεμβέργη.

4. Εἰς τὸ ὑπόλοιπον μέρος τῆς ὁμοσπονδίας Στουτγάρτη, Ἀμβούργον, Βρέμη, Καρλσρούη κ.ἄ.

Ἡ Γερμανία μέχρι τοῦ 1915 ἔπαιζε τὸν πρῶτον ρόλον εἰς τὸν κόσμον. Ἐπειδὴ ὁμως ἐνικήθη κατὰ τὸν πανευρωπαϊκὸν πόλεμον, ἔχασε τὴν Ἀλσατίαν καὶ Λωρραίνην, μέρος τοῦ τόπου της, τὸ ὅποιον ἔλαβεν ἡ Πολωνία, καὶ τὰς ἀποικίας, ποὺ εἶχεν εἰς τὴν Ἀφρικὴν καὶ Ὠκεανίαν, καὶ ὑπεχρεώθη νὰ πληρῶσῃ μεγάλα χρηματικὰ ποσὰ δι' ἔπανορθώσεις.

Ἐρωτήσεις. Δεῖξατε εἰς τὸν χάρτην τὴν Γερμανίαν. Κάμετε ἓνα ταξίδιον μετὰ τὸν σιδηρόδρομον ἕως τὸ Βερολίνον μέσω Πράγας, μέσω Βιέννης, μέσω Μονάχου. Κάμετε ἓνα ταξίδιον μετὰ τὸ πλοῖον εἰς τὸ Ἀμβούργον. Κάμετε τὸ ταξίδιον αὐτὸ μέσω Ἁγίου Γοτθάρδου (Μιλάνον—Βέρνη). Κάμετέτο μέσω Μασσαλίας, Παρισίων (Βασιλεῖα—Κολωνία). Τί ἠεῦρετε νὰ εἰπῆτε διὰ τὸ Μόναχον, διὰ τὴν Δρέσδη, διὰ τὴν Λιψίαν, διὰ τὸ Ἔσσην; Νὰ εἴπητε ὅποιος γνωρίζει μερικὰ πράγματα ποὺ ἀγοράζομεν ἀπὸ τὴν Γερμανίαν καὶ μερικὰ ποὺ τῆς πωλοῦμεν. Τί ἄλλο γνωρίζετε διὰ τὴν Γερμανίαν ἢ τί ἔχετε ἀκούσει;

Ἡ Πολωνία μέχρι τοῦ τελευταίου παγκοσμίου πολέμου ἦτο ὑπόδουλος εἰς τὴν Ρωσίαν, Αὐστρίαν καὶ Γερμανίαν ἀπὸ τοῦ 1795. Μετὰ τὸν πόλεμον αὐτὸν ἐγένετο ἐλεύθερον κράτος (ἔκτασις 380.000 τετρ. χιλμ.). Τὸ ὄνομα Πολωνία εἶναι σλαβικὴ λέξις, καὶ σημαίνει «χώρα πεδινή». Πραγματικῶς ἡ Πολωνία εἶναι ὅλη μία πεδιάς, ποὺ τὴν διασχίζει ὁ ποταμὸς Βιστούλας, ὁ ὁποῖος εἶναι πλωτὸς, ὡς καὶ πολλοὶ παραπόταμοί του. Εἰς τὰ Ν. φθάνει τὰ Καρπάθια.

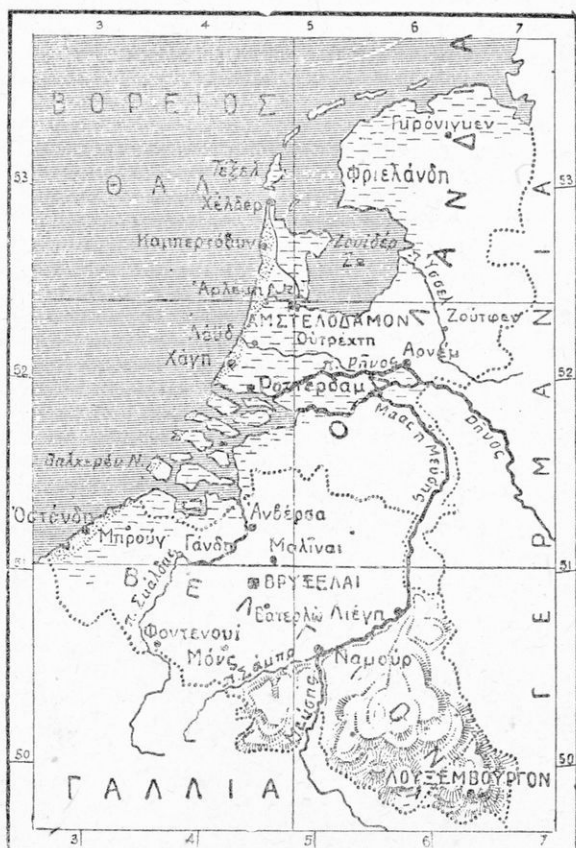
Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι ψυχρὸν, ὁ χειμὼν διαρκεῖ περισσότερον ἀπὸ 7 μῆνας. Ὁ πλοῦτος της εἶναι τὰ ἄφθονα σιτηρὰ, οἱ ἵπποι, τὰ πρόβατα καὶ ἡ πολλὴ ξυλεία τῶν δασῶν της. Ἀκόμη καὶ ἡ ὑφαντουργία καὶ ἡ ζαχαροποιία 300 ἐργοστάσια μὲ 25.000 ἐργάτας καὶ πλέον ὑπάρχουν μόνον εἰς τὴν πρωτεύουσαν, τὴν Βαρσοβίαν. Τὸ μόνον βιομηχανικὸν μέρος τῆς χώρας εἶναι τὸ μεταξὺ Βαρσοβίας καὶ τῶν γερμανικῶν συνόρων. Ἡ Πολωνία κατέχει ἓνα μέρος τῆς Γερμανικῆς Σιλεσίας, πλούσιον εἰς μεταλλεύματα, καὶ τὴν Γαλλικίαν πλουσίαν εἰς ξυλείαν (δάση τῶν Καρπαθίων) καὶ ἐξάγει τὰ ἐμπορεύματά της ἀπὸ τὸν ἐλεύθερον λιμένα τοῦ Δάντζιγκ, εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ Βιστούλα εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν.

Ὁ πληθυσμὸς της εἶναι περίπου 30 ἑκατομμύρια (37 εἰς τὸ τετρ. χιλιάμ.), οἱ περισσότεροι εἶναι Πολωνοί, καὶ εἶναι καθολικοὶ τὸ θρήσκευμα. Οἱ Ἰουδαῖοι εἶναι πλείστοι. Οἱ Πολωνοὶ εἶναι οἱ πλέον ἀνεπτυγμένοι Σλαῦοι.

Ἡ Βαρσοβία (1.100.000 κ.) ἡ πρωτεύουσα τῆς Πολωνίας, εἶναι κτισμένη εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Βιστούλα. Ἐξ αἰτίας τῆς θέσεώς της (εἰς τὸ κέντρον τῆς Εὐρώπης) ἔχει μέγα ἐμπόριον, τὸ τρίτον ἀπὸ τοὺς κατοίκους της εἶναι Ἰουδαῖοι, οἱ ὁποῖοι ἔχουν εἰς τὰς χεῖρας τῶν τὴν περισσοτέραν ἐμπορικὴν κίνησιν τῆς χώρας.

Ἄλλαι σημαντικαὶ πόλεις τῆς Πολωνίας εἶναι τὸ Λότζ ΝΔ. τῆς Βαρσοβίας, πόλις βιομηχανικὴ, τὸ Πόζεν, μεγάλη γεωργικὴ ἀγορὰ μὲ τὰς μεγάλας πανηγύρεις, ἡ Λεμβέργη (100.000 κατ.) καὶ ἡ Κρακοβία (190.000 κατ.), ἡ ἄλλοτε πρωτεύουσα τῆς Πολωνίας, καὶ παίζει ἀκόμη σπουδαῖον ρόλον ἰδίως ἀπὸ τὸ πανεπιστήμιόν της.

Ἐρωτήσεις. Δεῖξατε τὴν Πολωνίαν εἰς τὸν χάρτην. Εἶναι ἐνιαία ἡ χωρισμένη εἰς τμήματα καὶ εἰς πόσας; Πῶς ἠμποροῦμεν νὰ μεταβῶμεν εἰς τὴν Πολωνίαν μὲ τὸν σιδηρόδρομον; Κάμετε τὸ ταξίδιον αὐτό. Πῶς ἠμποροῦμε νὰ μεταβῶμεν μὲ τὸ πλοῖον; Γνωρίζετε ἂν ἔρχονται προϊόντα τῆς Πολωνίας εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ποῖα;

ΤΟ ΒΕΛΓΙΟΝ

ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ. Τὸ Βέλγιον εἶναι σχεδὸν τέσσαρας φορές μικρότερον ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα (30440 τετρ. χιλίωμ.). Εὐρίσκεται εἰς τὰ νότια τῆς Ὀλλανδίας.

Τὸ ἄνω Βέλγιον εἶναι ἓνα μέρος τοῦ ὄροπεδίου τῶν Ἀρδενῶν· τὸ μέσον Βέλγιον πεδιάς με λόφους· καὶ τὸ κάτω Βέλγιον πεδιάς χαμηλὴ με προχώματα.

Εἰς τὸ Β. μέρος τοῦ Βελγίου καλλιεργοῦνται λαχανικά, κοκκινογούλια διὰ ζάχαριν, λίνον, καπνὸς κλπ. Τὸ νότιον

έχει μεγάλα δάση, σίδηρον, μόλυβδον, ψευδάργυρον, νικελ, γάλα, χάρτην, διὰ τοῦτο ἔχει μεγάλην βιομηχανίαν καὶ ὑαλουργίαν. Τὸ κλίμα εἶναι θαλάσσιον.

Οἱ δύο μεγάλοι βελγικοὶ ποταμοί, Ἐσκώ ἢ Σκάλδης καὶ ὁ Μῆζ ἢ Μᾶς δὲν ἔχουν εἰς αὐτὸ οὔτε τὰς πηγὰς των, οὔτε τὰς ἐκβολὰς των.

Τὸ Βέλγιον ἔχει εἰς τὴν ἐξουσίαν του τὴν σπουδαίαν ἀποικίαν τοῦ Κογκό.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ. Τὸ Βέλγιον ἔχει 8.000.000 κ.(263 εἰς τὸ τετρ. χιλιόμ.) Βρυξέλλαι ἡ πρωτεύουσα(800.000), ἡ πόλις τῶν δαντελλῶν.

Αἱ ἄλλαι σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι:

Βρύγη, μὲ νηματουργεῖα, περίφημος διὰ τὴν βιομηχανίαν μαλλίνων ὑφασμάτων. Γάνδη κ. 170.000 περίφημος διὰ τὰ μάλλινα καὶ λινὰ ὑφάσματά της. Λιέγη, κατ. 226.000-ποῦ ἔχει μεγάλην μεταλλουργίαν, ὑαλουργίαν, χημικὰ προϊόντα. Ἀμβέρσα (300,000 κ.) ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγαλυτέρους λιμένας τῆς Εὐρώπης.

Εἶναι τόσον πλησίον μεταξὺ των αἱ πόλεις καὶ τὰ χωρία τοῦ Βελγίου, ποῦ ἕνας βασιλεὺς τῆς Ἰσπανίας κάποτε ὠνόμασε τὴν χώραν «μίαν μεγάλην πόλιν».

Ἐρωτήσεις. Δείξατε τὸ Βέλγιον εἰς τὸν χάρτην. Κάμετε ἕνα ταξίδιον μὲ τὸν σιδηρόδρομον μέσω Παρισίων. Κάμετέ το μέσω Βασιλείας (Ἐλβετίας) Κάμετέ το μὲ τὸ πλοῖον. Ποῖος ἔμπορεῖ νὰ εἴπη μερικὰ πράγματα ποῦ ἀγοράζομεν ἀπὸ τὸ Βέλγιον;

Η Ο Λ Λ Α Ν Δ Ι Α

ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ. Ἡ Ὀλλανδία ἔχει ἕκτασιν 34.000 τετρ. χιλ. εὐρίσκεται εἰς τὰ Δ. τῆς Γερμανίας, ἀπέναντι τῆς Ἀγγλίας.

Ὁ τόπος τῆς Ὀλλανδίας εἶναι χαμηλότερον ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Οἱ Ὀλλανδοί, διὰ νὰ ἐμποδίσουν τὴν θάλασσαν νὰ πλημμυρῇ τὴν χώραν των, ἔχουν κάμει προχώματα.

Ἡ Ὀλλανδία εἶναι χώρα ἐκβολῶν ποταμῶν, ποῦ ἐσχηματίσθη ἀπὸ τὰ παχέα λιπάσματα τῶν ποταμῶν Μόζα, Ρήνου καὶ Σκάλδου, καὶ τώρα εἰς αὐτὰ ὀφείλει τὴν εὐφορίαν της.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ. Εἶναι κυρίως χώρα γεωργική.

Τὰ προϊόντα της εἶναι δημητριακά, κοκκινόγούλια, λίνον, καπνός, ὀπῶραι, ἄνη κλπ.

Τὸ ὑγρὸν κλίμα της εὐκολύνει τὴν καλλιέργειαν τῶν λαχανικῶν καὶ τῶν ἀνθέων καὶ αἱ πλούσιοι λειμῶνες της τρέφουν τὰς περιφήμους ὀλλανδικὰς ἀγελάδας, τῶν ὁποίων τὸ γάλα, ὁ τυρὸς καὶ τὸ βούτυρον εἶναι τὰ τελειότερα τοῦ κόσμου. Ἐξάγει μεγάλας ποσότητας τυροῦ, βουτύρου καὶ γάλακτος εἰς κυτία.

Οἱ Ὀλλανδοὶ εἶναι φημισμένοι ναυτικοὶ καὶ ἄριστοι ἀλιεῖς τῆς ρέγγας.

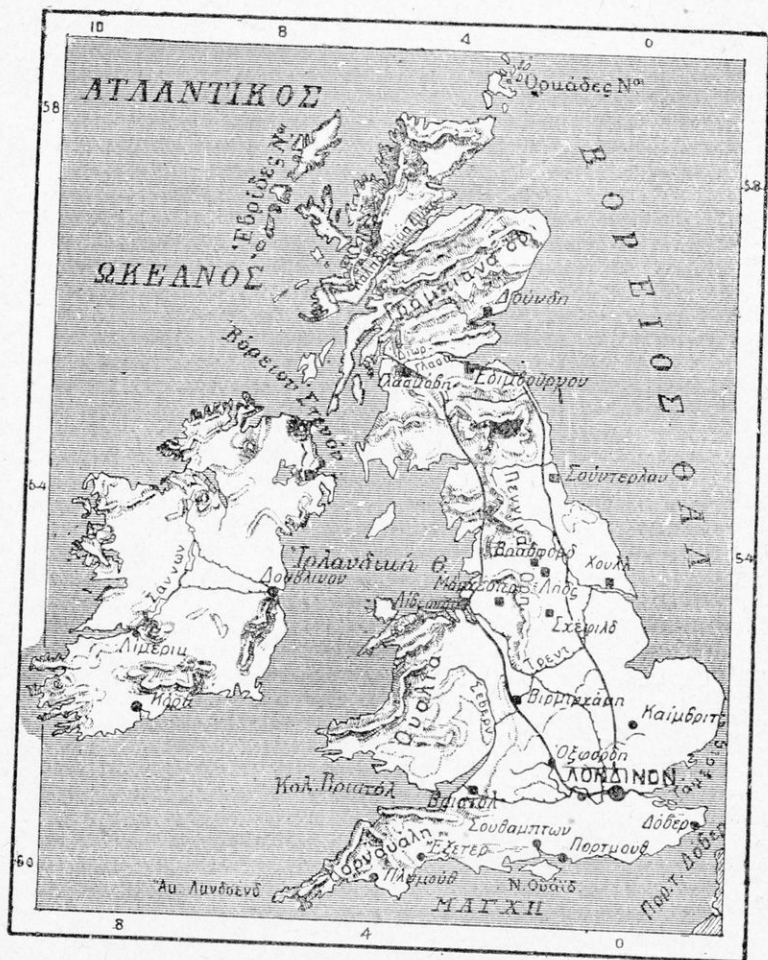
Ἡ Ὀλλανδία δὲν ἔχει οὔτε γαιάνθρακα οὔτε μέταλλα· ἔχει ὅμως ἐργοστάσια ζαχαροποιίας, οἰνοπνευματοποιίας, καπνοῦ, σοκολάτας, κίνας καὶ θεϊκῆς κινίνης, ἄδαμάντων κλπ. Εἰς τὸ ἐμπόριον (12 δισεκατομμύρια) ἔρχεται εἰς τὴν Εὐρώπην μετὰ τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Γαλίαν καὶ τὴν Γερμανίαν.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ. Ἡ Ὀλλανδία ἔχει 7 1)2 ἑκατομμύρια κατοίκους (220 στὸ τετρ. χιλίῳ.). Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Χάγη, σπουδαιότεραι πόλεις της εἶναι τὸ Ἀμστερδὰμ, τὸ Ρότερδαμ κλπ.

Τὸ ἀποικιακὸν κράτος τῆς Ὀλλανδίας ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν Ἰνδονησίαν (Σουμάτρα, Ἰάβα, Βόρνεον, Κελέβη), μέγα μέρος τῆς Ν. Γουίνεας (Ὠκεανία) καὶ ἀπὸ ἀποικίας εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Ἔχει ἕκτασιν 2.000.000 τετρ. χιλ. καὶ 50.000.000 πληθυσμόν, ἥτοι 6 φορές μεγαλύτερον ἀπὸ τὴν μητρόπολιν.

Οἱ Ὀλλανδοὶ εἶναι γερμανικὴ φυλὴ καὶ ὁμιλοῦν γερμανικά.

Ἐρωτήσεις. Δείξατε τὴν Ὀλλανδίαν εἰς τὸν χάρτην. Κάμετε ἕνα σιδηροδρομικὸν ταξίδιον μέσω Γαλλίας, μέσω Γερμανίας. Κάμετε τὸ μὲ πλοῖον. Διατί ἡ Ὀλλανδία καὶ τὸ Βέλγιον λέγονται καὶ Κάτω Χῶραι; Ποῖα προϊόντα τῆς Ὀλλανδίας φέρομεν εἰς τὴν Ἑλλάδα; Διὰ ποῖα ἄλλα προϊόντα, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχει ἄλλο κράτος εἰς τὴν Εὐρώπην, φημίζεται ἡ Ὀλλανδία;

ΑΙ ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΑΙ ΝΗΣΟΙ

ΑΙ ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΑΙ ΝΗΣΟΙ

Τὸ βρεττανικὸν ἀρχιπέλαγος (315.000 τετρ. χιλίωμ. κάτ. 48.000.000), ἀποτελεῖται: 1. Ἀπὸ τὴν μεγάλην Βρεττανίαν, τὴν ὁποίαν ἀποτελοῦν καὶ πολλὰ μικρότερα νησιά, Ἐβρίδες, Ὀρκάδες, Σετλανδικὰ κλπ. 2. Ἀπὸ τὴν Ἴρλανδίαν.

Τὰ σπουδαιότερα ὄρη εἶναι αἱ «ὑψηλαὶ χῶραι» τῆς Σκωτίας (Γκραιμπιαν) καὶ ἡ ὄροσειρὰ Πεννίν.

Ἡ σπουδαιότερα πεδιάς εἶναι τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου. Τὰ παράλια εἶναι βραχῶδη τὰ περισσότερα καὶ ἀποτελοῦνται ἀπὸ γρανίτην μὲ πολλοὺς κόλπους καὶ φῶρδ εἰς τὰ βόρεια καὶ εἰς τὰ νότια χαμηλὰ καὶ ἀμμώδη ἀπέναντι τῆς Ὀλλανδίας. Αἱ Βρεττανικαὶ νῆσοι ἔχουν 7.700 χιλ. ἄκτάς.

Τὸ κλίμα εἶναι θαλάσσιον γλυκὺ καὶ ὑγρὸν. Οἱ ποταμοὶ εἶναι πολλοὶ μὲ πολλὰ ὕδατα (Τάμεσις, Σέβερν, Μερσέ, Κλύδον, Τύνον, Τβίδ).

Ἡ Ἴρλανδία δὲν ἔχει πολλὰ ὄρυκτά, ὅπως ἡ μεγάλη Βρεττανία. Τὰ ὄρη τῆς εἶναι εἰς τὰ παράλια καὶ σχηματίζουν κύκλον γύρω εἰς μίαν πεδιάδα, πού εὐρίσκεται εἰς τὸ μέσον τῆς Ἴρλανδίας. Ἡ ὑγρασία τοῦ κλίματός τῆς εἶναι ὑπερβολικὴ.

Αἱ Βρεττανικαὶ νῆσοι κατέχουν τὴν πρώτην σειρὰν εἰς τὸν κόσμον ἀπὸ οἰκονομικὴν ἄποψιν.

Ἡ γεωργία. Σιτηρὰ εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Λονδίνου καὶ πατάται εἰς τὴν Ἴρλανδίαν, ἀλλὰ πολὺ σπουδαία εἶναι καὶ ἡ κτηνοτροφία (ἵπποι, βόες, πρόβατα, χοῖροι).

Ἡ χώρα εἶναι πρὸ πάντων βιομηχανικὴ, ἐξάγει 270 ἑκατομμύρια τόννους γαιάνθρακας, 16 ἑκατομμύρια τόννους μέταλλευμα διὰ σίδηρον, χαλκόν, μόλυβδον, κασσίτερον. Αἱ μεταλλουργικαὶ βιομηχανίαι εἶναι εἰς αὐτὴν πολὺ προωδευμέναι (10 ἑκατομμύρια τόννοι χυτοσίδηρον, 6 χάλυβα) καθὼς καὶ αἱ ὕφαντικαὶ βιομηχανίαι, βαμβακερά, λινὰ καὶ μάλλινα ὑφάσματα, νήματα. Τὰ σπουδαιότερα ἄλλα προϊόντα εἶναι: Πλοῖα, μηχαναί, χημικὰ εἶδη, ὕαλος, χάρτης, οἶνοπνευματώδη, σάπωνες, τεχνικὰ λιπάσματα, ἰχθύες, ζῦθος.

Εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον αἱ Βρεττανικαὶ νῆσοι εἶναι εἰς τὴν πρώτην σειρὰν εἰς τὸν κόσμον.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ. Τὸ ἡνωμένον βασιλεῖον τῆς μεγάλης Βρεττανίας καὶ τῆς Ἴρλανδίας ἔχει 48 ἑκατομμύρια κατοίκους (144 εἰς τὸ τετρ. χιλίωμ.). Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις

είναι: Λονδίνον (8 ἑκατομμύρια κατοίκους), Λίβερπουλ (800.000), Μάτζεστερ (714.000), Βίρμιγχαμ (870.000), Λείθ (445.000), Σέβιλδ (470.000), Μπριστόλ (360.000), Βράδφορντ, Χούλ, Νότιγχαμ, Νιουκάστελ, Πόρτσμουθ, Κάρδιφ κλπ. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν Ἐδιμβουργον, Γλασκόβη, εἰς τὴν Σκωτίαν Δουβλίον, καὶ Μπελφάστ εἰς τὴν Ἴρλανδίαν.

Ἡ Ἀγγλία ἔχει εἰς τὴν ἔξουσίαν τῆς ἀποικιακὸν κράτος μὲ 375 ἑκατομμύρια κατοίκους ἤτοι: Εὐρώπη: Γιβραλτάρ καὶ Μάλτα. Ἀσία: Κύπρος. Ἰνδία: νῆσος Κεϋλάνη, Στενὰ τῆς Μαλάκας. Μεσοποταμία, Παλαιστίνη (προστασία), Ἀραβία (σφαῖρα ἐπιρροῆς). Ἀφρική: Σουδάν. Αἴγυπτος (σφαῖρα ἐπιρροῆς). Ἀκρωτήριο, Ἀνατολικὴ Ἀφρική, Δυτικὴ Ἀφρική. Ἀμερική: Καναδάς, Νέα Φουλανδία. Δυτικαὶ Ἰνδία, Ὠκεανία, Αὐστραλία, Νέα Ζηλανδία, Νῆσοι Εἰρηνικοῦ.

Ἐρωτήσεις: Δεῖξατε τὴν Μεγάλην Βρετανίαν. Κάμετε ἓνα ταξίδιον ὡς τὸ Λονδίνον μέσω Σεμπλόν-Οριάν-Ἐσπρές, μέσω Ἀγίου Γοθάρδου μὲ τὸ πλοῖο ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ. Τί ἔχετε ἀκούσει διὰ τὸ Λονδίνον; Τί γνωρίζετε διὰ τὸ Λίβερπουλ, διὰ τὸ Μάντζεστερ, διὰ τὸ Κάρδιφ; Νὰ εἴπητε ὅσα πράγματα γνωρίζετε πού ἀγοράζομεν ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν. Ποῖος γνωρίζει νὰ εἴπη μερικά πράγματα πού τοὺς πωλοῦμεν. Τί γνωρίζετε ἢ τί ἔχετε ἀκούσει διὰ τοὺς Ἀγγλοὺς;

Η ΔΑΝΙΑ

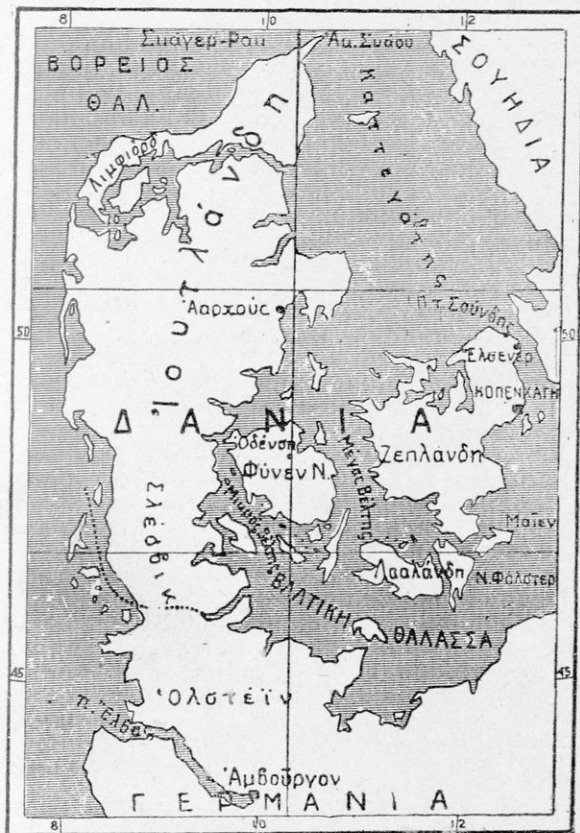
Τὸ βασίλειον τῆς Δανίας, ἓνα ἀπὸ τὰ μικρότερα εὐρωπαϊκὰ κράτη, ἔχει:

1. Τὴν χερσόνησον Ἰουτλάνδην, τὸ Σλέβιγγ καὶ ἓνα ἀρχιπέλαγος μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς Σουηδίας. Ἐκτασις Ἰουτλάνδης καὶ ἀρχιπελάγους, πού κλείει τὴν εἴσοδον τῆς Βαλτικῆς, 50.000 τετρ. χιλιόμε.

2. Τὰς κτήσεις (Ἰσλανδία ἑκτασις 105.000 τετρ. χιλ., κάτ. 70.000), τὸ ἀρχιπέλαγος τῶν Φερόων νήσων, βορείως τῆς Σκωτίας καὶ μερικὰς μικρὰς (Ἀντίλλαι).

Εἰς ὅλην τὴν Δανίαν δὲν βρίσκονται πουθενὰ ὄρη· οὔτε ὑψηλοὶ λόφοι, ἀκόμη καὶ τὸ μεγαλύτερον ὕψωμα δὲν εἶναι 165 μέτρα ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Ἐὰν ἀφαιρέσωμεν τὰς ἀμμώδεις ἐκτάσεις τῆς Ἰουτλάνδης, ἡ χώρα ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀγρούς, λειμῶνας, λίμνας καὶ δάση. Οἱ Δανοὶ εἶναι γεωργοὶ καὶ κτηνοτρόφοι καὶ διὰ τοῦτο κατοικοῦν εἰς χωρία. Εἰς ὅλον τὸ κράτος μία μόνον μεγάλη πόλις εἶ-

ναι, ἡ πρωτεύουσα. Οἱ Δανοὶ ἔχουν βουστάσια μὲ ἑκατὸν ἢ καὶ διακοσίας ἀγελάδας. Παρασκευάζουν ἄφθονον τυρὸν καὶ βούτυρον, τὰ ὅποια ἐξάγουν εἰς τὴν μεγάλην Βρεττανίαν καὶ

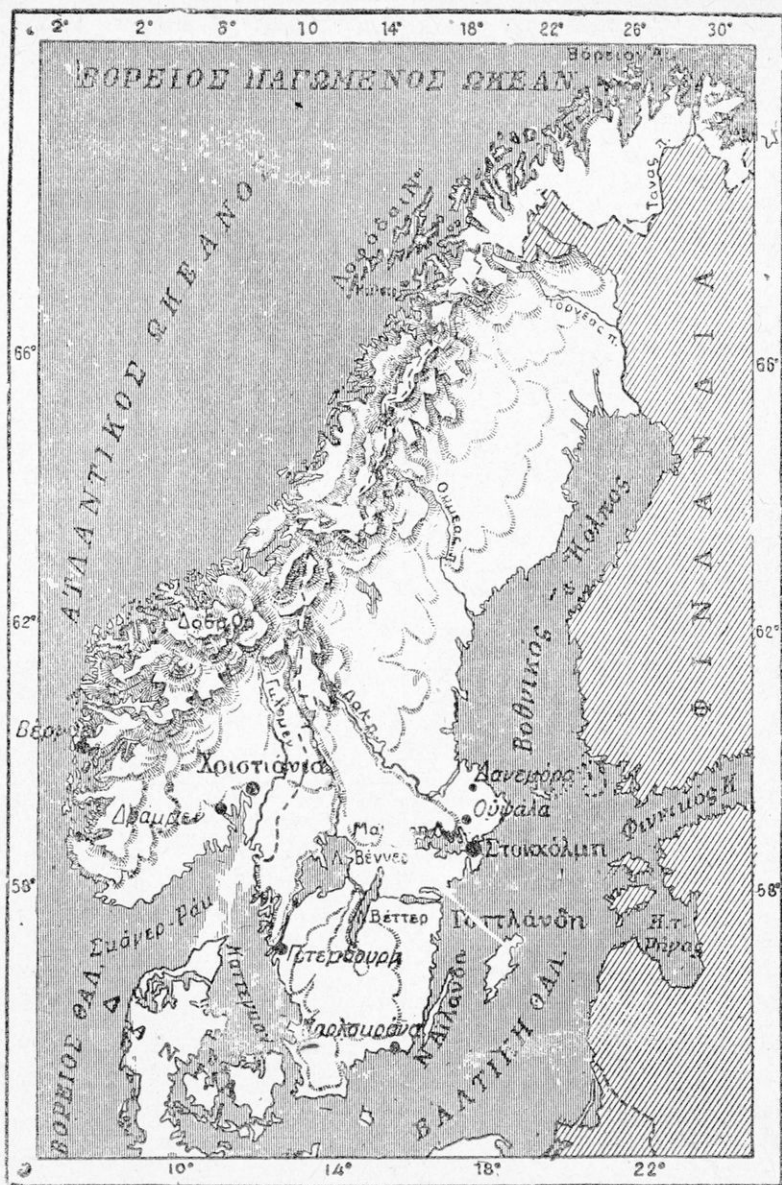

ΔΑΝΙΑ

εἰς ἄλλας χώρας. Εἰς κανέν ἄλλο κράτος δὲν εὑρίσκονται τόσον τέλεια γαλακτοπωλεῖα, ὅπως εἰς τὴν Δανίαν.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς φθάνει τὰ 3.800.000. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Κοπεγχάγη, κάτ. 600.000.

Ἐρωτήσεις. Δεῖξατε τὴν Δανίαν εἰς τὸν χάρτην. Κάμετε ἓνα ταξίδιον μὲ τὸν σιδηρόδρομον μὲσω Βερολίνου. Πῶς θὰ πάτε μὲ τὸ πλοῖον εἰς τὴν Κοπεγχάγην. Τί γνωρίζετε νὰ εἴπητε διὰ τὴν Δανίαν.

Η ΣΚΑΝΔΙΝΑΒΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Η ΣΚΑΝΔΙΝΑΒΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Γεωγραφία φυσική. Ἡ Σκανδιναβική χερσόνησος ἔχει ἑκτασίαν 770.000 τετρ. χιλ.

Αἱ Σκανδιναβικαὶ ἄλπεις ἐκτείνονται καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς δυτικῆς παραλίας τῆς χερσονήσου ἀπὸ βόρεια πρὸς τὰ νότια. Τὸ ἀνατολικὸν μέρος σχηματίζει μίαν πεδιάδα. Αἱ δυτικαὶ ἄκται κερικυκλώνονται ἀπὸ νήσους καὶ σχηματίζουν φιόρδ, δηλαδὴ κόλπους στενοῦς καὶ πολὺ μακροῦς, πού ὁμοιάζουν μὲ ποταμούς· αἱ ἀνατολικαὶ ἄκται εἶναι χαμηλαί.

Τὸ κλίμα τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τῶν Σκανδιναβικῶν ἄλπεων εἶναι θαλάσσιον. Τὸ κλίμα τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς εἶναι ἠπειρωτικόν. Οἱ σπουδαιότεροι ποταμοὶ εὐρίσκονται εἰς τὴν πεδιάδα.

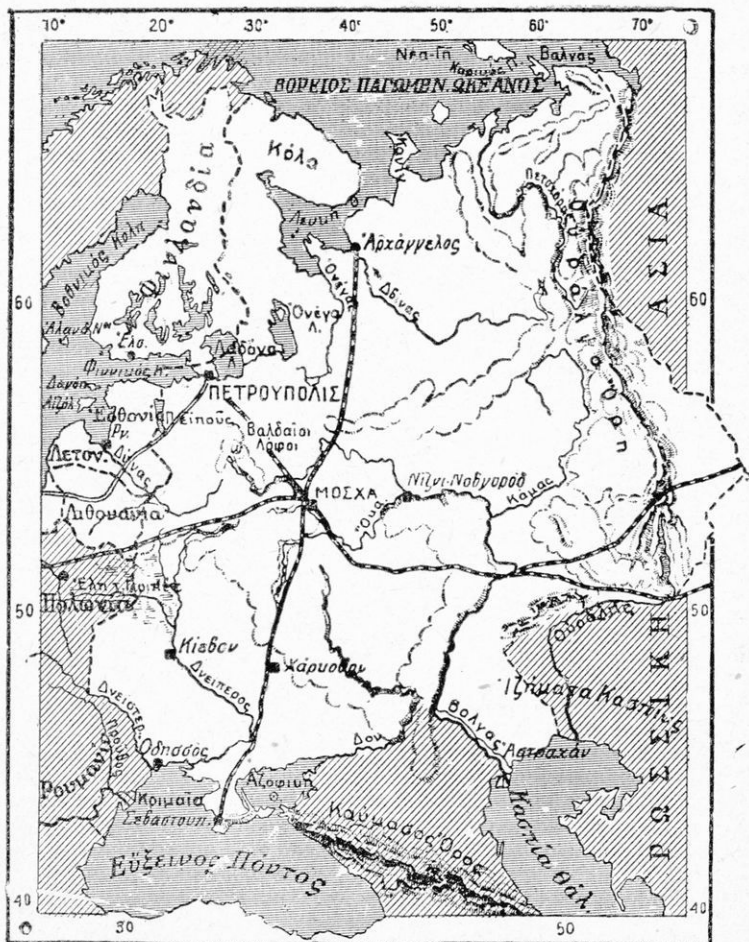
Πολιτικὴ γεωγραφία. Ὁ πληθυσμὸς, 8 ἑκατομμύρια κάτοικοι, εἶναι κατανεμημένος μεταξὺ δύο κρατῶν, τῆς Σουηδίας καὶ τῆς Νορβηγίας.

Ἡ Νορβηγία (322.000 τετρ. χιλίον., 2.800.000 ἑκατ.) εἶναι τὸ ὀρεινὸν μέρος τῆς χερσονήσου. Τὸ εἰσόδημά της εἶναι ἡ ὑλοτομία καὶ ἡ ἄλμεια. Τὸ ἐμπορικὸν ναυτικὸν της εἶναι τὸ τέταρτον τοῦ κόσμου, μετὰ τὸ ἐμπορικὸν ναυτικὸν τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γαλλίας καὶ τῶν Ἑνωμένων πολιτειῶν· αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι ἡ Χριστιανία, ἡ πρωτεύουσα, Μπέργεν, Τρόνδζεμ.

Προϊόντα: ἰχθύς διάφοροι, ρέγγαι, σαρδέλλαι, μουρουνέλαιον, ἄστακοί, βούτυρον, ξύλα, χάρτης, σίδηρος, ψευδάργυρος, χαλκός, ἀσήμι, διατηρημέναι τροφαί, πλοῖα.

Ἡ Σουηδία (448.000 τετρ. χιλίον., 6.000.000 κάτοικοι) κατέχει τὴν πεδιάδα τῆς χερσονήσου. Παράγει δημητριακά, εἶναι εἰς τὴν πρώτην σειρὰν εἰς τὴν παραγωγὴν ξυλείας, ἔχει μεταλλεύματα διὰ σίδηρον καὶ βιομηχανίαν καλὴν χάρτου, πυρείων, μεταλλικῶν εἰδῶν. Αἱ σημαντικώτεραι πόλεις εἶναι Στοκχόλμη, πρωτεύουσα, Γκότεμποργ, Μάλμε, Οὐψάλα.

Ἐρωτήσεις. Νὰ δείξετε εἰς τὸν χάρτην τὰ Σκανδιναβικὰ κράτη. Πόσα εἶναι; Κάμετε ἓνα ταξίδιον μὲ τὸ πλοῖον ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ εἰς τὸ Ὀσλῆ, εἰς τὴν Στοκχόλμη. Κάμετε ἓνα ταξίδιον μέσω Γερμανίας. Τί πράγματα πωλοῦν οἱ Σουηδοὶ εἰς ὅλον τὸν κόσμον; οἱ Νορβηγοί; Φέρομεν ἡμεῖς εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ αὐτά;

Η ΡΩΣΙΑ

Θέσις και έκτασις. Ἡ Ρωσία εἶναι τὸ μεγαλύτερον ἀπὸ τὰ Εὐρωπαϊκὰ κράτη, κατέχει ὅλον τὸ βορειοανατολικὸν μέρος τῆς Εὐρώπης (4.425.000 τετρ. χιλμ.).

Όρη. Τὰ ὄρη Οὐράλια καὶ Καύκασος εὕρισκονται εἰς αὐτήν. Οἱ ρωσικοὶ τόποι σχηματίζουν μίαν ὁμοίωμορφον πεδιάδα, ποῦ

τὸ ὑψηλότερον μέρος της εἶναι οἱ Βαλδαῖοι λόφοι, 320 μ. ἐπάνω ἀπὸ τὴν θάλασσαν.

Θάλασσαί καὶ παραλίες. Ἡ Ρωσία βρέχεται ἀπὸ τὸν Βόρειον Παγωμένον ὠκεανὸν καὶ δύο κλειστάς θαλάσσας, τὴν Βαλτικὴν καὶ τὴν Μαύρην θάλασσαν, τῆς ὁποίας μέρος εἶναι ἡ Ἀζοφικὴ θάλασσα. Οἱ σπουδαιότεροι λιμένες εἶναι, ὁ Ἀρχάγγελος εἰς τὴν Λευκὴν θάλασσαν, ἡ Πετρούπολις εἰς τὴν Βαλτικὴν, τὸ Ταϊγάνιον καὶ τὸ Ροστὸβιον εἰς τὴν Ἀζοφικὴν.

Κλίμα καὶ ποταμοί. Τὸ κλίμα εἰς τὰ βόρεια τῆς 65ο ἀνήκει εἰς τὴν παγωμένην ζώνην. Τὸ ὑπόλοιπον εἶναι πρὸ πάντων ἠπειρωτικόν, διαφέρει ἐν τούτοις ἀπὸ βόρεια πρὸς νότια εἰς τὴν θερμοκρασίαν καὶ ἀπὸ δυτικὰ πρὸς ἀνατολικά, διότι οἱ ἄνεμοι, ποὺ πνέουν ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν δὲ φέρουν ἕως ἐκεῖ ὑγρασίαν.

Οἱ ποταμοὶ εἶναι μεγάλοι, ρέουν ἀργά, ἔχουν πάντοτε πολλὰ νερά, εἶναι πλωτοὶ καὶ συνδέονται μεταξύ των με διώρυγας. Σπουδαιότεροι εἶναι ὁ Πετσχόρας, ὁ Δουΐνας ὁ Ὀνέγας, ποὺ χύνονται εἰς τὸν Β. παγωμένον ὠκεανόν, ὁ Δνεϊστερος, ὁ Δνεΐπερος, ὁ Δόν, ποὺ χύνονται εἰς τὴν Μαύρην θάλασσαν καὶ τὴν Ἀζοφικὴν, ὁ Βόλγας καὶ Ὁύράλης εἰς τὴν Κασπίαν.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ. Διακρίνονται ἀπὸ βόρεια πρὸς νότια τέσσαρες ζῶναι διὰ τὴν βλάστησιν· πρώτη ἡ τῶν τούνδρας, δευτέρα ἡ δασικὴ ζώνη, τρίτη ἡ γεωργικὴ ζώνη τῶν μαύρων ἀγρῶν καὶ τετάρτη ἡ ζώνη τῶν στεππῶν.

Καλλιεργοῦνται ἰδίως τὰ δημητριακά, τὰ γεώμηλα, τὸ λίνον, τὰ κοκκινολοῦλια. Ἡ κτηνοτροφία (πρόβατα, ἵπποι βόες).

Ὁ ὄρυκτός πλοῦτος εἶναι πολὺ σημαντικός, ἀλλ' ἀνεκμετάλλευτος ἀκόμη : γαιάνθρακες, σίδηρος, πετρέλαιον, χαλκός, πλατίνη, χρυσός κ.ἄ.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ. Ἡ Ρωσία ἔχει πληθυσμὸν 80 ἑκατομμύρια κατοίκους κυρίως ἀγροτικόν.

Εἰς τὰ 1918 οἱ Ρῶσοι ἐφόνευσαν τὸν αὐτοκράτορά των καὶ τὴν οἰκογένειάν του καὶ ἀνεκήρυξαν τὴν δημοκρατίαν σοβιέτ. Τὴν κυβέρνησιν τῆς χώρας ἀνέλαβαν τὰ σοβιέτ, δηλ. αἱ κοινότητες. Κάθε κοινότης κυβερνᾶται ἰδιαιτέρως ἀπὸ τὸ συμβούλιόν της, καὶ ὅλαι αἱ κοινότητες (σοβιέτ) ἐκλέγουν τὴν κυ-

βένησιν τῆς χώρας. Τὰ σοβιέτ διενεμήθησαν τὰς περιουσίας τῶν πλουσίων καὶ αἱ οἰκίαι ἔγιναν κτήματα τοῦ κράτους.

Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι: ἡ Μόσχα πρωτεύουσα, Πετρούπολις ἢ Λένινγραδ, Καζάν, Σαράτοφ, Νίζνι Νοβγορόδ, Κισνόβ, Ἀστραχάν, Ροστόβ, Βακού, Βατούμ καὶ ὁ Ἀρχάγγελος εἰς τὴν Λευκὴν θάλασσαν.

Εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ρωσίαν ἀνήκουν καὶ αἱ χῶραι τῆς Ἀσίας Σιβηρία, Τουρκεστάν, Χίβα καὶ Βουχάρα ποῦ ἀποτελοῦν τὴν Ἀσιατικὴν Ρωσίαν. Ἡ Σοβιετικὴ Ρωσία λοιπὸν ἐκτείνεται ἀπὸ τὴν Βαλτικὴν Θάλασσαν ἕως τὸν Πορθμὸν εἰς ἀπόστασιν 8.000 χιλιομέτρα καὶ ἀπὸ τὸν Β. Παγ. ὠκεανὸν εἰς τὸ κέντρον τῆς Ἀσίας καὶ τοῦ νοτίου μέρους τῆς Εὐρώπης.

Ἀπὸ τὴν παλαιάν Ρωσικὴν αὐτοκρατορίαν αἱ ἐπαρχίαι τῆς Βαλτικῆς ἀπεσχίσθησαν καὶ ἀπετέλεσαν τὰς δημοκρατίας Ἑσθονίας, Λεττονίας καὶ Λιθουανίας, καὶ ἓνα μέγα μέρος ΝΔ. ἀπετέλεσε τὴν Σοβιετικὴν δημοκρατίαν τῆς Οὐκρανίας.

ΟΥΚΡΑΝΙΑ

(δημοκρατία σοβιετικὴ)

Τὸ σπουδαιότερον ἀπὸ τὰ κράτη ποῦ ἐσχηματίσθησαν ἀπὸ τὴν διάλυσιν τῆς Ρωσικῆς αὐτοκρατορίας εἶναι ἡ Οὐκρανία.

Ἡ Οὐκρανία (ἔκτασις 480.000 τετρ. χλμ.) κατέχει τὸ πλουσιώτερον μέρος τῆς ἄλλοτε ρωσικῆς αὐτοκρατορίας, δηλαδή τὴν ζώνην ἐκείνην τῆς ἀπεράντου ρωσικῆς πεδιάδος ποῦ εἶναι ἡ εὐφορωτέρα καὶ ἐξάγει πολλὰ προϊόντα, καὶ πρὸ πάντων τὰ περισσότερα σιτηρά. Ἐξάγει ἀκόμη ξυλείαν εἰς μεγάλα ποσότητος, ζῶα (πρόβατα, βόας, ἵππους), μαλλιά, δέρματα, βούτυρον, καπνά, λίνον, λινὰ ὑφάσματα καὶ γαϊάνθρακας.

Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι ἠπειρωτικὸν μὲ δυνατόν μακρόχρονον χειμῶνα καὶ σύντομον πολὺ θερμὸν θέρος. Ἡ Οὐκρανία ἔχει πληθυσμὸν 30.000.000 κατ. (60 εἰς τὸ τετρ. χιλ.).

Τὸ Κίεβον εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῆς Οὐκρανίας. Ἡ πόλις αὐτὴ ἦτο ἡ θρησκευτικὴ πόλις τῶν Ρώσων καὶ δι' αὐτὸ τὴν ὀνόμαζαν «Ἱερουσαλὴμ τοῦ Βορρά». Τὸ Κίεβον ἀπὸ μακρὰν δίδει τὴν ἐντύπωσιν τῆς Μόσχας. Ἄλλαι πόλεις τῆς Οὐκρανίας εἶναι τὸ Χαρκὸβ (260.000 κ.), τὸ Αἰκατερινόσλαβ (220.000), Νικολάϊεφ (100.000 κ.).

Οί σπουδαιότεροι λιμένες τῆς Οὐκρανίας εἶναι ἡ Ὀδησός, ὠραία καὶ μεγάλη πόλις εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον (630.000 κ.) ὁ σπουδαιότερος λιμὴν ἐξαγωγῆς σιτηρῶν, μαλίων κλπ. καὶ ἡ Σεβαστούπολις (60.000 κ.), εἰς τὴν χερσόνησον Κριμαίαν.

Εἰς τοὺς δύο αὐτοὺς λιμένας κατοικοῦσαν καὶ πολλοὶ Ἕλληες, πού ἔφυγαν μετὰ τὴν ἐπικράτησιν τῶν μπολσεβίκων.

ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΒΑΛΤΙΚΗΣ

ΦΙΛΑΝΔΙΑ. Ἡ Φιλανδία ἔχει ἕκτασιν 390.000 τετρ. χιλ. Ὁ πληθυσμὸς τῆς εἶναι 3.500.000 Φίννοι μογγολικῆς καταγωγῆς. Μέχρι τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολέμου ἦτο μέρος τῆς ρωσικῆς αὐτοκρατορίας. Τώρα μαζί με τὴν Λαπωνίαν εἶναι δημοκρατία με πρωτεύουσαν τὸ Ἑλσιγφορς, (185.000 κατ.). Ἐξάγει ξυλείαν, χάρτην, ὑφάσματα, γάλα, βούτυρον, γουναρικά.

ΕΣΘΟΝΙΑ. Νοτίως τῆς Φιλανδίας καὶ χωρίζεται ἀπὸ αὐτὴν με τὸν Φιννικὸν κόλπον· εἶναι ἡ μικρὰ δημοκρατία τῆς Ἑσθονίας με ἕκτασιν 47.000 τετρ. χιλμ. καὶ 1.000.000 κατοίκους. Πρωτεύουσα Ρεβάλ 140.000 κ.

Κλίμα ψυχρότατον. Προϊόντα: σιτηρά, λίνον, πατάται, χάρτης.

ΛΕΤΤΟΝΙΑ. Νοτίως τῆς Ἑσθονίας εἰς τὰ παράλια τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης ἀπλοῦται ἡ Λεττονία. Ἐχει ἕκτασιν καὶ πληθυσμὸν κατὰ τὸ ἥμισυ καὶ πλέον ἀπὸ τὴν Ἑσθονίαν (ἕκτασιν 65.000 τετρ. χιλ. κάτοικοι 1.900.000.

Πόλεις σπουδαῖαι εἶναι Ρίγα 330.000 κ. καὶ Λιμπάου 60.000.

Κλίμα τῶν βορείων εὐρωπαϊκῶν χωρῶν.

Προϊόντα ξυλεία, δημητριακά, ζῶα, βούτυρον, πατάται.

ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ. Νοτίως τῆς Λεττονίας εἶναι ἡ Λιθουανία. Εἶναι ὀλίγον μικροτέρα ἀπὸ τὴν Λεττονίαν εἰς τὴν ἕκτασιν (55.000 τετρ. χιλ.) ἀλλὰ πυκνότερον κατοικημένη, 2.200.000 κ., διότι τὸ κλίμα τῆς εἶναι κάπως ἡπιώτερον. Πρωτεύουσαν ἔχει τὴν Βίλνα καὶ ἐξάγει πρὸ πάντων δημητριακά καὶ πατάται.

Ἐρωτήσεις. Νὰ δείξετε εἰς τὸν χάρτην τὴν Ρωσίαν καὶ τὰ μικρὰ κράτη τῆς Βαλτικῆς. Νὰ κάμετε ἓνα ταξίδιον με τὸ πλοῖον ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ εἰς τὴν Ὀδησοῦν καὶ μέσα εἰς τοὺς ποταμοὺς νὰ βγῆτε εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν. Νὰ μεταβῆτε με τὸ πλοῖον ἀπὸ τὴν Κασπίαν θάλασσαν μέσω τοῦ ποταμοῦ Βόλγα εἰς τὸ Λένινγκραδ (Πετρούπολις) καὶ εἰς τὸν Ἀρχάγγελον. Νὰ μεταβῆτε με τὸν σιδηρόδρομον εἰς τὴν Μόσχαν ἀπὸ τὴν Ὀδησοῦν. Πῶς θὰ μεταβῆτε ἀπὸ τὴν Μόσχαν εἰς τὴν Περσίαν, εἰς τὴν Κίνα κ.λ.; Τί ἀγοράζομεν ἀπὸ τὴν Ρωσίαν;

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΓΗΣ

1. Αἱ ἀνθρώπινοι φυλαί. Ὑπολογίζουν 1700 ἑκατομμύρια ὄλους τοὺς κατοίκους τῆς γῆς. Εἶναι διασκορπισμένοι εἰς ὄλα τὰ μέρη, μόνον αἱ πολικαὶ χῶραι καὶ μερικαὶ μικραὶ νῆσοι εἶναι ἀκατοίκητοι.

Ἐν τούτοις οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶναι κατανεμημένοι ἐξ ἴσου εἰς ὄλας τὰς ἠπείρους. Μερικαὶ χῶραι ἔχουν περισσοτέρους κατοίκους ἀπὸ ἄλλας, ποὺ ἔχουν τὴν ἰδίαν ἑκτασιν. Ἄν ταξιδεύσωμε μὲ ἀεροπλάνον, θὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι εἰς τὰ εὐφορα μέρη τὰ χωρία εἶναι τὸ ἕνα πλησίον τοῦ ἄλλου καὶ ἀντιθέτως εἰς τὰ ἄγονα· ἐκεῖ κατοικοῦν πολλοὶ καὶ ἐκεῖ ἤμπόρεσαν καλύτερον νὰ ἀναπτύξουν τὴν γεωργίαν, τὴν βιομηχανίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὸν πολιτισμόν.

Οἱ ἄνθρωποι διαφέρουν μεταξύ των εἰς τὸ χρῶμα τοῦ δέρματος, τὸ μέγεθος τοῦ κρανίου, τὸ σχῆμα τῆς μύτης, τὸ εἶδος τῶν μαλλιῶν, τῆς κεφαλῆς, τὸ ἀνάστημα κλπ. Ἀπὸ τὰς διαφορὰς αὐτὰς ἐχώρισαν τοὺς ἀνθρώπους εἰς φυλάς. Τρεῖς εἶναι αἱ σπουδαιότεραι ἀπὸ αὐτὰς, ἡ λευκὴ φυλή, ἡ κίτρινη φυλή καὶ ἡ μαύρη φυλή ἢ αἰθιοπική.

Λευκὴ φυλή. Οἱ ἄνθρωποι τῆς λευκῆς φυλῆς ἔχουν ἀνοιχτὸν χρῶμα, εὐρὺ μέτωπον καὶ κόμην ὡς μεταξίνην μὲ μακρὰς τρίχας.

Κατοικοῦν ἰδίως τὰς εὐκράτους ζώνας. Ἡ καθ' αὐτὸ πατρίς των εἶναι τὰ νοτιοδυτικὰ μέρη τῆς Ἀσίας, ἡ Εὐρώπη καὶ ἡ βόρειος Ἀφρική. Ἐκαμαν ὁμως ἀποικίας καὶ κράτη πολλὰ καὶ εἰς τὰ ἄλλα μέρη τοῦ κόσμου, ὅπως εἰς τὴν Ἀμερικὴν, Αὐστραλίαν καὶ ἄλλου.

Ἡ κίτρινη φυλή περιλαμβάνει τὴν μογγολικὴν φυλήν, τὴν μαλαϊκὴν φυλήν καὶ τὴν φυλὴν τῶν ἰθαγενῶν (ἐρυθρόδερμοι) τῆς Ἀμερικῆς.

Ἡ μογγολικὴ φυλὴ κατοικεῖ πρὸ πάντων εἰς τὴν Ἀσίαν, ἔχει τὸ δέρμα κίτρινωπὸν, πρόσωπον εὐρὺ, τὰς παρειὰς ἐξωγκωμένας, τοὺς ὀφθαλμοὺς μικροὺς καὶ λοξοὺς, τὴν μύτην χαμηλήν, τὰ μαλλιά μαῦρα μὲ τρίχας χονδρὰς καὶ σκληρὰς. Οἱ Μαλαῖοι διακρίνονται ἀπὸ τὸ καστανὸν ἢ ἐλαϊόχρουν χρῶμα των. Οἱ ἐρυθρόδερμοι Ἰνδοί, δηλαδή οἱ ἰθαγενεῖς τῆς Ἀμερικῆς διακρίνονται ἀπὸ τὸ χρῶμα των, ποὺ εἶναι κίτρινον, ἀπὸ τὴν

μεγάλην γυριστήν μύτην καὶ τὸ ὑψηλὸν ἀνάστημα. Πολλοὶ τοὺς θεωροῦν ὡς ἰδιαιτέραν φυλὴν, ὅπως καὶ τοὺς Μαλαίους.

Ἡ Μαύρη φυλή. Περιλαμβάνει ἰδίως τοὺς μαύρους τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Αὐστραλίας. Οἱ μαῦροι διακρίνονται ἀπὸ τὸ χρῶμα των, ποὺ εἶναι μεταξύ τοῦ μαύρου καὶ τοῦ μελαχροينوῦ, τὸ στενὸν μέτωπον, ποὺ κλίνει πίσω, τὴν πλατεῖαν μύτην, τὰ παχέα χεῖλη καὶ τὰ πολὺ κατσαρὰ μαλλιά.

Εἰς τὸν πολιτισμὸν ἡ λευκὴ φυλὴ εὐρίσκεται γενικῶς εἰς τὴν πρώτην θέσιν, αἱ κίτρινα φυλαὶ ἔρχονται κατόπιν. Αἱ μαῦρα φυλαὶ ἔμειναν κατώτεροι.

2. Θρησκείαι. Οἱ ἄνθρωποι δὲν διαφέρουν μόνον εἰς τὴν φυλὴν, ἀλλ' ἀκόμη καὶ εἰς τὴν γλώσσαν, τὴν θρησκείαν, τὴν κυβέρνησιν καὶ τὴν κοινωνικὴν κατάστασιν. Ὅμιλοῦν οἱ ἄνθρωποι 800 γλώσσας καὶ πλέον.

Εἰδωλόλατρεία. Πολλοὶ λαοί, ποὺ ἔμειναν εἰς ἀγρίαν κατάστασιν λατρεύουν τὸν ἥλιον, τὴν σελήνην, διάφορα ζῶα, δένδρα καὶ εἰδωλα. Δι' αὐτοὺς ὁ κόσμος κατοικεῖται ἀπὸ πνεύματα, ἄλλα κακὰ καὶ ἄλλα καλὰ. Τοιοῦτοι εἰδωλολάτραι εἶναι οἱ ἰθαγενεῖς τῆς Ὑκεανίας, οἱ μαῦροι τῆς Ἀφρικῆς καὶ οἱ ἐρυθρόδερμοι τῆς Ἀμερικῆς.

Βράχμανισμός. Οἱ Ἴνδοι (κάτοικοι τῶν Ἰνδιῶν τῆς Ἀσίας) ἔχουν πολὺ παλαιὰν θρησκείαν, τὸν βραχμανισμόν. Ὡς μεγαλύτερον θεὸν λατρεύουν τὸ Βράχμαν. Ἡ θρησκεία των κανονίζει εἰς αὐτοὺς τὸ χωρισμὸν τοῦ πληθυσμοῦ εἰς κοινωνικὰς τάξεις ἢ φυλάς, ποὺ πρέπει νὰ εἶναι χωρισμένοι μεταξὺ των.

Ὁ Βουδδισμός ἢ θρησκεία τοῦ Βούδδα ἐγεννήθη καὶ αὐτὴ εἰς τὰς Ἰνδίας, ἀλλ' οἱ ὄψασοί του ἐξεδιώχθησαν ἀπὸ ἐκεῖ. Κατήργησε τὸν χωρισμὸν εἰς χωριστὰς κοινωνικὰς τάξεις ἢ φυλάς καὶ διδάσκει τὴν ἡσυχίαν, τὴν εἰρήνην καὶ τὴν φιλοanthρωπίαν. Ἐπικρατεῖ εἰς τὴν ἀνατολικὴν Ἀσίαν, εἰς πολλὰ μέρη μετεμορφώθη εἰς καθαρὰν εἰδωλολατρείαν.

Ὁ Χριστιανισμός εἶναι ἡ θρησκεία τῶν εὐρωπαϊκῶν λαῶν. Εἶναι εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ εἰς ὅλας τὰς Ἠπείρους, ὅπου εὐρίσκονται εὐρωπαϊκαὶ ἀποικίαι. Οἱ ἱεραπόστολοι κάμνουν πολλοὺς λαοὺς χριστιανούς, ποὺ εἶναι εἰδωλολάτραι. Οἱ χριστιανοὶ χωρίζονται εἰς ὀρθοδόξους, εἰς καθολικοὺς καὶ εἰς διαμαρτυρομένους.

Ὁ Μωαμεθανισμὸς εἶναι ἡ θρησκεία τοῦ Μωάμεθ. Διδάσκει ὅτι ἓνας εἶναι ὁ θεὸς καὶ ὁ Μωάμεθ προφήτης του. Εἰς πολλὰ εἶναι ἀντίθετος μὲ τὸν χριστιανισμόν. Οἱ Μωαμεθανοὶ κατοικοῦν τὸ ΝΔ. μέρος τῆς Ἀσίας καὶ τὰ Β. τῆς Ἀφρικῆς.

Αἱ δύο θρησκείαι, πού ἔχουν τοὺς περισσοτέρους ὁπαδούς, εἶναι ὁ Χριστιανισμὸς καὶ ὁ Βουδδισμὸς.

3. Κυβέρνησις. Ἡ ἱστορία μᾶς διδάσκει, ὅτι τὰ πολιτισμένα κράτη δὲν διωργανώθησαν διὰ μιᾶς, ὅπως εἶναι σήμερον.

Οἱ ἄνθρωποι κατ' ἀρχὰς ἐζοῦσαν ἀθλίως, καθεὶς χωριστὰ εἰς μικρὰς ομάδας, πού ἐγίνοντο ἢ ἐσκορπίζοντο κατὰ τὰς περιστάσεις. Ἐγύριζαν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ χωρὶς φορέματα καὶ χωρὶς ὄπλα, διὰ νὰ εὔρουν τροφήν, καὶ εἶχαν ὡς κατοικίαν σπήλαια ἢ καλύβας ἀπὸ κλάδους. Πολλοὶ ἄγριοι ζοῦν ἀκόμη μὲ τοιοῦτον τρόπον.

Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὅμως οἱ ἄνθρωποι ἐνόησαν τὴν ἀνάγκην νὰ ζοῦν πολλοὶ μαζί. Τοιουτοτρόπως ἐδημιουργήθη ἡ οἰκογένεια. Πολλὰ οἰκογένεια ἀπώλεσαν τὴν φυλὴν, πού εἶχε ἓνα ἀρχηγόν.

Αἱ φυλαὶ ἐπολεμοῦσαν μεταξύ των· ἀπὸ τοὺς ἀδιακόπους αὐτοὺς πολέμους ἡ χώρα των κατεστρέφετο καὶ ἡ βαρβαρότης των ἐβασίλευεν. Τοῦτο γίνεται ἀκόμη καὶ σήμερον εἰς μερικὰς χώρας τῆς Ἀφρικῆς.

Ἐπέρασαν πολλοὶ αἰῶνες, ἕως ὅτου οἱ κάτοικοι τῆς ἰδίας χώρας νὰ ἐνοήσουν, ὅτι τὸ συμφέρον των ἦτο νὰ ζοῦν μεταξύ των μὲ ἡσυχίαν καὶ ἀγάπην καὶ νὰ ἐνωθοῦν, διὰ νὰ ἔμποροῦν νὰ ἐργάζωνται μὲ ἡσυχίαν. Οὕτω ἐσχηματίσθησαν μεγαλύτεροι λαοί, ἔθνη καὶ κράτη.

Διὰ νὰ διατηρηθῇ ἓνα κράτος, πρέπει νὰ εἶναι καλῶς ὀργανωμένον καὶ νὰ ἔχη νόμους. Τὴν ὀργάνωσιν αὐτὴν διευθύνει ἡ ἐξουσία, δηλ. κυβέρνησις, πού ἐφαρμόζει τοὺς νόμους.

Μοναρχία. Ὑπάρχουν πολλῶν εἰδῶν κυβερνήσεις. Εἰς τὴν μοναρχίαν, τὴν ἐξουσίαν ἔχει ἓνας πού λέγεται αὐτοκράτωρ, βασιλεὺς, σουλτᾶνος, ἡγεμῶν κλπ. Συνήθως τὸ ἀξίωμα του εἶναι κληρονομικὸν εἰς τὴν οἰκογένειάν του, δηλαδή ἀπὸ τὸν πατέρα τὸ ἀναλαμβάνει ὁ υἱός.

Ἡ μοναρχία λέγεται ἀπόλυτος, ὅταν ἡ ἐξουσία τοῦ ἡγεμόνος εἶναι ἀπεριόριστος καὶ ἀνεξέλεγκτος, ὅπως πρὸ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολέμου ἦτο εἰς τὴν Ρωσσίαν καὶ τὴν Τουρκίαν. Εἶναι συνταγματική, ὅταν ἡ ἐξουσία αὐτὴ ὀρίζεται ἀπὸ κανονι-

σμόν, πού λέγεται Σύνταγμα καί εἶναι εἰς τόν ἔλεγχον Βουλῆς τῆς ὁποίας τὰ μέλη ἐκλέγονται ἄπο τὸ λαόν.

Δ η μ ο κ ρ α τ ί α. Εἰς τὴν δημοκρατίαν δὲν ὑπάρχει κληρονομικὸς μονάρχης, ἀλλὰ μόνον ἄρχοντες, πού ἐκλέγονται ὠρισμένα ἔτη Ἡ ἀνωτάτη ἐξουσία ἀνήκει εἰς τοὺς πολίτας, πού φανερώνουν τὸ φρόνημά των με τὴν ψῆφον των.

Ὁ μ ο σ π ο ν δ ί α. Εἶναι ἔνωσις κρατῶν, πού ἐνῶ διατηροῦν ἕκαστον τὴν κυβέρνησίν του, ἀναγνωρίζουν μίσην κεντρικὴν ἢ συμπολιτειακὴν ἀρχήν· ἡ ἀρχὴ αὐτὴ διευθύνει τὰς ὑποθέσεις, πού ἐνδιαφέρουν τὴν ὁμοσπονδίαν. Ἡ Ἑλβετία εἶναι διωργανωμένη εἰς δημοκρατικὴν ὁμοσπονδίαν.

4. Συγκοινωνία. Ἀπὸ τότε πού ἐσχημάτισαν κοινωνίας καὶ ἴδρυσαν πόλεις, εὐρέθησαν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἔρχωνται εἰς σχέσεις μεταξύ των. Ὁ σπουδαιότερος λόγος δι' αὐτὸ εἶναι ἡ ἀνταλλαγὴ τῶν προϊόντων τῶν διαφόρων χωρῶν, διότι δὲν ἐξάγει κάθε χώρα ὅλα ὅσα ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν συντήρησιν τῶν ἀνθρώπων. Ἄλλη χώρα ἐξάγει π.χ. σιτηρὰ πολλά, ἄλλη ὀλίγον ἢ καθόλου ἔλαιον ἢ οἶνον. Εἰς τὰς παραλίους χώρας οἱ ἰχθυὲς εἶναι ἄφθονοι, ἐνῶ ἀντιθέτως εἰς πολλὰς μεσογειοὺς δὲν ὑπάρχουν καθόλου. Εἰς τὴν Ἑλλάδα γίνονται σταφίδες, οἶνοι, ἔλαια, καπνὰ· εἰς τὴν Ρωσίαν σιτηρὰ, εἰς τὴν Ἀραβίαν καφέ, εἰς τὰς Ἰνδίας ὄρυζα κλπ. κλπ. Κάθε χώρα στέλλει ὅ,τι πλεονάζει ἀπὸ τὰ προϊόντα της εἰς ἄλλας, πού δὲν ἔχουν ὅμοια. Τοῦτο γίνεται με τὸ παγκόσμιον ἐμπόριον.

Τὰ προϊόντα τὰ μεταφέρουν ἢ διὰ ξηρᾶς ἢ διὰ θαλάσσης. Τὰ μεταφορικὰ μέσα, πού μεταχειριζόμεθα εἰς τὴν ξηρὰν, εἶναι οἱ σιδηρόδρομοι, τὰ φορτηγὰ ἀμάξια, τὰ αὐτοκίνητα καὶ τὰ φορτηγὰ ζῶα (ἵπποι, κάμηλοι, ἐλέφαντες κλπ.). Εἰς τὴν θάλασσαν τὰ προϊόντα μεταφέρονται με πλοῖα ἰστιοφόρα ἢ ἀτμόπλοια.

Οἱ μεγάλοι δρόμοι τῶν παγκοσμίων εἰς τὴν ξηρὰν συγκοινωνιῶν ἔχουν χαραχθῆ ἀπὸ τὴν φύσιν, εἶναι αἱ πεδιάδες, αἱ κοιλάδες, αἱ ἄκραι τῶν ὀρέων, διότι διερχόμεθα εὐκολὰ ἀπὸ αὐτά. Τοὺς δρόμους αὐτοὺς τοὺς φυσικοὺς, πού χρησιμοποιοῦν εἰς τὰς ἐμπορικὰς σχέσεις των οἱ ἄνθρωποι, ἠκλούθησαν καὶ οἱ λαοὶ εἰς τὰς μεταναστεύσεις των καὶ οἱ στρατοὶ εἰς τὰς πορείας των.

Ἀπὸ τὰς θαλασσίας ὁδοὺς ἢ σπουδαιότερα εἶναι ἡ

Μεσόγειος θάλασσα, πού με αὐτὴν συγκοινωνοῦν αἱ τρεῖς ἤπειροι τοῦ παλαιοῦ κόσμου.

Αἱ μεγάλοι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας εἶναι αἱ κατωτέρω ;

Ἐκ τῶν ΝΔ. πρὸς τὰ ΒΑ. τῆς Εὐρώπης: Λισσαβὼν (Πορτογαλλία)—Μαδρίτη—Παρίσιοι—Βερολῖνον—Βαρσοβία—Μόσχα—Πεκίνον (ὑπερσιβηρικὸς).

Ἐκ τῶν ΒΔ πρὸς τὰ ΝΑ τῆς Εὐρώπης: Λονδῖνον—Παρίσιοι—Γενεύη—Μιλᾶνον—Βελιγράδιον—Κωνσταντινούπολις καὶ ἀπὸ τὴν Μ. Ἀσίαν καὶ Μεσοποταμίαν εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον. Ἡ ἀμαξοστοιχία Παρίσιοι—Κ)πολις ἀπὸ τὸ Βελιγράδιον διακλαδίζεται πρὸς Ν. Βελιγράδιον—Θεσσαλονίκη—Ἀθήνας καὶ φέρει τὸ ὄνομα Ἀ κ ρ ο π ὀ λ ἔ ξ π ρ ἔ ς, ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηναίων. Με αὐτὴν ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες συγκοινωνοῦμεν μετὰ τὴν Εὐρώπην.

Ἐκ τῶν Β πρὸς Ν: 1) Λονδῖνον—Παρίσιοι—Μασσαλία, 2) Βερολῖνον—Μόναχον—Νεάπολις 3) Πετρούπολις—Μόσχα—Ροστόβ—Βακοῦ (Κασπία) καὶ μετὰ τὸν ὑπερκάσπιον διευθύνεται ἀπὸ τὸ Τουρκεστάν πρὸς τὴν Κίναν καὶ ἀπὸ τὸ Ἀφγανιστάν εἰς τὰς Ἰνδίας.

Αἱ σπουδαιότεραι ἀπὸ τὰς μεγάλας θαλασσίους γραμμάς τῆς συγκοινωνίας εἶναι αἱ ἑξῆς:

1. Λονδῖνου—(Ἀμβουῦργον, Ἀμβέρσα, Βορδῶ)—Νέας Ὑόρκης, 7 ἡμέραι.

2. Λονδῖνου—Βουένος Ἀἶρες (νότ. Ἀμερικὴ) 22 ἡμέραι.

3. Λονδῖνου—Ἀκρωτηρίου (Ν. Ἀφρική) 25 ἡμέραι.

4. Λονδῖνου—Πόρτ-Σάϊτ—Ἀδεν—Κολόμπον (Κεϋλάνης)—Σιγκαπούρη—Χόγγ Κόγγ—Σαγγάη (Κίνα)—Ἰοκοχάμα (Ἰαπωνία)—Ἀγ. Φραγγίσκου (Ἡνωμ. Πολ. Ἀμερικῆς) ἡμέραι 60.

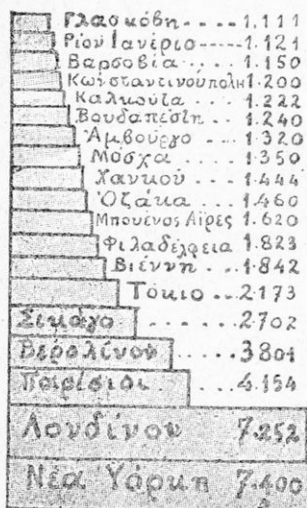
Τὰς μεταφορὰς εἰς πολλὰς μεσογείους χώρας διευκολύνουν καὶ οἱ μεγάλοι ποταμοί.

Τ Ε Λ Ο Σ

ΜΕΡΟΣ Β΄.

ΑΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑΙ ΠΟΛΕΙΣ

(Οί ἀριθμοί δεικνύουν τὸν πληθυσμὸν ἐκάστης πόλεως)

Σχηματική παράσταση των 19 μεγαλύτερων πόλεων του κόσμου.

(Οί ἀριθμοί δεικνύουν τὸν πληθυσμὸν ἐκάστης πόλεως εἰς χιλιάδας)

ΑΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑΙ ΠΟΛΕΙΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

(κατ' ἀλφαβητικὴν σειρὰν)

Ἀβάνα, Κούβα.	361
Άγκρα, Νοτιοσλαβία.	100
Άγ. Λουδοβίκος, Ἡν. Πολιτ.	769
Άγ. Στέφανος, Γαλλία.	150
Άγ. Παῦλος, Βραζιλία.	44
Άγ. Φραγκίσκος, Ἡν. Πολ.	4.715
Ἄδισ Ἀμπέμπα, Ἀθιοπία.	100
Ἀδελαΐδα, Αὐστραλία.	225

Ἀδριανούπολις, Τουρκία.	120
* Ἀθήνα, Ἑλλάς.	493
Αἰκατερινόσλαβ, Οὐκρανία.	221
Ἀκρωτήριον, Ἀφρική.	162
Ἀλγέριον, Ἀλγερία.	172
Ἀλεξάνδρεια, Αἴγυπτος.	445
Ἀλλαχαπάντ, Βρεττ. Ἰνδία.	172
Ἀλτόνα, Γερμανία.	170
Ἀμβέρσα, Βέλγιον.	439
Ἀμβουεργον, Γερμανία.	1.000
Ἀυπεκοῦτα, Νιγηρία.	150
Ἀμστελντάμ, Ὀλλανδία.	644
Ἀνοβερν, Γερμανία.	311
Ἀουκλάνδη, Ν. Ζηλανδία.	134
Ἀσουσιόν, Παραγουάη.	120
Ἀστραχάν, Ρωσία.	164
Ἀτλάντα, Η. Πολιτεία.	196
Ἀχμεταβάντ, Βρεττ. Ἰνδία.	217
Βαγδάτη, Μεσοποταμία.	125
Βακοῦ, Ἀζερμπαϊτζάν.	237
Βαλεντία, Ἰσπανία.	246
Βαλπαραΐζο, Χιλή.	207
Βαλτιμόρη, Ἡ. Πολιτεία.	595
Βανγκαλόρε, Βρεττ. Ἰνδία.	188
Βανκόβερ, Καναδάς.	100
Βανγγόα, Σιάμ.	600
Βαρκελώνη, Ἰσπανία.	621
Βαρσοβία, Πολωνία.	1.150
Βάσγκτων, Ἡ. Πολιτεία.	440
Βασιλεία, Ἑλβετία.	135
Βαταβία, Ἰάβα.	139
Βαταμπαγκ, Ἰνδοκίνα.	343
Βελιγράδιον, Νοτιοσλαβία.	110
Βεναρές, Βρεττ. Ἰνδία.	204
Βενετία, Ἰταλία.	168
Βεντσοῦ, Κίνα.	213
Βέρνη, Ἑλβετία.	104
Βερολίνον, Γερμανία.	3.801
Βέστχταμ, Ἀγγλία.	328
Βηρυττός, Συρία.	140
Βιέννη, Αὐστρία.	1.842
Βιλμπάο, Ἰσπανία.	100

* Ἀπογραφή 1920. Σήμερον ὁ πληθυσμὸς της εἶναι ὑπερδιπλάσιος.

Βίλνα, Λιθουανία.	205	Καλγκάν, Κίνα.	200
Βιννιπέγκ, Καναδάς.	136	Καλκούτα, Βρεττ. 'Ινδία.	1.322
Βίρμιγχαμ, 'Αγγλία.	870	Κάνσας, Η. Πολιτεία.	906
Βιτσάγκ, Κίνα.	400	Καντών, Κίνα,	100
Βογοτά, Κολομβία.	139	Καράτσι, Βρεττ. 'Ινδία.	152
Βολώνια, 'Ιταλία.	190	Κάρδιφ, 'Αγγλία.	169
Βομβάη, Βρεττ. 'Ινδία.	980	Καρθαγένη, 'Ισπανία.	103
Βορδώ, Γαλλία.	348	Καρλσούη, Γερμανία.	136
Βοστώνη, Η. Πολιτεία.	768	Κάσσελ, Γερμανία.	162
Βουδαπέστη, Ούγγαρία.	1.240	Κατάνια, 'Ιταλία.	217
Βουκουρέστι, Ρουμανία.	350	Κέμνιτς, Γερμανία.	305
Βρέμη, Γερμανία.	252	Κέμπριτς, Η. Πολιτεία.	114
Βρισβάνη, Αυστραλία.	174	Κενζιμπέργκ, Γερμανία.	261
Βρίννη, Τσεχοσλοβακία.	220	Κιγκινάτη, 'Η. Πολιτεία.	416
Βρυξέλλαι, Βέλγιον.	831	Κίεβον, Ούκρανία.	610
Γάνδη, Βέλγιον.	212	Κιέλον, Γερμανία.	205
Γενεύη, 'Ελβετία.	140	Κ ότον, 'Ιαπωνία.	539
Γένουα, 'Ιταλία.	300	Κίσνεβον, Ρουμανία.	129
Γιοκοχάμα, 'Ιαπωνία.	429	Κλέβελαντ, 'Η. Πολιτεία.	692
Γιοχάνσμπουργκ, Ν. 'Αφρική.	231	Κοκάνδη, Τουρκεστάν.	119
Γκελζενσάιν, Γερμανία.	170	Κολόμπον, Κεϋλάνη.	211
Γκλαδμπάχ, Γερμανία.	170	Κολόμπους, Η. Πολιτεία.	220
Γκότεμπουργ, Σουηδία.	197	Κολώνια, Γερμανία.	622
Γκράτς, Αυστρία.	157	Κόμπι, 'Ιαπωνία.	498
Γλοσκόβη, 'Αγγλία	1.111	Κοπεγχάγη, Δανία.	600
Γουατεμάλα, Γουατεμάλα.	125	Κορδόβα, 'Αργεντινή.	135
Γουαδελάζάρα, Μεξικόν.	119	Κρακοβία, Πολωνία.	175
Δαμασκός, Συρία.	250	Κουίτο, 'Ισημερινός.	120
Δέλαχι, Βρεττ. 'Ινδία.	233	Κων)πολις, Τουρκία.	1.200
Δένφερ, 'Η. Πολιτεία.	268	Λαϊτσόστερ, 'Αγγλία.	212
Διναμπούργ, Λεττονία.	111	Λαντσοϋ, Κίνα.	500
Δουβλίνον, 'Ιρλανδία.	399	Λά-Πάζ, Βολιβία.	100
Δουϊσμπουργκ, Γερμανία.	242	Λά-Πλάτα, 'Αργεντινή.	137
Δούνδε, 'Αγγλία.	182	Λαχώρη, Βρεττ. 'Ινδία.	229
Δρέσδη, Γερμανία.	529	Λείδε, 'Αγγλία.	440
'Εδιμβούργον, 'Αγγλία.	334	Λεμβέργη, Πολωνία.	200
'Ελσιγκφόρς, Φινλανδία.	186	Λίβερπουλ, 'Αγγλία.	715
'Ερζερούμ, 'Αρμενία.	100	Λιβόρνο, 'Ιταλία.	109
'Εσσεν, Γερμανία.	436	Λιέγη, Βέλγιον.	226
Ζανζιβάρη, Ζανζιβάρη.	114	Λίλη, Γαλλία.	218
Ζυρίχη, 'Ελβετία.	210	Λίμα, Περού.	150
*Θεσσαλονίκη, 'Ελλάς.	270	Λισσαβών, Πορτογαλλία.	425
Θηρεσιούπολις, Νοτιοσλαβία.	150	Λιψία, Γερμανία.	604
'Ιερσέη (Νέα), Η. Πολιτεία.	313	Λόδτς, Πολωνία.	416
'Ινδιανόπολις, Η. Πολιτεία.	284	Λονδίνον, 'Αγγλία.	7.252
'Ιρκούτσκη, Σιβηρία.	130	Λός-Αντζελες, Η. Πολιτεία.	535
Καβούλ, 'Αφγανιστάν.	180	Λουάνγκ, 'Ινδοκίνα.	182
Καζάν, Ρωσία.	195	Λουισβίλ, Η. Πολιτεία.	241
Κάιρον, Αίγυπτος.	800	Λουκιάου, Βρεττ. 'Ινδία.	260
Καϊφέγκ, Κίνα.	210	Λυβέκη, Γερμανία.	113

Λυών, Γαλλία.	600	Νορτμούνδ, Γερμανία.	300
Μαγδεμβούργον, Γερμανία.	286	Ντουσελντόρφ, »	417
Μαδράς, Βρεττ. Ίνδία.	520	Νυρεμβέργη, »	353
Μαδρίτη, Ίσπανία.	649	Ώδησσός, Ούκρανία.	631
Μαλάγα, Ίσπανία.	141	Ώζακα, Ίαπωνία.	1.460
Μάλμη, Σουηδία.	110	Ώμάχα, Ή. Πολιτεΐαι.	178
Μανίλλια, Νήσοι Φιλιππίναι.	231	Ώμσκ, Σιβηρία.	136
Μάντσεστερ, Ώγγλία.	714	Ώράν, Ώλγερία.	123
Μαρόκκον, Μαρόκκον.	111	Ώρεμβούργον, Ρωσία.	147
Μασσαλία, Γαλλία.	800	Ούτρέχτη, Ώλλανδία.	137
Μελβούρνη, Αύστραλία.	708	Ούφα, Ρωσία.	106
Μεξικόν, Μεξικόν.	471	Πάδουα, Ίταλία	105
Μεσσήνη, Ίταλία.	150	Παλέρμον, »	346
Μιλάνον, Ίταλία.	660	Παρά, Βραζιλία.	276
Μιλβόκη, Ή. Πολιτεΐαι.	445	Παρίσιοι, Γαλλία.	4.154
Μιλχάιμ, Γερμανία.	127	Πάτερσον, Ή. Πολιτεΐαι.	141
Μινεάπολις, Ή. Πολιτεΐαι.	373	*Πειραιεύς, Ώλλάς.	231
Μόναχον, Γερμανία.	660	Πεκίνον, Κίνα.	805
Μοντεβίδεον, Ούραγουάη.	370	Πέρθη, Αύστραλία.	130
Μοντρεάλ, Καναδάς.	470	Περναμπούκον, Βραζιλία.	250
Μόσχα, Ρωσία.	1.350	Πετρούπολις, Ρωσία.	900
Μοϋκδεν, Μαντζουρία.	160	Πιέγκ-Γιάγκ, Ρωσία.	173
Μουρκία, Ίσπανία.	133	Πιτσβούργον, Ή. Πολιτεΐαι.	586
Μπάρη, Ίταλία.	109	Πλάουεν, Γερμανία.	105
Μπάρμεν, Γερμανία.	169	Πλυμούθ, Ώγγλία.	113
Μπάχια, Βραζιλία.	348	Πόζεν, Πολωνία.	157
Μπέλφαστ, Ίρλανδία.	400	Πορτλάνδ, Ή. Πολιτεΐαι.	308
Μπόλτων, Ώγγλία.	165	Πόρτο, Πορτογαλλία.	195
Μπουένος Άϊρες, Ώργεντινή.	1.620	Πόρτο-Άλέγκρε, Βραζιλία.	150
Μπούφαλον, Ή. Πολιτεΐαι.	479	Πόρτο-Πρένς, Αΐτή (νήσος)	105
Μποχούμ, Γερμανία.	145	Πορτσμούθ, Ώγγλία.	199
Μπράδφορ, Ώγγλία.	266	Πουέβλα, Μεξικόν.	101
Μπρεσλάου, Γερμανία.	527	Πράγα, Τσεχοσλοβακία.	675
Μπριστόλ, Ώγγλία.	360	Προβιντάνς, Ή. Πολιτεΐαι.	260
Ναγκόγια, Ίαπωνία	489	Ραγκούν, Βρεττ. Ίνδία.	290
Ναυγκασάκη »	164	Ράπιδς, Ή. Πολιτεΐαι.	133
Νακίν, Κίνα.	376	Ρεβάλ, Ώσθονία.	140
Νανσύ, Γαλλία	120	Ρέιμς, Γαλλία.	115
Νάντη, »	171	Ρίγα, Λεττονία.	319
Νέα, Ή. Πολιτεΐαι.	377	Ρίον-Ίανέριον, Βραζιλία.	1.135
Νεάπολις, Ίταλία.	700	Ρισμόνδ, Ή. Πολιτεΐαι.	159
Νέα Ώόρκη, Ή. Πολιτεΐαι.	7.460	Ροζάριον, Ώργεντινή.	269
Νεβάρκ » »	419	Ροστόβ, Ρωσία.	205
Νίζνι-Νοβγοροδ, Ρωσία.	112	Ροττέστερ, Ή. Πολιτεΐαι.	265
Νίκαια, Γαλλία.	143	Ρόττερνταμ, Ώλλανδία.	501
Νινκπώ, Κίνα.	670	Ρουένη, Γαλλία	125
Νιουκάστελ, Ώγγλία.	268	Ρουμπαί, »	123
Νέττιγκαμ, Ώγγλία.	237	Ρώμη, Ίταλία.	600
Ντάνσιγκ, Ντάνσιγκ.	194	Σααρμπούκ, Σαάρ.	112
Ντετρούά, Ή. Πολιτεΐαι.	610	Σαγκάκη, Κίνα.	950

Σαϊγκόν, Ίνδοκίνα.	100	Τεργέστη, Ίταλία.	250
Σαλιάνη, Άζερμπαϊτζάν.	121	Τεχεράνη, Περσία.	280
Σάλφορντ, Άγγλία.	211	Τιέν-Τσίν,	800
Σαμάρα, Ρωσία.	144	Τόκιον, Ίαπωνία.	2.445
Σαντιάγον, Χιλή.	330	Τολέδον, Ή. Πολιτεία.	202
Σαραγόζα, Ίσπανία.	124	Τόμακ, Σιβηρία.	117
Σαρατόβ, Ρωσία.	235	Τορόντον, Καναδάς.	377
Σέατφλε, Ή. Πολιτεία.	366	Τουκουμάν, Άργεντινή.	100
Σεβίλλη, Ίσπανία.	164	Τούλα, Ρωσία.	141
Σεγεδίν, Ούγγαρία.	118	Τουλούζη, Γαλλία	150
Σέουλ, Κορέα.	303	Τουλών, »	105
Σεραντάνος, Ή. Πολιτεία.	150	Τουρίνον, Ίταλία.	452
Σεφίλντ, Άγγλία.	470	Τρέντων, Ή. Πολιτεία.	114
Σήτλ, Ή. Πολιτεία.	237	Τσιέν-γκτοϋ, Κίνα	400
Σιανγκτύν, Κίνα	900	Τσιάν-τσϋ, »	536
Σιανγκφου, »	1.000	Τσιάν-τσουϋ, »	500
Σίδνεϊ, Αύστραλία.	780	Τύνις, Τύνις.	161
Σικάγον, Ή. Πολιτεία.	2.702	Τιφλίς, Γεωργία.	190
Σιγκαπούρη, Μαλάκκα.	261	Φέζ, Μαρόκκον.	107
Σμύρνη, Τουρκία.	200	Φερράρα, Ίταλία.	103
Σοσνοβίκ, Πολωνία.	113	Φιλαδέλφεια, Ή. Πολιτεία.	1.823
Σούθαμπτων, Άγγλία.	115	Φλωρεντία, Ίταλία.	242
Σουμποτικά, Νοτιοσλαβία.	118	Φορτσέστερ, Ή. Πολιτεία.	166
Σουδερλάντ, Άγγλία.	142	Φουτσέου, Κίνα.	624
Σουρακάρτα, Ίάβα.	110	Φραγκφούρτη, Γερμανία.	448
Σουράτ, Βρεττ. Ίνδία.	115	Χάβρη, Γαλλία.	136
Σουτσοϋ, Κίνα.	500	Χάγη, Όλλανδία.	352
Σόφια, Βουλγαρία.	150	Χαγκιτσοϋ, Κίνα.	624
Στέττιν, Γερμανία.	236	Χαϊδαραβάντ, Βρεττ. Ίνδία.	501
Στόκε, Άγγλία.	215	Χαλέπι, Συρία.	200
Στοκχόλμη, Σουηδία.	400	Χάλλε, Γερμανία.	188
Στουτγάρδη, Γερμανία.	309	Χανγιάγκ, Κίνα	200
Στρασβούργον, Γαλλία.	179	Χανκοϋ, »	1.440
Συρακούσαι, Ή. Πολιτεία.	159	Χανόν, Ίνδοκίνα.	150
Ταϊπέ, Φορμόζα.	102	Χόγγ-Κόγκ, Κίνα.	281
Τασκέντη, Τουρκεστάν.	190	Χούλ, Άγγλία.	276
Ταυρίς, Άζερμπαϊστάν.	200	Χριστιανία, Νορβηγία.	250
Τέγιουεν, Κίνα.	300		

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ

Κ Ρ Α Τ Η	Πολίτευμα	"Εκτασίς εις τετρ. χλμ.	Πληθυσμός κράτους εις χιλιάδας
Ἄγ. Μαρίνος	Δημοκρατία	61	12
Ἀλβανία	»	28.000	800
Ἀνδόρα	»	43	55
Αὐστρία	»	84.000	6.600
Βέλγιο	Βασίλειον	30.440	7.650
Βουλγαρία	»	107.000	4.500
Γερμανία	Ὅμ. Δημοκρατία	471.260	59.600
Γαλλία	»	550.000	41.000
Δανία καὶ Ἰσλανδία	Βασίλειον	149.000	3.380
Ἑσθονία	Δημοκρατία	43.000	1.000
Ἑλλάς	»	143.000	6.500
Ἑλβετία	Ὅμ. Δημοκρατία	41.300	3.887
Ἰσπανία	Δημοκρατία	505.000	21.000
Ἰταλία	Βασίλειον	311.000	38.000
Λεττονία	Δημοκρατία	65.000	1.650
Λιθουανία	»	55.000	3.100
Λουξεμβούργον	Μέγα Δουκάτον	2.586	270
Λιχτενστάϊν	Ἡγεμονία	519	11
Μ. Βρετανία—Ἱρλανδία	Βασίλειον	314.430	48.000
Μονακό	Ἡγεμονία	1.500	25
Νοτιοσλαβία	Βασίλειον	245.000	12.000
Νορβηγία	»	323.840	2.720
Ντάνσιγγ	Ἐλευθέρα πόλις	1.900	325
Ὀλλανδία	Βασίλειον	34.000	6.950
Ὀύγγαρία	Δημοκρατία	88.000	7.500
Ὀυκρανία	Σοβιετ. Δημοκρατία	480.000	29.000
Πολωνία	»	270.000	30.000
Πορτογαλλία	Δημοκρατία	92.000	6.450
Ρουμανία	»	310.000	17.000
Ρωσία	Σοβιετ. Δημοκρατία	4.425.000	80.000
Σάαρ Συμμαχική Κατοχή	—	1.950	650
Σουηδία (μέχρι 1835)	Βασίλειον	448.000	5.5
Τσεχοσλοβακία	Δημοκρατία	150.600	13.500
Τουρκία (Εὐρωπ. Ἀσιατ.)	Δημοκρατία	700.000	15.500
Φινλανδία	Δημοκρατία	390.000	3.500
Ἄγγλικα κτήσεις	—	325	245
Γίβραλτάρ	—	5	19
Μάλτα	—	320	225

ΚΡΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Πυκνότης κατά τετρ. -χιλιόμε.	ΠΡΩΤΕΥΟΥΣ.	Πληθυσμός πρωτ. εις χιλιάδας	Ν Ο Μ Ι Σ Μ Α
197	Ἄγ. Μαρίνος	1	Ἴταλικόν
30	Δυρράχιο	5	Γάλλικόν—Ἰσπανικόν.
12	Ἄνδρα	0.600	Βελγικόν φράγκον =100 σαντίμ
77	Βιέννη	1.842	Λέβιον =100 στοτίνκι
251	Βρυξέλλες	831	Μάρκον =100 πφένιχ
42	Σόφια	150	Φράγκον =100 σαντίμ
126	Βερολίνο	3.800	Κορώνα =100 ὄρε
70	Παρίσι	4.153	Μάρκον =100 πένναι
22	Κοπεγχάγη	700	Δραχμή =100 λεπτά
23	Ρεβάλ	140	Ἑλβετ. φράγκον =100 ράπεμ
40	Ἀθήνα	490	Πεσέτα =100 σαντίμισ
93	Βέρνη	104	Λιρέττα =100 σεντέσιμι
42	Μαδρίτη	650	Ρούβλιον =100 καπίκια
121	Ρώμη	600	» =100 καπίκια
25	Ρίγα	185	Γαλλικόν φράγκον
45	Βίλνα	204	Ἑλβετικόν
104	Λουξεμβούργο	25	Λίρα=20 σελίνια 1 σελ.=12 πένναι
70	Βανδούζ	1	Γαλλ. καὶ Ἴταλ. (1 π.=12 φαρδίνια)
148	Λονδίνο	7.220	Δηνάριον =100 παρὰ
16.667	Μονακό	2	Κορώνα =100 ὄρ.
46	Βελιγράδι	110	Γερμανικόν καὶ Πολωνικόν
8	Χριστιανία	250	Φιορίνιον =100 σέντς
171	Ντάνσιγγ	194	Κορώνα =100 φέλλερ
203	Χάγη	352	Ρούβλιον =100 ρούβνι
85	Βουδαπέστη	1.240	Μάρκον =100 πφένιχ
60	Κίεβο	610	Μιλράις =1000 ράι
81	Βαρσοβία	1.150	Λέι =100 μπάνι
70	Λισαβώνα	435	Ρούβλιον =100 καπίκια
62	Βουκουρέστι	350	Γαλλικόν—Γερμανικόν
17	Μόσχα	1.350	Κορώνα =100 ὄρ
333	Σαρμπούκεν	112	Κορώνα =100 χέλλερ
13	Στοκχόλμη	400	Λίρα =100 γρόσια
96	Πράγα	700	Μάρκον =100 πένναι
20	Κων)πολη	1.200	
9	Ἑλσιγκφόρς	186	Ἀγγλικόν
754			»
3.800	Γιβραλτάρ	19	
703	Βαλέττα	57	

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΙ ΣΥΓΚΟ ΝΩΝΑ

ΙΝΔΙΑ	418.970x3
ΤΟΥΡΚΙΑ	
ΑΜΕΡΙΚΗΣ	
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	57.000 x
ΑΓΓΛ. ΙΝΔΙΑ	56.770 x
ΓΑΛΛΙΑ	53.760 x
ΚΑΝΑΔΑΣ	50.960
ΑΡΑΒΙΑ	38.135
ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ	35.905
ΡΩΣΙΑ	35.000
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ	31.460
ΒΡΑΖΙΛΙΑ	26.650
ΜΕΞΙΚΟ	25.490
ΝΟΤΙΟ ΑΡΓΕΝΤ.	20.200
ΙΤΑΛΙΑ	19.400
ΣΙΒΗΡΙΑ ΤΟΥΡΚ.	15.910
ΙΕΡΩΝΙΑ	15.350
ΣΟΥΔΙΑ	14.950
ΙΑΠΩΝΙΑ	14.250
ΠΟΛΩΝΙΑ	14.000
ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ	13.750
ΚΙΝΑ	11.000
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	10.000
ΟΥΚΡΑΝΙΑ	10.000
ΒΕΛΓΙΟΝ	8.850
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	8.500
ΥΙΝΗ	8.070
ΓΑΛΛ. ΑΡΓΕΡΙΚΗ	8.040
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	8.000
ΑΥΣΤΡΙΑ	6.800
ΑΙΓΥΠΤΟΣ, ΣΟΥΔΑΝ	6.375
ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ	5.370
ΕΛΒΕΤΙΑ	5.300
ΝΕΑ ΖΗΛΑΝΔΙΑ	4.785
ΔΑΝΙΑ	4.500
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	3.910
ΕΛΛΑΣ	3.800
ΚΑΤΑ ΥΔΡΑΙ	3.400
ΝΟΡΒΗΓΙΑ	3.180
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	2.980
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	2.200

Σιδηροδρομικοί γραμμάτι των Κρατών της Γης εις μήκος χιλιο-
μέτρων.

ΑΙ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΙ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΤΗΣ ΓΗΣ ΣΧΕΤΙΚΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΚΤΑΣΙΝ ΠΟΥ ΕΧΕΙ Η ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ ΕΚΑΣΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ.

Πυκνότης τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἐκάστης χώρας σχετικῶς πρὸς τὴν ἑκτασίαν της.—Οἱ ἀριθμοὶ δεικνύουν τὸ ὀλικὸν μῆκος τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν εἰς μέτρα ἕν σχέσει πρὸς ἑκτασίαν 100 τετραγ. χιλιομέτρων.

Οἱ ἀριθμοὶ μέσα εἰς τὰς παρενθέσεις δεικνύουν τὸν χρόνον ποῦ ἔγινε ὁ πρῶτος σιδηρόδρομος εἰς κάθε κράτος. Π.χ. Ἑλλάς 2.500 (1869), αὐτὸ σημαίνει ὅτι εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀναλογοῦν 2.500 μέτρα σιδηροδρομικῶν γραμμῶν εἰς ἑκτασίαν 100 τετραγ. χιλιομέτρων καὶ ὅτι ὁ πρῶτος σιδηρόδρομος ἔγινε τὸ 1869.

Βέλγιον	29.100 (1885)	Ἰαπωνία-Κορέα	2.400 (1872)
Λουξεμβούργον	19.700 (1859)	Οὐκρανία	2.100 (1868)
Ἑλβετία	12.800 (1844)	Βουλγαρία	100 (1860)
Γερμανία	12.100 (1835)	Νέα Ζηλανδία	1.800 (1864)
Ἀγγλία	12.100 (1825)	Ἀργεντινὴ	1.300 (1872)
Δανία	10.500 (1874)	Μεξικόν	1.300 (1850)
Ὀλλανδία	10.000 (1839)	Βρετταν. Ἰνδία	1.100 (1853)
Τσεχοσλοβακία	9.800 (1839)	Χιλή	1.100 (1852)
Γαλλία	9.700 (1828)	Φινλανδία	1.000 (1888)
Οὐγγαρία	9.700 (1846)	Νορβηγία	1.000 (1854)
Αὐστρία	8.100 (1838)	Ρωσία	900 (1838)
Ἰταλία	6.200 (1839)	Τύνις-Ἀλγέριον	
Η.Π. Ἀμερικῆς	4.500 (1827)	Μαρόκον	700 (1862)
Σουηδία	3.800 (1851)	Καναδάς	500 (1840)
Πολωνία	3.800 (1847)	Νότιος Ἀφρική	500 (1859)
Ρουμανία	3.400 (1856)	Βραζιλία	300 (1854)
» παλιά	(1870)	Μικρὰ Ἀσία	300 (1860)
Πορτογαλλία	3.200 (1854)	Αἴγυπτος-Σουδάν	200 (1856)
Νοτιοσλαβία	3.200 (1846)	Σιβηρία καὶ Τουρ- κεστάν	100 (1880)
Σερβία	(1884)	Κίνα	100 (1871)
Ἰσπανία	3.000 (1848)		
Ἑλλάς	2.500 (1869)		

1	2250	γκαν 3.	Μασσαπής 6,600 γλίμ.	7.
2	2870	5	Νείλος 8920	
3			Αιγύπτου 5,500 γλίμ.	7000
4	1775	10.	Ταγ-τὸν-αἰόγ, 5,100 κλίμ	
5	2552	6.	Γενουαίης 4,750 γλίμ.	
6	2055	9.	Αἰουὸς 4,700 γλίμ.	
7			3690 2. Κόγγος 4,640 γλίμ.	
8	2384	7.	Αἰτίας 4,600 γλίμ.	
9	510	4.	Μεσόγγος 4,500 γλίμ.	
10	2092	8.	Νεργὸς 4,100 γλίμ.	
11	390	13.	Χοάγγ-Νά 4,150 γλίμ.	
12			3100 4. Δε-Πιάτας 3,900 γλίμ	
13	1680	11.	Μακεδονίας 3,700 γλίμ.	
14	1460	12.	Βόλγας 3,690 γλίμ.	

14. Οἱ μεγαλύτεροι ποταμοὶ τῆς γῆς. Ἡ μάρη γραμμὴ δεικνύει τὸ μήκος εἰς χιλιόμετρα. τὸ δὲ γραμμωτὸν τμήμα τὴν κοίτην εἰς τετραγωνικὰ χιλιόμετρα.

Μὲ τὸν ὄριθ. 1 καὶ 13 εἶναι τῆς Β. Ἀμερικῆς, 3 καὶ 12 Ν. Ἀμερικῆς, 4, 5, 6, 8, 9 καὶ 11 Ἀσίας. 2, 7 καὶ 10 Ἀφρικῆς καὶ 14 Εὐρώπης.

Άλλοι πλωτοί ποταμοί

(*υήως εις χιλιόμετρα*)

Οβις Σιβηρία	5.000	Κολομβίας Β. Ἀμερική	2.250
Ἅγιος Λαυρέντιος Καναδάς. 3.500		Ὀρενόκος Ν. Ἀμερική	2.200
Μουρέης Αὐστραλία	3.200	Δνείπερος Ρωσία	1.930
Κολοράδος Β. Ἀμερική	3.100	Δουίνας Ρωσία	1.600
Ἰούσκιν Β. Ἀμερικής	3.000	Ρήνος Γερμανία	1.300
Δούναβις Εὐρώπη.....	3.000	Ἔλβας Γερμανία	1.150
Ἁγ. Φραγκίσκος Ν. Ἀμερ. 2.900		Ροδανός Γαλλία	800
Βραμαπούτρας Ἰνδική	2.900	Σηκουάνας Γαλλία	775
Ἰνδός Ἰνδική	2.900	Πάδος Ἰταλία	645
Ρίο Γκράντε Β. Ἀμερική	2.900	Ἐβρος Ἑλλάς	550
Νέλσων Β. Ἀμερική	2.800	Τάμεσις Ἀγγλία	365
Ζαμπέζης Ἀφρική	2.500	Ἀξιός Ἑλλάς	380
Ἰραβάδης Ἰνδοκίνα	2.400	Στρυμών »	375
Γάγγης Ἰνδική	2.400	Νέστος »	275
		Πηνεῖος »	210
		Ἀχελῷος »	230

ΤΑ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΕΡΑ ΕΡΓΑ

Αἱ μεγαλύτεραι σιδηροδρομικαὶ ἡραμμαὶ (μῆκος εἰς μέτρα)

ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ ΑΜΕΡΙΚΗΣ. Ὁ Νότιος σιδηρόδρομος. Ἀπὸ Νέαν Ὑόρκην μέσω Ὀρλεάνης ἕως τὸ Λὸς Ἀντζελες, μῆκος περίπου 6.250 χιλ.

Ὁ Νότιος Καναδικός. Ἀπὸ Χάλιφαξ εἰς Βανκόβερ μῆκος 6018 χιλιόμετρα.

Ὁ Ἀτλαντικός σιδηρόδρομος. Ἀπὸ Νέαν Ὑόρκην, Ἀγ. Λουδοβίκον ἕως Λὸς Ἀντζελες μῆκος περίπου 5940 χιλ.

Ὁ Κεντρικός. Ἀπὸ Νέαν Ὑόρκην εἰς τὸν Ἀγ. Φραγκίσκον μῆκος σχεδὸν 5412.

Ὁ Βόρειος. Ἀπὸ Νέαν Ὑόρκην μέσω Σικάγου εἰς τὸ Σέτλι 4205 χιλ. περίπου.

Ὁ σιδηρόδρομος Ν. Ἀμερικῆς. Ἀπὸ Μπουένος Ἀἶρες εἰς τὸ Βαλπαράϊζον μῆκος περίπου 1130.

ἌΛΛΟΙ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ. Σιδηρόδρομος τῆς Ἀφρικῆς. Ἀπὸ Ἀλεξάνδρειαν ἕως τὸ Ἀκρωτήριο μῆκος περίπου 8.000 χιλιομ.

Ὑπερσιβηρικός σιδηρόδρομος. Ἀπὸ Μόσχαν εἰς τὸ Βλαδιβοστόκ μῆκος περίπου 7.000 χιλιομ. καὶ ἄπὸ Μόσχαν εἰς τὸ Βερολίνον καὶ Παρίσιους ἕως τὴν Λίσσαβώνα 1300 χιλ.

Σιδηρόδρομος Αὐστραλίας. Ἀπὸ Μπριςβάνην μέσω Σίδνεϋ εἰς τὴν Μελβούρνην ἕως τὸ Πέρθ, μῆκος περίπου 5,600 χιλιομ.

Ἀνατολικός σιδηρόδρομος Εὐρώπης. (Ὀριάν-ἔξπρές) Παρισίων Κωνσταντινουπόλεως μῆκος περίπου 3100 χιλ.

Σιδηρόδρομος Βαγδάτης. Ἀπὸ Ἰκόνιον εἰς τὴν Βαγδάτην καὶ Βισόραν εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον μῆκος περίπου 2430 χιλ.

Αἱ σπουδαιότεραι διώρυγες.

Ἡ διώρυξ Σουέζ, ἀπὸ Πόρτ-Σαΐτ εἰς τὸ Σουέζ μῆκος 160 χιλίομετρα· πλάτος 80—100 μέτρα εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, καὶ εἰς τὸν πυθμένα 40 μέτρα· βάθος 10 μέτρα· τὰ ἐγκαίνια τῆς διώρυγος ἔγιναν τὸ 1869.

Ἡ διώρυξ τοῦ Παναμά (εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἀμερικὴν). Μῆκος 93 χιλιόμετρα· πλάτος 68 μέτρα, βάθος 13 μ. Εἶναι εἰς ὕψος 24 μ. ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἐπιφ. τῆς θαλάσσης. Τὰ ἐγκαίνιά της ἔγιναν τὸ 1915.

Ἡ διώρυξ τῆς Κορίνθου. Μῆκος 6 χιλιόμετρα, πλάτος εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης 21—25 μ. καὶ εἰς τὸν πυθμένα 8 μέτρα. ἔγιναν τὸ 1893.

Αἱ μακρύτεραι γέφυραι.

Ἡ τοῦ Σεμπλὸν μῆκος 19.730 μέτρα. } ἐπάνω εἰς τὰς Ἀλπεις
Ἡ τοῦ Ἀγ. Γοθάρδου μῆκος 14.900 μέτ. }

Αἱ μακρύτεραι γέφυραι.

Τοῦ Δουνάβεως πλησίον τῆς Τσερναβόδας (εἰς τὴν Ρουμανίαν) 3850 μ.

Τῆς Βενετίας μῆκος 3.500 μέτρα.

Τοῦ Γκάλβεστον μπάϊ εἰς τὸν λιμένα τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου, (ἀνήκει εἰς τὰς Ἠνωμ. Πολιτείας) μῆκος 3.400.

Τὰ ὑψηλότερα κτίρια ἐπὶ τῆς γῆς.

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ *Αντρεντ μπύλντιγκ μὲ ἑκατὸν ὀρόφους	420	μέτρα
ΠΑΡΙΣΙΟΙ Πύργος *Αἶφελ	300	»
ΝΑΟΥΕΝ. (Γερμανία) Πύργος ἀστυματου	250	»
ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ. τὸ Σίγκερ μπύλντιγκ	201	»
ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑ. Μνημεῖον Βασιγκτῶνος	170	»
» Δημαρχεῖον	163	»
ΑΙΓΥΠΤΟΣ Πυραμὶς Χέοπος	146	»
ΒΙΕΝΝΗ. Κωδωνοστάσιον Ἁγ. Στεφάνου	137	»
ΜΙΛΑΝΟΝ Μητρόπολις	109	»
ΒΕΝΕΤΙΑ. Κωδωνοστάσιον Ἁγ. Μάρκου	99	»
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ Μιναρὲς Ἁγ. Σοφίας	56	»
ΠΑΡΙΣΙΟΙ. Θριαμβευτικὴ ἀψὶς	50	»

Μήκος τηλεγραφικῶν γραμμῶν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς (μέχρι 1912)

Εὐρώπη	950.000	χιλιόμετρα
Ἀσία	250.000	»
Ἀφρική	100.000	»
Ἀμερική	813.000	»
Αὐστραλία	87.000	»

Ἀριθμοὶ τηλεφῶνων εἰς τὴν γῆν (μέχρι 1917)

Εὐρώπη	4.200.000
Ἀσία	350.000
Ἀφρική	70.000
Ἀμερική	11.900.000
Αὐστραλία	230.000

Σταθμοὶ ἀσυρμάτου τηλεγράφου εἰς τὴν γῆν (μέχρι 1920)

Ἀγγλία	Σταθ. ἐπὶ πλοίων	1641
»	» ξηρᾶς	5
Ἀγγλ. Ἀπ.	» πλοίων	23
»	» ξηρᾶς	12
Γαλλία	» πλοίων	40
»	» ξηρᾶς	1
Η.Π. Ἀμερ.	» πλοίων	113
»	» ξηρᾶς	17
Ἰαπωνία	» πλοίων	28
»	» ξηρᾶς	1
Ἰταλία	» δ' οἰῶν	19
»	» ξηρᾶς	2
Βραζιλία	» πλοίων	13
»	» ξηρᾶς	3
Ὀλλανδία	» πλοίων	12
»	» ξηρᾶς	1
Γερμανία	» πλοίων	11
»	» ξηρᾶς	1
Νορβηγία	» πλοίων	12
»	» ξηρᾶς	8
Ἑλλάς (1925)	» πλοίων	60
»	» ξηρᾶς	11
Ἀλ. χῶραι	» πλοίων	225
»	» ξηρᾶς	234

Μήκος θαλασσίων καλωδίων (μέχρι 1920)

Ἀγγλία	280.000	χιλιόμετρα
Ηνωμ. πολιτ.	13.000	»

Γαλλία	40.000	»
Δανία	20.000	»
Ἰαπωνία	17.000	»
Ὀλλανδία	8.000	»
Ἰσπανία	6.000	»
αἱ ἄλλαι χῶραι	15.000	»

Ἐμπορικὸν Ναυτικὸν (μέχρι 1920)

Ἀγγλία	18.100.000	τόννοι
Ἡν. πολιτεία	14.500.000	»
Ἰαπωνία	2.000.000	»
Γαλλία	2.950.000	»
Ἰταλία	2.100.000	»
Ἀγγλ. ἀποικία	2.000.000	»
Νορβηγία	1.950.000	τόννοι
Ὀλλανδία	1.750.000	»
Σουηδία	1.000.000	»
Ἑλλάς 416 ἀτμ.	735.000	»
1089 ἰστιοφ.	133.000	»
Ἰσπανία	780.000	»
Ρωσ. καὶ Οὐκρ.	750.000	»
Δανία	720.000	»
Γερμανία	700.000	»
(τὸ 1914 τόννοι 3 ἑκατομμυρίων)		
Βραζιλία	550.000	»
Φινλανδία	500.000	»
Ἀργεντινὴ	350.000	»
Βέλγιοι	300.000	»
Νοτιοσλαβία	300.000	»
Ρουμανία	250.000	»
Χιλή	150.000	»
Πορτογαλλία	150.000	»
Τουρκία	120.000	»
Κίνα	100.000	»
Κούβα	100.000	»

Αὐτοκίνητα

(δύναμις εἰς ἵππους)

Ἡνωμ. Πολιτ.	7.560.000
Ἀγγλία	220.000
Γερμανία	120.000
Γαλλία	100.000
Ἰαπωνία	60.000
Ἰταλία	35.000
Ὅλοι αἱ ἄλλαι χῶραι	500.000

Περιεχόμενα

ΜΕΡΟΣ Α΄.	Σελίς		Σελίς
Ἡ Γῆ.....	3	Πολωνία.....	62
Κινήσεις τῆς Γῆς	11	Βέλγιον.....	63
Ὁ οὐρανὸς μὲ τὰ ἄστρα	16	Ὀλλανδία.....	64
Εὐρώπη.....	22	Βρεττανικαὶ νῆσοι.....	67
Ἐσκαδικὴ χερσόνησος..	27	Δανία.....	68
Ἑλλάς.....	32	Σκανδιναυικὴ χερσόνησος	71
Τόπος καὶ κλίμα τῆς		Ρωσία	72
Ἑλλάδος	34	Οὐκρανία.....	74
Τὰ ἄλλα κράτη τῆς Βαλ-		Κράτη τῆς Ἰαλικῆς.....	75
κανι ἧς	42	Ὁ ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς γῆς.	76
Αλβανία.....	43		
Βουλγαρία.. ..	44	ΜΕΡΟΣ Β΄.	
Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία	45	Αἰ μεγαλύτεραι πόλεις τοῦ	
Νοτιοσλαβία.....	46	κόσμου	82
Ρουμανία.....	47	Στατιστικὸς πίναξ τῶν	
Κράτη παρὰ τὸν Δούνα-		Κρατῶν τῆς Εὐρώπης..	86-87
βιν-Αὐστρία	48	Παγκόσμιαι συγκοινωνίαι	88
Οὐγγαρία.....	49	Σιδηροδρομικαὶ γραμμαί.	89
Τσεχοσλοβακία	50	Μεγαλύτεροι ποταμοί....	90
Ἑλβετία.....	52	Τὰ σπουδαιότερα ἔργα .	92
Ἰταλία	54	Τηλεφωνικαὶ γραμμαί ἁ-	
Ἰβηρικὴ χερσόνησος....	55	σύρματος, καλώδια, Ἐμ-	
Γαλλία.....	57	πορικὸν ναυτικόν, Αὐ-	
Λουξεμβούργον	59	τοκίνητα	94
Γερμανία	60		

Ἀπαραίτητα Βοηθήματα

Διὰ νὰ ἡμποροῦν ν' ἀπαντοῦν οἱ μαθηταὶ εἰς τὰς ἐρωτήσεις τῆς Γεωγραφίας τῆς β' τάξεως πρέπει νὰ διαβάζουσιν τὰ ἑξῆς βοηθήματα:

1. Ο ΚΟΣΜΟΣ τεύχος 5ον «Ἡ Εὐρώπη». Δ. Δημητράκου ἐπιμελεῖα Δ. Τσαμασφύρου Ἐκδ. Οἶκος Δημοτράκου Ἀθῆναι δρ. 22.
2. Ο ΓΥΡΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ Δ. Δημητράκου, ἐπιμελεῖα Χατζηδάκι Ἐκδ. Οἶκος Δημοτράκου Ἀθῆναι τυπώνεται.
3. ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ Τεύχη 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12, 14, 17, 18. Ἐν αταξίδιστήν Ἰταλία Π. Παναγοπούλου Ἐπιθεωρητοῦ Δημ. σχολείων ἕκαστον τεύχος δρχ. 6. Τεύχος 16 χαρακτηρισμοὶ πόλεων

Πῶς εἶδα τὸν Πάπα (Ρώμη) τεύχος 17 Ὁ ἀφρὸς τῆς μπύρας (Μόναχον) ὑπὸ Δ. Δημητράκου

Ἐν τὴν πῶσις ἀπὸ μιᾶ μακρυῆ χώρα (Βέλγιον) Μ. Παναγοπούλου.

